عبدالغفور لیوال

هوسی

هوسۍ

عبدالغفور لیوال

د کتاب ځانګړنې:

د کتاب نوم: هوسۍ ۱- ۲

شاعر: عبدالغفور لېوال

د پوښ انځور: حمدالله ارباب

ډیزاین : هـ. عادل

چاپ‌کال: ۱۴۰۳ لمریز

چاپ‌وار: لومړی

مننه:

که د درانه استاد **آصف بهاند** لارښودې هڅوونې او د قدرمن دوست **احمدشاه بهاند** لګښتي مرسته و لورېینه نه وای، دا کتاب به د پردیسۍ او تبعید په ژوند کې چاپ او خپور شوی نه‌وای.
همدا راز انځورګر ملګری **حمدالله ارباب** دې ژوندی وي، چې هنرمنو ګوتو یې د دې کتاب مخ رنګین کړ.
له ټولو درنو څخه د زړه له تله مننه کوم.

لېوال

بسم الله الرحمن الرحيم

د هوسۍ د ډرامې په باب

رمزنګاري (SYMBOLISM) د لیکوالۍ یوا سلوب دی، د لویدیزوالو په وینا دغه اسلوب د نولسمې عیسوي سدۍ په پای کې لومړی ځل په فرانسه کې منځ ته راغلی دی، خو زه وایم رمزنګاري د محا کات تر سرلیک لاندې په ختیز کې تقریباً تر دوو زروکالوپخوا باب و، په سنسکریت ژبه کې د هندوستاني فیلسوف «بیدپا» تألیف «کرینکا دمنکا» چې مورږ یې اوس «کلیله دمنه» بولو ددې ادعا شاهددی، دغه کتاب دساسانیانود نامتوپاچا نوشیروان (۵۳۱ ـ ۵۷۹ع) په وختوکې په ساساني پهلوي ژباړل شوی دی.(۱)

زمورږ دځوان رمزنګار(SYMBOLIST) شاعر(عبدالغفورلېوال) د هوسۍ ډرامه په پښتو ادب کې د خپل اسلوب له مخې د رمزنګارۍ یوه ښه نمونه ده، په دغه ډرامه کې هوسۍ دخپلواکۍ رمز دی. او د لوړو غرونوکلی دګران افغانستان سېمبول. یو سل او څلورشپېته کاله(۱۲۵۵-۱۴۱۹هـ. ق)کیږي د لوړوغرونو د کلي د نازولې او ښایستې هوسۍ د خپلولو لپاره لات دیو(لوید یز استعمار) او بیا اوردیو(ختیزاستعمار) ناپاکې لېڅې راغښتي دی(۲)، د دوی د خونریزو او مهاجمو لښکرو د وحشیانه برید له کبله چې نازولې او ښایستې هوسۍ ته کوم مصیبتونه او شوا خونونه ورپېښ دي د هوسۍ ډرامه د هغو دردناکواو زړه رېبلونکوحادثو یو مرموز حماسي رویداد دی. زړه لات بوډۍ (د انګلستان ملکه)، چې کوه نور یې په تاج کې ځلیږي، تېپي لات دیوته سلاورکوي : «دهوسۍ کلي ته توره په لاس

مه ورځه، لمن له زرو ډکه ورسه، دا د هوسۍ د لاس ته راوستلو راز دی.»

دلته موږ وينو چې زموږ ځوان رمزنګار په څومره مهارت د وطن پلورونکو او پردي پالوله مخه څخه د چل او دروهې نقاب هيسته کړی دی. څوک چې د هوسۍ ډرامه ولولي يا يې واوري، زه باور لرم دا به ومني چې په دې ډرامه کې د پيښو ترکيب او تسلسل (plot) څومره ابتکار لري، ما فوق الطبيعت کردارونه پکښې نسته، تشبيهات او استعارې يې په زړه پورې دي، تخيل يې عالي دی، د بيان ژبه يې اغېزناکه، سليسه او محاورې ته نژدې ده، مکالمې(dialogue) يې له حال او محل سره برابرې دي، ابتذال نه‌لري، ځينې مکالمې يې د دښمنانوپه مقابل کې خښمونه او نفرتونه پاروي، ځېنې مکالمې يې د وياړونو د بيا ژوندانه هڅې او دغرورغريزې له خوبه پاڅوي.

دخوشحالۍ خبره ده چې زموږ ځوان شاعرتوانېدلی دی د ډرامې د لوستونکويا اوريدونکوپه زړونواو ذهنونو کې د وطن سر شاره مينه او د ويښتيابه ښاغلي هڅې د افتخاراتو د راستنولو له تودې جذبې سره وخوځوي.

د هوسۍ ډرامه دشکل له مخې آزاد شعر دی چې په عربي يې «شعرالـُحر» په انګريزي" Free Verse" په فرانسوي ژبه يې Vers Libre اوپه روسي ژبه کې svabodnoystix بولي. آزاد شعرله کلاسيکي شعر (نظم) سره دوه توپيره لري:

۱- په آزادشعر کې د قافيې او رديف ساتل لازم نه‌دي.

سریزې/۳

۲- دآزاد شعرمصرعي (نیم بیتي) په اوږدوالي او لنډوالي کې متناوبه برابري نه‌لري. یعنې په مصرعوکې یې د کمیت له مخې متناوب تکرار نسته(۳).

د آزاد شعرځینې پلویان په آزادۍکې افراط کوي او د وزن مراعات هم د قافیې په څېر پرېږدي،خو په ایران کې د آزاد شعر بنسټ اېښوونکی نیما یوشیج ویلي دي :

"زه بې وزنه شعر نه‌خوښوم، د شعر لپاره وزن هغومره لازم دی لکه د تن لپاره جامه"(۴)

زه وایم : آزاد شعر په هرمصرع کې د یوه عروضي رکن (foot) مراعات (که سالم وي که مزاحف) لازم دی، خو دا لازمه نه ده چې د شعرپه ټولومصرعو کې دې هغه رکن د شمېر له مخې په متناوب ډول مساوي راغلی وي، البته په آزاد شعر کې د مصرعو نامتناوبه برابري باب ده. د دغه نظر له مخې ما د هوسۍ ډرامې مصرعي کچ کړلې، په ټولو مصرعو کې (لنډې وي که اوږدې) ما یوعروضي رکن وموند چې سالم یې څلور څپې (هجاوې) لري ـ درې لومړۍ څپې یې خج (فشار) نه لري او پرڅلورمه څپه یې خج دی، د دغه سالم عروضي رکن بڼه داسې ده :

| - UUU |←

دغې عروضي بڼې ته په میتریک سیستم کې څلورم Paeon وایې، خو زه یې«فاعلا تن» نومم خج یې پر« تن » دی.

دهوسۍ د ډرامې د مصروعو په پایونو کې د دغه رکن محذوف مزاحفه فرعه راغلې ده چې عروضي بڼه یې داسې ده:

| - UU |←

اوزه يې «فعلن » نومم.
دا دي د دغې ډرامې د دوو نا برابرو مصرعو عروضي سکښت (تقطيع) وړاندې کوم:

تر ټولو اوږد } فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن
(٧) رکنه مصرع } زموږ هوسۍ به ورته خا نــــدي سره بوډۍ
به د تاريخ ډيران کې ښـــــــخه شي او خاو رې به شي
- UU - UUU - UUU - UUU

تر ټولو کوچنۍ } فاعلاتن فعلن
٢ رکنه } د کنـــــــــــګلو نو هېواد
- UU - UUU

٣رکنه مصرع : نو زه د لمر د راختو سيمې ته
او د دې هســــــــــــکو دنګو غرو کلي ته

په پښتو ادب کې زياتر چاربيتي د فعلاتن(يا- فاعلاتن) رکن له متناوب تکراره څخه جوړي دي.
(و ګ. دخلکو سندرې ٢٢٦، ٢٢٩، ٢٣١، ٢٣٣،٢٣٩، اولسي سندرې لومړی ټوک ٦١- ٧٢- ١١٠، دوهم ټوک ١٧-٩٤- اونور...)
دهوسۍ په ډرامه کې د وزن له مخې ځينې داسې مصرعې هم شته :

فاعلاتن فع لن || فاعلاتن فع ||
ويشتل يې هـــــسې و وژل يې هــــــــــسې

سریزې/ه

په دغه ډرامه کې، دآزاد شعرله غوښتنې سره سم قافيوي هم آهنګي لازمه نه‌ده، خو کله کله ګاونډي نيم بيتي په قافيوي هم آهنګي کې برابرهم راغلي دي، لکه:

له سپينو ستو رو له الما سوله مرمـــــــرو جوړه
فضا يې ته‍ــــــــوله وه د ميــــــنې له سندرو جوړه

او زما پر شونــــــــډو يې د شونـــــــډو باران و اوراوه
د تودې غېــــــــږې د سکرو ټوکان يې واوراوه

(۵)

د هوسۍ په ډرامه کې کله پر ذوالقافيتين هم پېښېږو، لکه :
د هغو د نــــــګو شاه ځلمـــــيو ژړنيو مرګ وم چې شپېلۍ ږغوي
چې چېرته ناست وي په کړدۍ کې او سپوږمۍ نڅوي

***

ما دهوسۍ ډرامه په ډېر غور ولوستله او په ډ ير شوق مې وارويدله. زه ځوان شاعر(عبدالغفور لېوال) ته د دې ابتکاري تخليق مبارکي وايم، د ده استعداد زما په زړه کې دا هيله پيدا کړې ده چې دی به د پښتو ادب لپاره د تخليق په برخه کې ډير بريالی وي.

زه د ده د بري دعا کوم

اکاديمسين پوهاند رشاد

١ـ وګ. دکلیله ود منه مقدمه دبیروت چاپ.
٢- لات (Lord) په انګستان کې داشرافو لقب و.
٣- په عربي کې د موشح،زجل، په پارسي کې دمستزاد،په پښتو کې دنابرابر نیم بیتي متناوب تکراریږي.
٤- وګ پیام نوین مجله دشپږم کال دوهمه ګڼه ٦٣ مخ
٥ـ په دغو دواړوبیتونو کې نیم بیتي دکمیت له مخې برابر راغلي دي.

سریزې/۷

آزادي تـــــر بادشــاهیـــــه لاتېری کــــا
چې د بـل تر حکـم لاندې شي زنـدان شي
(خوشال خټک)

د هوسۍ ترا ژیدي

انسان یوازې د ژوند لپاره هڅه نه کوي، بلکې غواړي د آزادي په مرسته ځان زبات کړی. ځان قربانوي چې آزادي ته ورسېږي، د قربانی په مرسته آزادي ته رسېدل پخپله وګړی (فرد) له منځه وړي او د دغه نه حل کېدونکی پرادُکس Paradox استمرار تراژیدي ده.
د شلمې پیړۍ وجودی فلسفه آزادي د انسان طرحه، پېژندنه او ماهیت ګڼي. دا په آزادۍ محکوم انسان د ټاکنې په لایتناهي ډګر کې د خپلو کړنو مسئول دی او له مسئولیت څخه تېښته له آزادۍ څخه سترګې پټول دي.
له بلې خوا په شلمې پېړۍ کې اروا پوهنه رامنځته شوه، چې د (خودي) او (ناویښتیا) د (یونګ) په ژبه جمعي یا قومي ناخوداګاه د سېمبولونو او تصویرونو آره زېرمه په افسانو، فولکلور اولرغوني هنر کې ریښې لري. سېمبول اوتمثیل په اروپایي شعر کې دعاطفي هیجان په بڼه د (رېمبو) (ورلن) او (بودلر) په اشعارو کې ځان څرګند کړ او دلته شعر د افسانې سېمبولیکه ژبه ده او ښایی ووایو چې دغه سېمبولیزم به له ختیزو(شرقي) سېمبولونو څخه اغېزمن وي، که دلته

سنایي د نوراني پیر په مرسته په روحاني سفر پیل وکړ، نو ډېره موده وروسته (دانته) هلته لومړی د ویرژل، چې دعقل سېمبول دی اوبیا د(بیئاتریسه) چې د مینې سېمبول ده په مرسته، خپل مانیز سفر پرمخ بوته. په یو اټکل دا شرقي افسانې دي، چې لومړی د مصر او بین‌النهرین له لارې لرغوني یونان او بیا ټول لویدیځ ته ورسیدې.
د یونګ د زړښې (کهن الکو) له مخې مولانا په مثنوي کې د ویښتیا (خود آګاه) او نیمه ویښتیا (نیمه آګاه) په منځ کې شعر وایي. خو د شمس په دیوان کې ته به وایې د ناوېښتیا (ناخودآګاه) له پوړ څخه تیریږي او ټولیز(جمعي) ناویښتیا (ناخودآګاه) له ژوروڅخه یې شعري سېمبولونه پر ژبه جاري کیږي. همدا رنګه دګویته د (فاوست) په لومړۍ برخه کې موږ پوهیږو، چې ولې د مارګرېټ مینه په ناورین بدلیږي، خو ددوهمې برخې دشننې لپاره موږ اړ یو چې پوه شو؛ لرغوني سېمبولونه څه ډول د هېلن په وجود کې بیا د هنر او شعر ډګر ته راوځي. د دې سېمبولونو رېښه ښایې د بشري تاریخ څخه ورهاخوا غځیدلې وي.
د لېوال د هوسۍ منظومه یوه داسې نوې هڅه ده چې د خپل زړه خبرې د افسانوي سېمبولونو په مرسته کوي. د ښکلا سېمبول (دتوروسترګومېرمن) د شپېلۍ په اسرارامېزه غږ زړه بایلي (مغروره پېغله) چې د توروسترګوله مېرمنې سره ورته والی لري د شاعرانه تخیل په ځواک او د شپېلۍ په کوډو دريځله بیا بیا ځان را څرګندوي. لکه هېلن چې څو پېړۍ وروسته د ګویته د شاعرانه تخیل په ځواک بیا څرګندیږي.

هوسۍ د خپلواکۍ نښه، د قربانۍ په مرسته د ژوند امکان مومي، هغه زخمي کېږي او پر هغې مېين کليوال خپلې سترګې، وينې او هيلې هغې ته وربښي او بيا دا پوښتنه رامنځته‌کېږي چې د آزادۍ مظهر (هوسۍ) په دومره قربانيوارزي؟

زخمي هوسۍ غواړي د شپونکي او د هغه د ليونۍ مينې په مرسته غنم وکري، خو د دغې منظومې زړه بوږنونکې غميزه (تراژيدي) په دې کې ده، چې د هوسۍ د مينې سپېڅلتيا او حقيقت په لرلو سره له ماتې او شکست سره مخامخ کېږي، چې د هوسۍ دغه د (ناممکن) په لوري هڅه د يوې شاعرانه سېمبوليکې تراژيدۍ استمرار ده.

د هر مان هسه (دبيديا ليوه) داسې سېمبوليکه افسانوي بېلګه ده، چې ليکوال يې د(عقل) او (هنر) پلويانو ته وايې : چې له انتزاعي منطق څخه ځان وژغوري، خندا او ژوند زده کړي. (هرمينه) د ناخودآګاه هغه څېره ده، چې غواړي د (هالر) له دروغجن شخصيت څخه دی طبيعي پېر (حالت) ته راوګرځوي. هرمينه د افسانې او نا خودآګاه نښه ده، چې د(پا بلو) په خوله خبرې کوي او (ماريا) د دوی تر منځ نيمه وېښتيا (نيمه خود آګاه) دنده لري. دغه ټول سېمبولونه دانسان په لرغوني (جمعي او قومي) روان کې رېښه لري. ته به وايې چې په دې ډول د هوسۍ (آزادۍ) مينه وال او د هغې لپاره هڅې هم زموږ په لرغوني ژوند کې ژورې رېښې لري.

په پايله کې ښا يې ووايو: دا انسان دی، چې د آزادۍ په هکله فکر کوي او د هغې په باب پوښتنه طرحه کوي. آزادي دانسان قلمرو ده، خودا چې د دې يا دهغې ځان ښوونې دټاکنې (انتخاب) په پايله نه پوهېږي د دې لپاره اړتيا ده، چې دياسپرس په قول له ځانه تېر شو

(دل به دريا بايد زد!) ځکه چې موږ د راتلونکي په هکله نه پوهيږو. له همدې امله ويره او اضطراب لرو، د« پو پر » په خبره د انسان راتلونکې نا معلومه ده او د پېشبيني (اټکل) وړ نه ده. دې ته ورته رواني ويره د راتلونکي په باب د «هوسۍ» په منظومه کې هم ځان تکراروي، وبه يې لولو:

.....کله چې لاس يو د بل غاړه کې سپېدو څخه پوښتنه کوو

سبا به څه کيږي

يوکال وروسته به څه پښيږي ؟

د ريښتنې او انتزاعي آزادي په هکله ټاکنه (انتخاب) به دلېوال په راتلونکيو ليکنوکې وګورو، ځکه د سارتر پراند انسان آزاد دی، خو آزادکړای شوی نه‌دی. موږ به وګورو،چې هوسۍ به د راتلونکي په لور دخوځښت وس ولري که نه؟

پوهندوي اسد اسمايې

کابل پوهنتون

۱۳۷۸/۱/۲۲

د عبدالغفور لېوال دویمه هوسۍ
د پښتو شعر پر دېواله باندې یوه نوې زرینه خښته

څه موده مخکې زما ګران دوست څېړنوال دکتور عبدالغفور لېوال د خپلو دایمي مهربانیو له مخې، د خپلې وروستۍ منظومې (دویمه هوسۍ) لوستل راباندې ولورول. ما هم په ډېره مینه او دقت سره یووار نه، بلکې دوه ځلې ولوستله او د خپلو تجاربو په رڼا کې مې وسپړله. دا دې د خپلې سپړنې رپوټ له تاسو درنو لوستونکو سره شریکوم.

تر هرڅه مخکې د لیوال د منظومو یو لنډ جاج:

ما پخوا هم د لېوال او د ده د منظمو په باب مقالې لیکلي او خپرې کړې دي. د خپلو تېرو څېړنو په ترڅ کې چې د لېوال د منظومو په باب څه راته معلوم شوي دي، د هغو لنډ معلومات به دلته راواخلم:

د لېوال د «سلطان» منظومې د راتګ په پار (د «سلطان» د پښې غږ) ترسرلیک لاندې مې یوه مقاله لیکلې وه. د هغې مقالې په پیل کې ما د لېوال د منظومو په باب داسې لیکلي وو:

«له «سلطان» نه مخکې لیوال له ټولو شخصي، رسمي او سیاسي بوختـتـیاوو سره ـ سره؛ د ګڼو شعرونو په څنګ کې، نورې منظومې هم پنځولې دي چې نومونه یې دا دي:

۱ ــ لومړۍ منظومه «هوسۍ» (لومړۍ هوسۍ) وه، چې غالباً په ۱۳۷۷ کې بشپړه او په ۱۳۷۸ کې لومړی ځل چاپ شوه،

۲ ــ دویمه منظومه «ارشاک او اوشاس»، چې په ۱۳۷۹ کې بشپړه او په ۱۳۸۰ کې چاپ شوه،

۳ ـ دریمه منظومه «لام او ایلینو»، چې په ۱۳۸۷ کې چاپ شوې ده،

۴ ـ څلورمه «کک او زرینه» ده، چې په ۱۳۹۶ کال کې خپره شوه،

۵ ـ ځنګل (لنډکۍ منظومه) ۱۳۷۵ کې لیکل شوې او «ته زما ټوله شاعري یې» شعري ټولګه کې چاپ شوې ده،

٦ ـ سفر (لنډکۍ منظومه)، عرفاني منظومه ده، په کال ۱۳۸۴ کې لیکل شوې ده او «ته زما ټوله شاعري یې» شعري ټولګه کې چاپ شوې ده،

هیله ده چې «سلطان» هم ډېر ژر بشپړه او چاپ کړای شي.»

وروسته یې بیا په ۱۳۹۷ - لمریز، ۲۰۱۸ میلادي کال کې خپلې پنځه منظومې په یوه ټولګه کې د «پینځه منظومې» تر سرلیک لاندې چاپ او خپرې کړې چې دا لاندې منظومې په کې راوړل شوې دي:

ـ هوسۍ،

ـ ارشاک او اوشاس،

ـ لام او ایلینو،

ـ کک او زرینه،

ـ سلطان.

په لنډه یې که ووایم نو داسې به وي:

ـ لومړۍ هوسۍ د جګړو کیسې کوي، تخلیقګر یې وایي چې: لومړۍ هوسۍ د افغانستان د جګړو یو سېمبولیک روایت دی، چې درې بنسټي پوښتنې زموږ مخې تهږدي:

ـ زموږ جګړې ځنګه، له چا سره او د څه لپاره دي؟

ـ ایا موږ د خپلواکۍ مفهوم پېژندلی دی؟

ــ له دې جګړو څخه د راوتلو لارې چارې څه دي؟
(لېوال عبدالغفور، پنځه منظومې، د خپرېدوځای: کابل- بهیر مطبعه، د خپرېدوکال: -۱۳۹۷ لمریز، ۲۰۱۸ میلادي، د مقدمې ۹ ــ ۱۰ مخونه)

ــ د ارشاک او اوشاس په باب لېوال ویلي دي چې: « ارشاک او اوشاس د کوشاني دوران د عظمت نښه ده، چې د باګرامي ښکلا (اوشاس) او د پکتاني سرتیري (ارشاک) د مینې شور، د نیلاب له څپو سره یوځای، اباسین ته سپاري. په دې منظومه کې عشق، حماسه، هېوادپالنه او تاریخ یوداسې د بوډۍ رنګین ټال جوړوي، چې زموږ لرغونی عظمت زموږ په زړونو کې وزنګولای شي.
(لېوال عبدالغفور، پنځه منظومې، د خپرېدوځای: کابل- بهیر مطبعه، د خپرېدوکال: -۱۳۹۷ لمریز، ۲۰۱۸ میلادي، د مقدمې ۱۰ مخ)

ــ لام او ایلینو د پخواني نورستان (بلورستان) د مدنیت، اساطیرو او لرغوني تاریخ و هنر تل پاتې یادګار دی. په لام او ایلینو کې د لېوال کمال تر دې حده پورې دی چې د بلورستان تېرو ته سا ورکوي او په خبرو یې راولي.

ــ په کک او زرینه کې د زاړه سیستان او د ساکانو د ټولواکمنۍ عظمت ګورو، هلته لیدل کېږي چې څنګه یوه مېرمن خپل خلک د خپلې شتمنۍ (د هلمند د سین اوبه) په خپل تدبیر سره له حریص دوښمن څخه ساتي او دا لوی درس په یادګار پرېږدي چې څنګه زموږ نیکونو د خپلو ملي ارزښتونو او شتمنیو ساتنه کوله.

ــ د لیوال د سلطان منظومې کیسه بیا د عرفاني اسطورې بڼه لري.
تر دویمې هوسۍ لنډه موده مخکې لېوال د «پاچا» منظومه خپره کړه.

سریزې/۱٤

د لېوال د «پاچا» منظومې لهپاره هم ما یوه مقاله (د غفور لېوال د نورو منظومو په سیوري کې د «پاچا» مطالعه) خپره کړه، د هغې مقالې په یوه برخه کې ما لیکلي وو چې:

«لېوال هغه نوښتونه چې په خپلو تېرو تخلیقاتو کې کړي وو، د پاچا په منظومه کې یې په ساده کلیوالي ډول پسې تعقیب کړي دي، د همدې په وجه کولای شم ووایم چې عبدالغفور لیوال په اوسني پښتو ادب کې د مبتکرو شاعرانو په ډله کې د نوښت ښه استازولي په بریالي ډول کړې ده.»

د لېوال د پاچا منظومې په پار مې چې کومه مقاله لیکلې وه، د هغې مقالې په لړ کې مې یوه دوعا هم کړې وه، متن یې دا دی:

«نور دې خدای د سیاست او ادارې له دایرې نه لرې وساته، څو د دغسې اثارو د تخلیق او پنځونې لپاره وخت ولرې.»

زما دوعا خدای قبوله کړه. کله چې پر افغانستان باندې تر سرو، شنو بادونو وروسته؛ سپین بادونه راوالوتل، لېوال صاحب له ټولو رسمي - سیاسي اداري جنجالونو راخلاص شو. اوس یې د ورځنې ژوند ډېره برخه فرهنګي او علمي مسایلو ته بېله کړې ده او زما د کړې دوعا له مخې یې د خپلو تخلیقاتو لمن غوړولې او د ګڼو شعرونو او مقالو ترڅنګه یې د مهاجرت په چاپېریال کې لومړی «پاچا» (د ۲۰۲۳ ام کال جنوري) او بیا «دویمه هوسۍ» (د ۲۰۲۴ ام کال فبروري) تخلیق او خپلو مخاطبینو او پښتو ادب باندې ولورولې.

لېوال د هنر په ژبه تاریخي ناسپړلو غوټو د سپړلو لهپاره، زاړه یادګارونه مطالعه کوي، جوړو او ړنګو کلاګانو ته ورځي او ګوري یې، په تېرو هېرو قبرونو پسې دښتې، تپې، غرونه او هدیرې لټوي، په

ساعتونو ساعتونو کیني او په کتابتونو کې تاریخي اسناد لټوي، سره پرتله کوي یې؛ څو داسې نښې او حقایق ترلاسه کړي چې د هغو په رڼا کې، د تاریخي ناسپړلو غوټو په سپړلو کې مرسته ورسره وکړي؛ هوایي خبرې نه، بلکې له حقیقت سره اړخ ولګوي، موضوع ښه مستنده کړي، بیا یې د خپل هنر په خُم کې ورنګوي او بیا یې خپلو مخاطبینو ته وړاندې کړي.

ښه بېلګه یې همدا دویمه هوسۍ ده. عبدالغفور لېوال د دویمې هوسۍ د لیکلو له پاره د کابل په شیردروازه کې، ښامار ته ورته پروت دېوال د لیدلو لهپاره پر همدغه غره ورختلی او د غره پر سر تر هغومره وړاندې تللی دی چې څومره دا دېوال غځېدلی دی. د دېوال په اوږدو کې یې ټول برجونه او هلته شته قبرونه لیدلي او د هغو په باب یې پوښتنې او پلټنې کړې دي.

په دې ډول لېوال د هرې منظومې ترلیکلو مخکې تر خپلې وسې او د امکاناتو په چوکاټ کې ځان پوه کوي، بیا کښېني خپل قلم ته د هنر رنګ وراچوي او په خپل فکر کې د موضوع په باب راټول معلومات د هنر په ژبه انځوروي. دویمه هوسۍ یې ښه مثال دی.

د لومړۍ هوسۍ په تخلیق سره لېوال د خپلو منظومو د تخلیق لړۍ پیل کړه. لېوال په تانده ځوانۍ کې دا جُرأت درلود چې لومړۍ هوسۍ یې حتی علامه رشاد ته هم ورښودلې او ورته اورولې وه. په هماغه وخت کې رشاد صاحب داسې دوعا ورته کړې وه:

«ما دهوسۍ ډرامه په ډېر غور ولوستله او په ډېر شوق مې وارویدله.

زه ځوان شاعر(عبدالغفور لېوال) ته د دې ابتکاري تخلیق مبارکي وایم، د ده استعداد زما په زړه کې دا هیله پیدا کړې ده چې دی به د پښتو ادب لپاره د تخلیق په برخه کې ډېر بریالی وی.

زه د ده د بري دعا کوم

اکادیمسین پوهاند رشاد»

(لېوال عبدالغفور، پنځه منظومې، د خپرېدوځای: کابل- بهیر مطبعه، د خپرېدوکال: -۱۳۹۷ لمریز، ۲۰۱۸ میلادي، دهوسۍ د ډرامې په باب [د رشاد صاحب مقدمه] ۲۱ مخ)

او دا دی د علامه بابا دوعا قبوله شوه، لېوال په دې ازموینه کې داسې بریالی شو چې اوس د منظومو په ډګر کې یکه‌تازه او بې جوړې دی. زه یې په پښتو ادب کې د منظومه لیکنې قهرمان ګڼم.

په دویمه هوسۍ کې لېوال هماغه تجربه د «پاچا» تر منظومې نوره هم قوي او ښه تکرار کړې ده.

لېوال خپله «پاچا» منظومه د ۲۰۲۳ ام کال د جنورۍ په ۲۳مه خپره کړه او اوس دا دې دویمه هوسۍ یې د یوه لوړ پیام په ملتیا، له خپلو ځانګړو انځورونو او ښکلاوو سره بشپړه شوې ده او درنو لوستونکو ته وړاندې کیږي.

د ۲۰۲۳ کال د دسمبر ۳۰مه وه چې لېوال د دویمې هوسۍ د زیږېدو او راتګ زیری وکړ، زیری یې د خپل مخکتاب پر مخ خپور کړ او په هماغه سبا (۲۰۲۴/۱۲/۳۱) په افغان جرمن پورتال کې هم دا مطلب راښکاره شو:«

پینځه‌ویشت کاله روسته

هوسۍ -۲ -

زه پېنځه ویشت کلن وم، چې د وطن بدو حالاتو د «هوسۍ» منظومې الهام راباندې ولوراوه.
زما اروابناد استاد اکاډمیسین پوهاند عبدالشکور رشاد، چې هوسۍ ولوستله، ورویې غوښتلم، په سترګو کې یې یو ځاځکی لا ډنډ ولاړ و، درانه غبرګ یې له غریو سره نور ابهت هم موندلی و. راته یې وویل:
د هوسۍ په اړه مې خپل تأثر کښلی دی، که چاپوله دې، بیا یې ورسره خپور کړه. او له دې سره یې په خپل ښکلي خط لیکلې سریزه «د هوسۍ د ډرامې په باب» راوسپارله.
تر دې ورهاخوا د استاد یوې بلې خبرې پرهغه مهال حیران کړم، استاد وویل:
«هوسۍ په داسې ځای پای ته رسېدلې، چې له دې ځایه بېرته هم پیلېدلای سي. خدای ج دې پر وطن ورحمیږي...»
د اروابناد استاد له کراماتو ډکې وړاندوینې ته هغه مهال ځیر شوم، چې د هوسۍ د دویمې برخې د لیکلو تلوسه راپېښه شوه.
دا دی پوره پېنځه ویشت کاله روسته، داسې مهال، چې زه د خپل ژوند پر پنځوسم درشل ګام ږدم، د هوسۍ دویمه برخه‌کښل پیلوم، بلکې دوه فصله مې کښلې ده.
زه هوسۍ نه لیکم. هوسۍ بیا، د هماغه لومړي ځل په څېر، ځان پخپله راباندې لیکي. د هېڅ پېښې په اړه مې وړاندې فکر کړی نه دی، هوسۍ لکه الهام راباندې اوري.
هره پېښه، هره صحنه، هر داستاني شخصیت یې په مخه راځي او ځان راپېژني.

دا څو شپې مې خوب ګډوډ دی، د هوسۍ بېلابېلې صحنې په خوب وینم. ناارام یم، ستومانه یم، خپه او غمجن یم.
هوسۍ د وطن د غمیزې داستان دی، کاشکې مو د وطن د خوښیو کیسې لیکلای. کاشکې مو د مینې او عشق داستانونه کښلی...
هوسۍ زخمي ده، د خپلواکۍ هوسۍ لاهم په سپېڅلې زمکه او پاکو اوبو د غنمو کرل غواړي، چې وطن له ربړو خلاص شي...
خدای دې نه کوي، چې -که ژوندی وپاېیدم -په پینځهاویا کلنۍ کې د هوسۍ درېیمې برخې لیکلو ته اړ شم.
کاشکې هوسۍ خپل ارمان ته ورسیږي او زه خپله بله منظومه په یوه عاشقانه و عارفانه کیسه راوڅرخولای شم.
دعا کوئ،
هوسۍ به ژر ستاسو د سترګو ترمخ راڅرګنده شي.
ان شاءالله»
ما (آصف بهاند) په کامنټ کې داسې ورته ولیکل:
«مبارک دې وي،
زما دې بیا تلوسه کړه چې دویمې هوسۍ ښکلاوې او انځورونه ته لارې وڅارم.
«په کاته ـ کاته مې سترګې په واته شي
چې خبر دې د راتله راباندې وشي»

د منظومې قهرمانان او کرکترونه:

د دویمې هوسۍ د سپړنې په پیل کې غواړم لومړی د منظومې قهرمانان او کرکترونه معرفي کړم:

ــ کلیوال شپون او میـینه یې د توروسترګو ښکلې نجلۍ:

«او دلته دوه میینان،
یو یې شپونکی، چې په شپیلیو باندې کوډې کوي
بله ملنګه نجلۍ
هغه چې تورې تورې سترګې لري
غاړه په غاړه ځو یو لرې ځای ته
پاکو اوبو سپېڅلې خاورې پسې
غواړو غنم و کرو
او کلیوالو ته مو ژوند وبښو
ما او د تورو تورو سترګو ښکلې...»

شپونکی په خپلې جادوګرۍ شپلۍ سره باید خلک د جهالت له درانه خوبه راویښ کړي، غنم وکري او د خپل کلي (وطن) سمسورتیا، ابادي، ازادي او خوشحالي ورپه زړه کړي. له هوسۍ نه درې پور اخیستي غنم چې د تورسترګې د غاړې په زرین تاویز کې یې ایښي دي، دا به د احمدشاهبابا پر سر باندې د غنمو د هغو ټومبلو د وږو دانې وي چې د شیرسرخ په جرګه کې د ده پر دستار باندې ټومبل شوي وو. او اوس دوی غواړي چې چېرته سپېڅلې خاوره او له وینو څخه پاکې اوبه ومومي څو دا غنم بیا وکري:

«غواړو غنم وکرو
او کلیوالو ته مو ژوند وبښو
زخمي هوسۍ او کلیوال
وږي نهار راته په تمه ناست دي» ۳ام مخ
«خدایزده چې چېرته به سپېڅلې خاوره

پاکې اوبه ومومو؟
چې هلته وکرو غنم د هوسۍ
ها چې زموږد خپلواکۍ نښه ده.» ٦ ام مخ

ـ پرتمینه او اسه:

پرتمینه او اسه لرغوني قهرمانان دي چې په دې منظومه کې د وطن د دفاع په خاطر، د یرغلګر لښکر په مقابل کې جنګېږي. څنګه چې په دواړو هوسیو کې د کرکترونو تداخل شته، ځکه هماغه تورسترګې دلته د پرتمینې په نامه راڅرګنده شوې ده. همدا تورسترګې ده چې په بېلابېلو کرکترونو کې راڅرګندېږي لکه: ملالۍ، ناهید، نازو، فرخنده او...

«زه «پرتمینه» یم او زما جانان «اسه» نومیږي
موږ دوه میین یو او د غره په دیواله کې خښ وو
«د غبرګو تورو د پاچا» له زمانې څخه تر نن
او تر همدې تېرې شپې پورې په خوب ویده وو
چې ستا شپېلۍ راویښ کړو»

کومه کیسه چې پرتمینه کوي، د پېښې سیمه یې د کابل شیردروازه ده او له دیوال نه موخه د زنبورک‌شاه او زنبیلک‌شاه دیوال دی چې د یوه تېري کونکي لښکر د مخنیوي له‌پاره جوړیږي:

«زما اسه،
زما دغه خوږ جانان هم راغی د دیوال بیګار ته
چې لمرلوېدو نه د بیدیا د لښکر
د ځرمښکیو او کربوړو له صحرا نه راروان یرغلګر
زموږ تر کلي پورې

په اسانۍ رانه‌شي
او د دې دنګ غره د لمنې خلک
د غبرګو تورو د پاچا له خونړۍ لښکره
ځان او وطن وساتي...»
ـ د غبرګو تورو شاه، د یرغلګر لښکر مشر:
په پخوانیو زمانو کې د یرغلګرو لښکرو مشر:
«... او د دې دنګ غره د لمنې خلک
د غبرګو تورو د پاچا له خونړۍ لښکره
ځان او وطن وساتي»
«د غبرګو تورو شاه لګیا و، زموږ له خلکو یې سرونه رېبل»
ـ ملنګ بابا:
د افغانستان د خلکو جمعي خرد دی.
«چې یو ناځاپه د ملنګ بابا ښکالو راغله
هغه ملنګ چې د دوه سترګو په ځلا کې یې دونیا ښکارېږي
هغه چې زړه کې یې د دې کلي کیسې ژوندۍ دي...»
ـ د غبرګ توري شاه پیرو او د ژېړو پاڼو د لوګیو کوډګر:
د غبرګ‌توري شاه لارویان او لښکریان د ټولنې ارتجاعي قشرونه یا د شنو، سپینو او تورو جنډو رپونکي خلک.
«دا کوډګر هم ها د خپلو تېرو ـ تېرو پلار نیکونو
په شان کوډې کړي د ژېړو ـ ژېړو پاڼو
دوی د ژېړو کاغذونو
په لوګي خلک ویده کړي
او بیا خلک په لوګیو شي طلسم

بس ړانده شي، یا کاڼه شي
یا یې ژبې و خولې ګونګۍ شي
یا له ویرې یې زوبۍ شي...»

ــ اوردیو:

روسان شوروي یرغل:
«د کنګلونو له هېواده
او
د یــیـږو له ځنګلونو څخه
«اوردیو» له خپلو سرو پېریانو سره راغی زموږ د کلي چم ته»

ــ لاټديو:

انګریزي یرغلګر، امریکایي تیري‌کونکي:
«لاټديو» چې زړه یې موږ د خلکو له کینې نه ډک و»

ــ د کوډګرانو لښکر:

طالبان اوله دوره:
«د کوډګرانو د زامنو او لمسیو لښکر
هغه چې ژیړ ـ ژیړ کاغذونه یې وو ډک له لړمانو، له مارانو، ښامارانو څخه
له ژیـړ زمري نه یې زده کړې وې لا نورې کوډې»

ــ هوسۍ:

د ازادۍ سمبول:
«او د هوسۍ په ننګ وتلي کلیوال یې سره ووېشل په ډلو ـ ډلو»
«هغه کلونه، چې زموږ د خپلواکۍ ملکه
ښکلې هوسي د هسکو غرونو لوړو تړو کې زخمي پرته وه»

ــ تور ابلیس:

پنجابي واکمنان چې تل يې زموږ پروطن او خلکو باند لوبې کړې دي:

«يو لوی کوډګر د ځرمښکيو او کربوړو له بيديا څخه د تور ابليس بيديا ته راوست»

ــ ژېړ زمری:

اوسامه بن لادن:

اوسامه په عربي کې زمري ته وايي، لادن زېړګل ته وايي:

«د غبرګو تورو د شاه دغه لمسی

ـ چې ياديده «ژېړ زمری» ـ

په ژېړو، ژېړو کاغذونو کې د تورو ښامارانو د لوګيو يو بډای کوډګر و چې د سرو زرو څو ځولۍ يې په اوښانو بار وې...»

ــ بوډا چوپړګر:

د اورديو يا د شوروي لښکر پر ټانک باندې سپور چل‌باز تورمدير:

«تر هغه روسته، چې اورديو مات شو

تر هغه روسته، چې د يـېـرو ځنګل اور واخيسته

تر هغه روسته، چې بوډا چوپړګر ورک شو د زمان د ګردلو لړو کې»

ــ د هوسۍ سپاهي:

د پاکستاني مليشو او تنظيمونو په مقابل کې له وطن څخه د دفاع سپاهيان چې لارښوونه يې ډاکتر نجيب کوله:

«په لومړۍ ورځ يې د هوسۍ يو سپاهي وواژه

ها چې لاتديو يې د ابليس له دښتې

د مرګ فرمان و کښلی»

ــ پنځوس یوسترګي دیوان:

د امریکا په مشرۍ د ناتو ایتلاف:

«پنځوس یوسترګي دیوان، چې راسپاره دي د پولادو په لیوانو باندې
او پاس اسمان کې پرې تاویږي د پولادو کارغان
دیوان دربیږي او د دنګو ـ دنګو غرونو کلی
بیا په لمبو کې سوزي»

ــ د کوډګرو لښکر:

دا هم تنظیمیان دي او هم د طالبانو دویم ځل راتګ:

«هغه شپې، چې د کوډګرو د لښکر متروکو
د هوا ډډو کې د شړک زخمونه ونځول
هغوی، چې ژیړو کاغذونو نه ماران او ښاماران کړۍ کړۍ سوزوي
چې راروان وو د زړې کلا درشل ته د لوګیو ترمنځ
د غبرګو تورو د پاچا جنډه یې هسکه په لښکر رپیده»
هغوی، چې ډېر د پېغلو نجونو او د ښځو د دوه سترګو له لیدو وېرېدل
او د سړیو له ویښتیا څخه یې کرکه راتله
د ژیړ زمري په فرمان راغلل او د ټولو ښځو سترګې یې پرې وتړلې»

ــ دویمه پرتمینه:

دا د جهالت د لښکرو په اور کې لولپه شوې فرخنده ده چې په دویم قیامت کې انځور شوې ده:

«په هغه ورځ چې اسه
او پرهغه مېینه ښکلې پرتمینه پېغله
ولاړل له سیند څخه لویدیز لوري ته

غوښتل یې هلته پټه شوې څه سپېڅلې خاوره بیا ومومي
د پرتمینې په زړو او هېرو شویو خاطرو کې لکه خوب چې وینې
د یو ختین منګي کیسه ګرځېده
چې په‌کې پاکه او سپېڅلې خاوره
د پرتمینې مور ساتلې وه، د دې لپاره...»

د دویمې هوسۍ په دویم قیامت کې چې دویمه پرتمینه راځي او دا هڅه کوي چې ناپوه او ویده نارینه راویښ کړي او خلک د دوه توري پاچا د لارویانو پر جادو باندې پوه کړي، د کوډګرو له خوا لومړی په تېرو ویشتل کېږي او تر ډېر زجر وروسته سوځول کېږي، دا قهرمانه معاصره فرخنده ده چې په رڼا ورځ د تیارو د لارویانو له خوا وسوځول شوه.

د منظومې نوي انځورونه او نوي شعري ترکیبونه:

په دویمه هوسۍ کې د لېوال د پنځو منظومو د شعري انځورونو او شعري ترکیبونو تجربې په نوې بڼه ځلېدلې دي. په دویمه هوسۍ کې نوي انځورونه ځکه قوي او زړه وړونکي دي چې د ټولو تېرو منظومو د شعري انځورونو تجربې سره یوځای شوې دي او د هغو په قالب کې مفاهیم ادا شوي دي.

د دویمې هوسۍ د لوستلو په ترڅ کې ما ته ډېر نوي شعري ترکیبونه او شعري انځورونه په مخه راغلي دي، دا یې څوبېلګې دي:

ــ څو ژرندې اوبه:
«داسې یو سیند، چې په کې څو ژرندې اوبه بهېږي»
ــ ځګېروېدلي غږ:
«په ځګېروېدلي مهربانه غږ غوښتنه کوي...»

ــ ژوندون اوږدول:
«ګرانه شپونکیه! زه خو ستا د دې خوږې شپیلۍ په تمه لا ژوندون اوږدوم»
ــ د غرونو له دیوالونو څخه د رازونو دوړې څنډل:
«شپیلۍ راواخله او د تېرې زمانې کیسه نغمه نغمه کړه
د دغو غرونو دیوالونو له رازونو دوړې بیا وڅنډه
د دې نیمزالي سیند په راز مې پوه کړه
ما ته شپیلۍ ووهه!»
ــ د ښامار غځوونې:
«لکه له خوبه راویښ شوی ښامار چې غځوونې وکړي»
ــ مړاوي اننګي:
«په مړاوو مړاوو اننګو یې راروانه وه د اوښکو مرغلره رڼه»
ــ د غبرګو تورو پاچا:
«د غبرګو تورو د پاچا له زمانې څخه راغلي خلک»
ــ ډول غربېدل:
«د لوی دیوال د جوړېدلو اشر ته ډول وغربېد»
ــ له تورو وریځو نه څرمن ایستل:
«لکه برېښنا چې په اسمان کې په یو ګړز له تورو وریځو نه څرمن وباسي»
ــ د باد وربښمینې څنې:
«غر یې دره کې د پاسته باد په وربښمینو څنو غوټه،
داسې ښه لګېده»
ــ د جګړې طلسم:

«... او د جګړو طلسم مات کړو،
خپلواکي او سوله بیا راولو»
ــ نیمه‌خوا سیند:
«سیند نیمه‌خوا بهیږي»
ــ باد په اتڼ سر دی:
«... او باد د غره د دیواله په ویجاړ برج کې په اتڼ سر دی.»
ــ د سیند نیمزاله مزل:
«د سیند نیمزاله مزل موږ سره ترخڼګ بهیږي»
ــ پولادي لیوان:
«کلا د ډېرو زمانو د پولادي لیوانو داړو ده کپ کپ خوړلې»
ــ د ژېړو کاغذونو لوګي:
« دوی د ژېړو کاغذونو
په لوګي خلک ویده کړي»
ــ ختین ښامار:
«د غځېدلي اوږد ختین ښامار له لیکې سره»
ــ د زمان خوب:
«هغوی زما شپېلۍ راوینښ کړل د زمان له خوبه»
ــ په سترګو کې برېښنا تاوېدل:
«او ما لیدل، چې د ملنګ په ځلېدلو زرځو سترګو کې برېښنا تاوېده»
ــ د جګړو سور دوزخ:
«د ډلو ډلو د جګړو په سره دوزخ کې سوزېد»
ــ د ماشوم وینه:

«هغه کلونه، چې د ډلو تورې سرې وې د ماشوم په وینو»
ـ د پولادو کارغان:
«او
ژېړزمري د تورو وسپنو پولادو د کارغانو په زور
هلته تر اوو سمندرونو هاخوا
د لات‌دیو لوړې هسکې دنگې ماڼۍ...»
ـ د سرو لمبو درمند:
«د سرو لمبو په درمندو کې او د اور په ژرنده
داسې ایرې ایرې کړې
لکه چې هېڅ رادنگې شوې نه وې»
ـ د باد نڅا:
«باد یو ځل بیا د زاړه برج په منځ کې ونڅېده»
ـ د موسکا گلونه:
«پېغلو ځوانانو په مور وشیندل گلونه د خوږو موسکاوو»
ـ بې زوره سلگۍ:
«بابا ملنگ هلته ولاړ و او ژړل یې په بې زوره سلگو»
ـ د ونو په شنو څانگو کې د باد پټېدل:
«مرغۍ لا غوږ وې او باد پټ و د ځنگله د ونو شنو څانگو کې»
ـ له لمبو او له سکروټو رغېدلې نغمه:
«یوه له درده،
له لمبو
او له سکروټو رغېدلې نغمه»
ـ د لمر چوپتیا:

«لمر به په چوپه خوله راوخوت او ځنګله نه به خاموش واوښته»

ـ د تللو زمانو ايينه:

«لکه د تللو زمانو په ايينه کې چې سبا ته ګوري»

ـ د شپېلۍ مرۍ:

«زما له ستوني نه روستۍ سکروټه لاړه د شپېلۍ مرۍ ته»

ـ جل‌وهلې تورې:

«د غبرګو تورو د پاچا دوه جل‌وهلې تورې»

ـ د سيند ژړا:

«سيند خپلې لور ته ژاړي

د پرتمينې ايرې ليکه ليکه

د سيند اوبو سره راونې دي ختيځ لوري ته...» ٦٥ ام

د پرتمينې ايرې

د اوبو ذهن مينځې

سيند لاروان دی...»

ـ د اوبو ذهن:

«د پرتمينې ايرې

د اوبو ذهن مينځې

سيند لا روان دی...»

ـ د رڼو اوښکو فرش:

«ختيځ د خپلې ښکلې لور راتلو ته فرش د رڼو اوښکو غوړولی په لار...»

ـ په ايرو سره د اوبو مينځل:

«په هغه تور ماښام، چې سیند خپلې اوبه د پرتمینې په سپېڅلو ایرو ومینځلې»

ــ د اروا نڅېدل:

«په هغه شپه، چې د ستي پېغلې اروا د غره په لوړ دیواله ونڅېده»

ــ د باد انګولا:

«او غره د باد له انګولا سره په کوکو ژړل»

ــ د لمر زرین جام:

«لا سباوون د لمر زرین جام ته شېبې شمارلې»

زما له نظره د دویمې هوسۍ انځوریزه ننداره، د نووترکیبونو یوبل حیرانونکی کاروان دی چې لېوال په دویمه هوسۍ کې روان کړی دی. د دویمې هوسۍ په لومړي پړاو کې شپونکی له خپلې مینې سره ښه مست راون دی چې پاکې اوبه او له وینو پاکه مځکه پیدا کړي، څو وږو او نهرو ته غنم وکري، په خپله شاعرانه دونیا کې یې بېلتون هم چېرې لرې د د تورو سرو او خونړیو دیوانو په ساړه زندان کې بندي کړی دی او خپله مست روان دی. دا یې د لېوال په هنرمندانه قلم د خولې څو خبرې دي:!

«بېلتون بندي دی، خدایزده چېرته لرې
زه د دې کلي مساپر شپونکی روان یمه لا
لکه زما د خپل زړګي درزا په بل ګوګل کې
زخمي هوسۍ او کلیوال
وږي نهار راته په تمه ناست دي...»

په دویمه هوسۍ کې د شعر د نورو ښکلاوو په څنګ کې، د منظومې متن عجبه رواني لري چې له پیل نه ترپای پورې هېڅ ډول سکتګي نه په کې حس کېږي. د داستان په پیل کې شاعر په نستالژیک ډول د جګړې په اور ناسوځېدلی زمان او شین کلی یادوي. دا یې ځو بېلګې دي:

«ها ورکې شوې زمانې ته ګوندې بیا ورسو

چې زموږ کلي کې لا فصل د غنمو شین و

او کلیوال مو په یو بل مین وو

هغه د مینې او ښکلا زمانه

چې کلیوالو مو غنم کرل او مستې چینې

له پاکو سپینو اوبو ډکې بهېدلې په ویالو او ان تر سینده پورې

مستې هوسۍ،

د خپلواکۍ ملکې

لا زموږ د کلي په خوښیو پاچاهي کوله

چې لا په کلي کې د تورو سرو دیوانو لاره تېره نه وه...»

شاعر له جګړې نه مخامخ شکایت نه کوي، خو کله چې د غنمو کرلو مسؤلیت باندې خبرې کوي او په پاکې خاورې او سپېڅلو اوبو پسې ګرځي، ټولې مځکې او چینې د انسان په وینو لړلې ښیي. دا یې ځو بېلګې دي:«

ــ لا لټوو سپېڅلې خاوره او له وینو څخه پاکې اوبه

غواړو غنم وکرو

او کلیوالو ته مو ژوند وبښو...

ــ د داسې خاورې څرک لا هم نه‌ښکار ي

چې د انسان وینه پرې بل انسان شیندلې نه وي

هغه چینه ورکه ده،

چې په کې وینه بهېدلې نه وي...

ــ خدایزده چې چېرته به سپېڅلې خاوره

پاکې اوبه ومومو؟

چې هلته وکرو غنم د هوسۍ

ها چې زمو ږد خپلواکۍ نښه ده

ــ د لوړو لوړو غرونو اوښکې راروانې دي، خو رنګ په کې د وینو ګډ دی»

د دویمې هوسۍ پیام:

په هوسۍ منظومه کې یو ځانګړنه دا ده چې تورسترګې ښکلې پیغله په بېلابېلو کرکترونو کې راڅرګندېږي. پرتمینه، ملالۍ، ناهید، نازو، فرخنده دا ټولې همدا تورسترګې ښکلې پیغله ده.

د دویمې هوسۍ په منظومه کې کله چې تورسترګې د پرتمینې په نامه د فرخندې په رول کې راڅرګندېږي، په هماغه ځای کې د جهالت او

افراطيت قرباني کېږي، چې اسه له دوه توري پاچا نه غاړه غوځه کړې وه او د دويمې هوسۍ د پيام اصلي خبرې دويمې پرتمينې يا فرخندې له خولې اورېدل کېږي، فرخنده په لوړغږ سره وايي چې:

زه هرڅه وينم او په هرڅه پوهېږم، تاسو ولې غواړئ چې زما سترګې وتړل شي، تاسو ولې «د ښکليو پېغلو او ښځمنو له ليدلو نه ويرېږئ داسې؟ چا څه ډول جادو درباندې کړی دی؟

«زه پاڅېدلې يم، چې دغه تور طلسم مات کړم

زه به د نورو ښځو سترګې هم رڼې پرانيزم

زه به د ښکلو نجونو سترګو نه پردې لرې کړم

زه به دا ستاسو کوډې ونه‌منم

د دې مارانو، لړمانو، ښامارانو تور لوګي به د دې غرونو شنه اسمان څخه جارو کړم، جارو!»

پرتمينې د فرخندې په رول کې چيغې وهلې او خلکو ته يې ويل: په تاسو کوډې شوي، ويښ شئ او ځانونه پوه کړئ، زه راغلې يم چې ښځو ته د رڼا او نارينه‌وو ته د ويښتيا مفاهيم بيان کړم او...

دا څو کرښې د دويمې هوسۍ له هغې برخې رااخيستل شوي دي چې د دې منظومې د پيام يوه‌برخه په کې نغښتی دی:

«... هغې نارې وهلې:

های زما خلکو!

اې د سيند د دواړو غاړو خلکو!

اې غيرتي نرانو!
په تاسو کوډې شوي
تاسو په ښو او بدو نه پوهېږئ
د يو کوډګر په چيغه
خپله بېوزلې خور په کاڼو ولئ
دغه کوډګر ستاسو د هرڅه دوښمنان دي،
ولې نه ويښېږئ؟
لږ څه راويښ شئ، ګورئ دا څه کوئ؟
زه يم راغلې، چې طلسم مات کړم
زه يم راغلې، چې دې ښځو ته رڼا راولم
او نارينه وو ته ويښتيا راولم
دغو تيارو ته روښانتيا راولم»

په لنډه توګه ويلی شم: د دويمې هوسۍ پيام دا دی چې په جهالت کې راګير خلک له ډوبېدو وژغوري او د لوی کوډګر په دود (لوګي) ويده شوي خلک له درانه خوبه راويښ کړي. هغه څه چې بهرنيانو د خپلو موخو د ترلاسه کولو لهپاره پر موږ باندې کړي؛ د هغو پر ضد مبارزه وکړو او ستونزو ته حللارې پيدا کړي. په دويمه هوسۍ کې دا پيام هم وړاندې شوی دی چې د دين په نامه تل غولول شوي يو، موږ بايد رابېدار شو او په حقايقو ځان پوه کړو.

دا منظومه (دويمه هوسۍ) د ښامار سبک په پيروۍ تخليق شوې ده، توپير يې دا دی چې په ځانځاني ښامار کې خج پر جفتو څپو باندې راځي او په دويمه هوسۍ کې پر طاق څپو باندې.

زه د دويمې هوسۍ تخليق د پښتو شعر پر ډېواله باندې د يوې نوې او زرينې خښتې اضافه کېدل گڼم، د جهالت په خوب ويدو خلکو ته يې د ويښولو يوه چيغه بولم. د دې غنيمت اثر د تخليق په پار لومړی ښاغلي لېوال ته او بيا د پښتو شعر ټولو مينهوالو ته مبارکي وايم.

د دويمې هوسۍ د ژرچاپېدو يا پرليکه کېدو په هيله!

پوهندوی آصف بهاند

دهوسۍ منظومه :
که د يو ولس د غميزو ميناتور !

دلته په دې ليکنه کې د هوسۍ د منظومې په متن و محتوا خبري کوو. هغې ته د ميناتور او د غميزي د ميناتور سرخط ورکړل شوی. په دې مانا چې په منظومه کې ډېر داسې مفاهيم او پيښې دي چې هم مکان نفي کوي او هم زمان تر پوښتنې لاندې راولي. يوه خبره دا هم ده چې ايا دا اساطيري منظومه ده او که تاريخي ؟ خو چې گورو دلته په منظومه کې تاريخ او اسطوره سره موازي پرمخ درومي. يو د بل استازيتوب کوي اويو دبل ځای نيسي.
دپورته بحث په مټ يوې پايلي ته رسيږو او هغه دا چې کله د هوسۍ حاضره منظومه را سپړو او د هغې له مخ نه پردې پورته کوو، موږ هم دتاريخ له پيښو سره مخامخ کيږو او هم له اسطورو سره، خو دلته بالعکس تاريخي پيښې تتې شوي او اسطوره شوي دي.
کله چې موږ د هيواد او د دې سيمي لرغوني فرهنگ ته پام اړوو، موږ له يو لړ په زړه پورې مسايلو سره مخامخ کيږو. بده به نه‌وي چې لږ څه نور په تاريخ نه، بلکې په ډيرو لرغونو اساطيرو تمرکز وکړو. ځکه دا داسې تمرکز دی چې يو لړ پيغامونه لري چې نن هم لا زاړه اوسوليدلي نه دي.

په لرغونو اریایي اساطیرو کې وینو چې وایي: « په سر کې روښنایي وه. روښنایي د ټولو شیانو اصل او ماهیت و. روښنایي له ځواشه نه لیري (مکان یا اسمان) او د زروان (زمان) نه یې لیري ځای درلود. همدې روښنایي یا رڼا نوراني او رباني موجودات هست کړل چې ډېر ستر یې زروان (ناپایه زمان) و، چې ناپایه او ابدي زروان یې هم بولي. زروان ته د خدای خطاب کېده. دا ځکه چې د زروان پادشاهي ابدي او تلپاتې ده. ناپایه زروان یو زرکلونه قرباني ورکړه اوپه خپل بطن کې یې دوه بچیان وزیږول: اهورا مزادا چې د قربانیو په برکت هست شوی و اوبل یې اهریمن چې د شك، وسوسې او گومان حاصل و. کله ناکله به یې شك، وسوسې او اندېښنو زړه ته لاره کوله. یو مهال زروان له ځانه سره وویل: زما له دواړو بچیانو چې هر یو چابك ماته راغلل، نو د عالم بادشاهي به د هغه وي.
وحشي اهریمن د پلار له تنه راووت، پلار ته ورغي، خو زروان د ځان په وړاندې یو بد شکله بد قواره او پلید بد خصلته موجود ولیده. ویې پوښته: څوك یې ؟
وحشي اهریمن وویل: زه ستا بچی یم. زروان د شیبو یا زمان خدای وویل: زما بچی باید نوراني او معطر وي، خو ته ډېر تور، چټل اوپلید یې. په همدې شیبه کې نیکمرغه اورمزد دهغه بل بچی چې ښکلې څېره یې درلوده را څرگند شو. زروان پوه شو چې دا یې حقیقي بچي دی، ورته یې کړه : چې تردې شېبې چې د هستۍ په ډگر کې دې قدم کېښود، ما د هغه روښنایي په پیل کې چې زما هستوونکې او پیلامه ده، قرباني ورکوله خو له دې وروسته ستا وار دی چې خیرات ورکړې.

لعنتي اهریمن په غضب شو ویې ویل: ایا تاسې پخپله ژمنه نه وه کړې چې هر بچی چې ژر درورسیږي، نو د کایناتو او عالم بادشاهي به دهغه وي ؟
زروان وویل : خو زه به د نهه زرو کالو له مخه ستا لاس په جهان بر نه کړم دا ځکه چې ستا له تور، ظالمانه او پلید ماهیت څخه کرکه لرم.
نو کله چې درې زره کلونه تېر شول اهریمن داورمزد روښنایي ولیده او د جنګ له پاره را ولتېد. د ګومزش دوران یعني (د نور و ظلمت، دخبرو اترو، د نیکۍ اوبدۍ، د عدل او ظلم ، د مینې او کرکې، ابادۍ او ویجاړۍ) دوران پیل شو.

(۲)

اهریمن غلی کېناست. د لښکرو سمبالښت یې پیل کړ. کوډګر دیوان اوپریان یې هست کړل. ټول دیوان د یو قهر جن «دیو» په څنګ کې ودرېدل. تودوخه، سړوخه، زړښت، وچوبي، ناروغي او ویجاړي، دروغ او غضب او بدخصلته، ناوړه وینا اوناسمې کړنې یې خپلې کړې. ببرسري دیوان د اهریمن له نژاده د هغه د قهر له هګیو، د څرمنیزو زنګیانو، لالهانده او بېکاره کوډګر یې له خپل غیر طبیعي مقاربت (یا جنسي تعامل) نه وزیږول.
د نهو زرو کالو جګړه جوړه شوه. ټول عناصر ککړ شول. انسان په اوږدو رنځونو اوکړاوونو اخته شو. اهریمن هره شپه دیوانو ته وایي چې نړۍ ته ولاړ شئ، دریابونه وچ کړئ دسپین هوم ونې(اساطیري بوټي چې مړي د هغه په وسیله را ژوندي کیږي او د هرې تباهي درمل دي) چې د زړښت ضد دی او مړي را ژوندي کوي بې پاڼو اوبې‌میوی کړئ. غرونه چې د زمکې د ښکلا لپاره دي وخوځوئ. او

ټول را ټوکېدونې مړاوې کړئ. د خلکو رمو اوپادو ته ورګډ شئ، د هغو غواګانې اوپسونه ووژنئ او پام مووي، چې د هغو سترګې په هفتو رنګ یا اوه ستورو اوبیا د نسر په ستوري (وتند) ونه نښلي. دا ځکه چې کار به مو شنډ شي.

خو اورمزد د دې له پاره چې خلك د اهریمن له بی رحمۍ بچ کړي زرتشت را استوي، او زرکاله وروسته یې هوشیدر او بیا هوشیدرماه او بیا سوشیان وزیږول.

***

اوس را ځو د هوسۍ د منظومې متن او محتوی ته :

دلته د زرو شمیره په زړه پورې اوسمبولیکه هغه ده. بودیزم له هر ډول جنګ جګړې، قهر اوغضب پرته دې قلمرو ته راغلی و. د زرکالو له پاره په دې قلمرو کې پاتې شو. دوام یې وکړ. د هوسۍ منظومه چې د یوه ولس د اوږده عمر او اوږده زمان په ټټر د غمیزو داستان دی. په زماني لحاظ د تکرار سره مله ده. زمان په کې کله خپل مفهوم له لاسه ورکوي، او کله د تسلسل لاره خپلوي. منظومه لږ ځه نور دقت او تاءمل غواړي. کرکترونه یې هم عجیب دي. زمان اومکان هم په کې جلا حالت اختیاروي.

ددی منظومي اصلي کرکترونه :

دوه مینان : یو یې شپونکی چې په شپیلۍ کوډې کوي. او بله ملنګه نجلۍ

دوه نور اسطوره وي قهرمانان : اسه او پرتمینه دي.

شپون له خپلې میني سره د غره پر سر د دیوال تصویر کاږي

شپیلۍ معجزه کوي. د جلا وطنۍ احساس هم په کې غزونې کوي .

د سیند اوبه چې رڼې دي، خو وینې په کې ګډېږي. دوه مینان له هغه دوه نورو کسانو سره مخامخ کېږي. چې د پېړیو له ګوګله کښته را درومي .
دا دوه څوك دي ؟
موږ د نیچه خبرې اوریدو ته را بولي :
شاعران هلته چې غواړي د انسانانو ژوند اسان وښیي، یا په حال زمان سترګې پټوي اویا د تیر زمان د رڼا په شیندلو حال زمان ته نوی رنګ ورکوي. د دې کار د ترسره کېدو له پاره تیرو دورانونو یولړ اړخونو ته ورستنیږي، د دې لپاره چې وکړای شي له هغو څخه د یو پَل په توګه تیر دوران اوتصوراتو، ادیانو اوفرهنګونو ته پام کوي چې دشړیدو په حال کې دي، ګټه واخلي.
د هوسۍ په منظومه کې هم شاعر او یا پنځوونکې د تیر زمان د روښنایي په شیندلو حال زمان ته نوی رنګ ورکوي. دلته زمان دخپل تسلسل اوامتداد لړۍ لیري غورځوي، بلکې د پیښو او حوادثو تکرار او له حال نه ماضي ته ستنیدل او له ماضي نه د حال داستان وړاندې کول، هنر ته لا ښه نوی رنګ ورکوي.
منظومه د سترو اوتاریخي انځورونو لیږدوونکې ده. له سره تر پایه دشر او خیر د اهورا او اهریمن جګړه انځوروي. دا انځورونه که له یوې خوا په سمبولیك ډول د شیردروازې د دیوال تصویر دی، نو خبره یوازې په هغه دیوال کې نه‌را لنډیږي، بلکې دیو باتور ولس په مقاومت کې را ټولیږي. هغه ولس چې سیند یې روڼ او پاك دی، د وینو جریان ورته نه دی داخل شوی، اوغر یې هم د عظمت او ستر توب حوصله مندۍ او زغم نښه ده. له پیړیو را هیسې د زمکې په دې

ځنله د پاکۍ، ازادۍ، غرور، پرتم او رڼا فضا حاکمه وه. خو یو مهال داسې هم کیږي چې یو وحشي، ځرمښکیخور او دښتي ځناور یرغل را وړي، د هغو یرغل که په اول سر کې د هغو دآسونو او اوښانو د پښنو گرد فضا ککړوي، خو په تدریج سره داسې لړې او خړې وریځې چې باران نه‌زیږوي، بلکې د انسان مغز او ذهن مسموموي، لاسبري کوي.

هوسۍ منظومه دیو ادبي شاهکار په توگه چې د زمان لړۍ په کې د لړۍ (تسلسل) په بڼه نفي کیږي، د جمعي تحت الشعور د یوې تابلو په توگه د معاصر انسان په وړاندې ایښودل کیږي.

په منظومه کې موږ د پیښو یو مانادار نژدیکیت وینو. چې یونگ یې سنکرونیسیته (sencronistia) هم بولي : هغه په دې باور دی چې اصل چې په لویدیزې علمي نړي کې یې طبیعي نظام پر بنسټ ولاړ دې، د علیت قانون دی، خو دا مطلق قانون دا مهال د علمي اکتشافاتو په بنیاد لړزانده شوی دی. مطلب دا چې په کوچنۍ دونیا کې هستي د قوانینو تابع ده چې استدلالي قوانینو سره سر نه خوري، نو هماغه ډول اساطیري پیښې هم دخپلو قوانینو تابع دي.

شیلینگ د اساطیري زمان په باره کې وایي چې ماقبل تاریخي زمان نه‌ویشل‌کیدونی دی. یعنې داسې زمان دی چې تل دخپل ځان په خیر دی، چې که هر مهال وغواړو هغه ته نسبت ورکړو، نو باید د یوې شیبې په توگه یې وگڼو. د دې زمان پیل د هغه د پای په څېر دی. دا ځکه چې د بیلابیلو زمانو له تسلسل نه جوړ نه‌دی. دا زمان د لایبنیتس په نظر دتیر نه ډك اود راتلونکې زمان حامل دی.

اساطيري زمان په هره شيبه کې ځان بيا هستوي، اوهغه په حرکت راولي، ازلي پيښې له سره نوي کېږي. د لومړي دور انسان نه‌يوازې کراريږي، بلکې لومړنی حرکت تصور ته را وړي.
د هوسۍ په منظومه کې هم موږ گورو چې زمان په پو تسلسل کې نه، بلکې دڅرخيدنگ په حالت کې دی. د انسان ذهن او تفکر د دې پيښو دتداعي له پاره په زړه پورې ډگر دی چې ورته پيښې، ورته کرکترونه او ورته حالت او اتموسفير را منځ ته کېږي يعنې زمان اساطيري دي.

(۳)

تاريخ او اسطوره د انسان په فرهنگي او هنري تاريخ کې دوه ډير اغيزناک جوړوونکي بهيرونه گڼل کېږي چې د هغو له لاري انسان له نړۍ، روح او کايناتو سره تړاو پيدا کوي. دا بهيرونه د زرگونو کلونو په اوږدو کې تل په زړه پورې او د انسان لپاره له ښيگڼو مالامال شوي دي. د سمبولونو اساسات اوسمهال د خلقت له پاره کارول کېږي.
د همدې دوه اغيزمنو کارونو په مرسته تاريخ کله هم په اسطوره بدل شوی دی. له تاريخ نه د انسان غوښتنه، تاريخي څه نه چې د خلکو د برخليك‌ليکنې داستان وي. دا ځکه چې تاريخ له اسطوري نه وروسته رامنځ ته شوی دی او پيل يې هغه وخت اومهال پوري اړه لري چې هغه ته دتورتم او د ظلمت دوران وايو.
د اسطورې په وړاندې له تاريخ نه غوښتنه د هغو پيښو اوشرايطو په باب پوښتنه ده، چې په ريښتينې توگه پيښې شوې دي او په ريښتينې توگه يې په ماضي کې شته. په دې مانا کې تاريخ هر هغه څه دی چې په ماضي کې له واقعيتونو سره سر و کار لري او تر اوسه يې لا اغيز د

انسان په ذهن او احکامو کې ځای نه دی نیولی . د تاریخ دا پیښې او دا ریښتینې پدیدې هغه مهال ولیکل شوې او د خلکو لیکلی تاریخ یې را منځ ته کړ، د انسانانو د ژوند هغه برخه چې د تورتمو او له یادو وتلو زمانو اوحالاتو پورې اړه لري شاته پاتې وه. له هغه د مخه پیښې چې لیکلې شوې هم نه دي او رپوټ یې نه دی ورکړل شوی نو د تورتمو او خړ بخنو حالاتو انعکاس د انسانانو په ژوند او فرهنګ کې له تاریخ نه دمخه حالاتو پورې اړه لري.

په دې اساس تر زیاته حده د تورتمو او له رازه ډکو شرایطو اوحالاتو نه را اخیستل شوې پدیدې چې د ناپیژاندو کوډو او افسانو څخه اخیستل شوې دي، په اسطورو کې ځای نیسي. اسطوره د تورتمیو اوظلمتونو، ورکو اوناپیژاندو پیښو تاریخ دی. د تاریخ د روښنایي په بله خوا کې کولی شو په معرفت او ځان خبرۍ سره یې وسنجوو، نو د اسطورو خړو او تتو اوناروښانه بڼو ته رسیږو. د اسطورو تت او نامالومه حالت کې کولی شو هغه له ځان‌خبري (خود اګاه) سره وصل کړو. په هماغه ډول چې انساني روان دوه مخه لري چې یو یې روښانه یعنې ځان‌خبرې او بل یې تور، تت او ناروښانه یعنې ناخود اګاهانه یا ځان‌ناخبره دی. د خلکو ژوند او پیښلیك هم د زریزو په اوږدو کې بیا هم دوه خواوې لري :

١-روښانه او پیژندل شوی اړخ چې تاریخ را منځ ته کوي.

٢- تت اوظلماني اونا پیژاندی اړخ چې اسطوره را منځ ته کوي.

اسطوره له رازونو اوخړو لړو یو ډك ډګر دی چې تاریخي ټیل وهل شوې اوځپل شوې پدیدې په کې بیا سر راپورته کوي. اوپه بدله څېره اوبڼه کې حرکت، عمل او ژوند کوي. دا بڼه او څیره او د هغو بدلون

چې تاریخ له هغه سره اسطورې ته رسیږي په هغه کې انعکاس کوي. همدا سبب دی چې هغه ته سمبول وایو، هغه څه چې د تاریخ له مخې داسطورو ژورو ته رسیږو. هغه مهال چې پیښې له ژورو یو وار بیا را پورته کیږي سمبول شوی دی. د اسطوري ژبه دسمبولونو ژبه ده. هره پدیده چې د تاریخ له ځرګندونو څخه اسطورو ته لار پیدا کوي ناچاره د دې له پاره چې بیرته راستون او را څرګند شي ښایي په سمبول بدل شي.

(٤)

دهوسۍ په حاضره منظومه کې (پرتمینه) او (اسه) د منظومې مرکزي قهرمانان دي. د هغو ارواوې په خپل سپیځلي قلمرو کې سر ګردانه دي. د زمان په ځانګړو واټنونو کې را برسیره کیږي. د زمکې له تل نه را پورته کیږي، خو د شپانه شپیلۍ جادو کوي، هڅونه کوي: شپیلې اګاهي او د تاریخ انګازه یا انګۍ ده.

په چم کې اوازه خپریږي چې د دوه تورو باچا راځي. د لمر پرېواته د لویدیځ دغرو له شا راځي. له کومې وچې، لویې دښتې له صحرا راځي. دځرمښکېو اوکربوړو له بیدیا راځي. یوازې نه دی. ارو مرو چې فردوسي د همدې حالت د تصویر له پاره ویلي وو:

ز شیر شتر خوردن و سوسمار عرب را به جایی رسیده ست کار

که تاج کیان را کند آرزو تفو باد بر چرخ گردان، تفو!

پرتمینه د دیوال د جوړېدو کېسه کا!

دیوال څنګه جوړ شو؟ دیوال دڅه له پاره؟

سپیني رڼې اوبه په ناز بهیږي

زموږ اوبو کې لا د وینو رنګ ګډ شوی نه و

چې یو سهار د لمر لویدو له خوا غړونه راغلل
اوړدې نیزې ښکاره شوې
یو هیبتناکه لښکر
دلرې لرې دښتو
دځرمښکېو اوکربوړو له بیدیا راغی
له وچې دښتې له صحرا راغی
اولمر لا زموږ د غره پر هسك باندې تود شوی نه و
چې دنگ دیوال کې لگېدلې دروازه بنده شوه
دغبرگو تورو باچا
د دیواله له هاخوا
زموږ په خلکو غشي وورول...
... خو : اسه دغبرگو تورو د باچا سر پري کوي.

په همدې معرکه کې د اسه او د هغه د مېنې وینې هم بهیږي.
دیوال په اوسني زمان کې هم په سترگولیده شي. خو دا ستر دیوال د شهامت او غرور نه ډك ولاړ دیوال دی. د وطن د زیارکښ اوسپیڅلي انسان په لاسو جوړ شوی دیوال یو مورچل دی. داسې مورچل چې هره ډبره یې یو داستان لري، یوه کېسه لري، یوه حماسه او سندره لري. خو د زمان او د اهریمن را خورې شوې لړې او د جهالت لوگیو هغه د وطن د انسان له بصیرت نه پټ کړی دی. دا ځکه چې د دوه تورو د باچا راج لا اوس هم چلیږي.
د اصلي قهرمان اسه او پرتمینې نوم اخیستل د کفر او الحاد سمبول گرځیدلی دی. په منظومه کې دوه اهوارایي او اهریمني ارواوې په فضا کې خپلې وزرې ټپوي جگړه یې دوام لري. د اسه او پرتمینې

اهورايي او د باچا (اهريمني) وزرې لا اوس هم په فضا کې تاويږي . شپيلۍ دا اگاهي ورکوي چې نه؟ اسه هيرو دی. پرتمينه ژوندۍ ده. اوس هم په دواړو تنکېو لاسونو اسه ته ډبرې ورکوي. خو د دوه تورو باچا چې د جهالت په نېلي سپور او د دښتو دکربوړو او څرمښکېو غوښو نه يې جوړه وينه په وجود کې تاويږی په اصطلاح له بدو انسانانو نه يې سرونه پريکول خو اسه د هغه باچا سر پريکوي.

پوښتنه دا ده چې کوم انسانان «بد» وو ؟

اصلن دا د وحشي ښکېلا کگرو تفکر و، چې بومي خلکو ته بد يا عجم ووايي «دا افسانه د بشريت له لومړيو ورځو راهيسي دوام کوي.» خو د خبرتيا او د زړه ورتوب بيلگه اسه د وحشي د ښتيانو په لاس د بد انسان په نامه وژل کيږي. هغه بد نه و، بلکې د دښتې ځناورو او د تورتم د سپاه له پاره بد و ، نو وژل کيږي.

د شپانه شپيلۍ په پرله پسې توگه حماسه زيږوي، د معرفت اوخبرتيا حماسه. هغه چې دوام کوي او دوام يې تر ننه د اگاه اوخبر انسان په غوږونو کې انگازې کوي.

مور ته هوسۍ دخپلواکۍ هغه ښايسته ملکې
په دې زرينه غاړه کۍ کې دغنمو درې دانې راکړې
چې يې په داسې زمکه وکرو،
چې له وينو څخه پاکه اوسپيڅلي وي.

که له يوې خوا شپونکی د لوړو غرونو او شنو درو له زړه نه د ژوندانه سندره پوه کوي، نو له بلې خوا هوسۍ د ژوند له پاره د غنمو درې داني را وړي چې په پاکه خاوره يې وکري. غنم اسطوره وي سوغات

دی، د زمکې پر سر د ژوند کولو هدیه ده. کوډګر ملنګ د کوډو کولو په پار را منځ ته کېږي. هغه د شیطاني وسوسې او تورتم د تجربې بیلګه ده. هغه چې د اهریمن په امر د «اور دیو» او «لات دیو» شیطاني طلسمونه پلي کوي.

لوګي او تورې لړې چې انسان په کې یو بل نهویني، بصیرت له لاسه ورکوي. اسه نشته پرتمینه هم چې د برج له کوم دیوال نه را پورته شوې وه فیزیکي موجودیت یې نه بریښي. میتافیزیکي شتون یې په قوت سره تداعي کېږي. شپیلۍ دا معجزه کوي. شپیلۍ د اسرافیل شپیلۍ نه ده چې د قیامت په ورځ د خلکو غوږونه کاڼه کړي او مړي له مړستونونو را پاڅوي، بلکې د زمکې پر سر د طغیان او بغاوت محرکه ده. د ظلمت، تحجر او تورتم په وړاندې روښنایي خپروي. دتورو لړو او لوګیو د لیرې کولو په پار دا لړۍ دوام کوي.

(۵)

په لوګیو خوبولي بلهاریان ؟
ملنګ بابا پسې ځو !
اوما لیدل چې د ملنګ په ځلیدلو زرځو سترګو کې برېښنا تاویده،
نظر یې مخامخ دغرونو تر شا
کوم نا څرګند لري افق ته ځیر و...
دغبرګو تورو تر پاچا راوروسته
اسه اوپرتمینه چې په برج کې ښخ دي. د لوګو (سمبول) په اثر دخلکو ویده کېدل. د خوب جذام زموږ دکلي خلك مسخ کړل.

اسه او پرتمینه بغاوت کوي. اسه او پرتمینه یوازې فیزیکې او منفرد موجودات نه، بلکې د دې شنو درو، د دنگو غرونو او پراخو ورشوګانو کې د زیږیدلو نسلونو ابدي روح دي.
دا بغاوت ګر انسان څوك دی ؟ هغه انسان چې ظلمت په وړاندې نه! وایي، خو دا نه ویل! د نفس نه د انکار خبره نه ده. هغه چې خپل نفس ته فکر کوي، هو وایي. هغه مریي چې ټول عمر یې فرمان برداري کړې وي ناڅاپه پوهیږي چې نور نهشي کولی د نوي فرمان اطاعت وکړي. د هغه د نه ویلو هدف څه دی ؟
د البر کامو په قول: د بغاوتګر انسان هدف او موخه دا ده چې نور نو دا حالت او دا وضع د زغم وړ نهده، ډیره اوږده شوې ده. تر دې ځایه هر څه چې وو تېر شول، خو نور بس دی. یا دا چې د حالت دوام له دې زیات نور زیاتی دی. او یا داسې پولې دي چې باید ترې تیر نه شي. بغاوت ګر انسان بغاوت کوي دا ځکه چې داسې شرایطو ته چې د زغم وړ نه وي په پریکنده توګه تسلیم کېدل نه مني او په وړاندې یې سرغړاوی کوي .
د اسه او پرتمیني په هیواد کې د شپانه او د هغه د میني په کلي کې، چې دیوان او لیوان بیا لاسبري شول د یونګ د اوتان داستان ته ورته اسطوره ده چې کله په جرمني کې لاسبري نظام وشړید نو اوتان د زمکې له تله را بهر شو. نه یوازې جرمن بلکې ټوله اروپا یې په وینو ولړله. دلته هم دا داستان په بله بڼه صدق کوي.
دلته د دوه تورو باچا کله د زمکې لاندې وي، خو چې کله ورته زمینه برابره شي نو بیا را دبره شي . د خبرتیا شپیلۍ ماتوي. د خبرتیا شپیلۍ

چوپه وي، خو دا وار باور دی چې دا شپیلي به کله مریي او کله نامریي غږیږي.
دغبرگو تورو پاچا دلته راغلی و چې وریبي له بدو بدو خلکو نه د دوی سرونه،

(٦)

خلکو کېسه د پرتمیني او اسه هیره کړه
خلکو د غره په ډډه پروت دیوال ته پاس نه کتل
خلك له دغه دیواله شرمېدل
دغه د شرم دیوال
چې یو ناڅاپه یوې بدې ښځې خلکو ته وښوده اوچیغه یې کړه.
هلئ ! هغه وگورئ چې په بی سره تنه لگیادی خلك وژني،
او اتل وغورځیده.
خلك لا ویاړي د اتل د غبرگو تورو په خونریزه داستان
خلکو د لوی کوډگر دا ټوله افسانه زده کړې.
تل دې ړندې وې د ښځمنو سترگې !
تردې کېسي راوروسته
کوډگر د ښځو له دوه سترگو څخه ډېر وېرېږي
د دوی په ټولو افسانو کې دي راغلي داسې
چې خوبولي نارینه هم بس د ښځو په نظر وینبیږي...
منظومه د زیړو کاغذونو داستان ته هم اشاره کوي چې لوگي زیږوي، زیړ کاغذونه او لوگجنې کوډې چې د پرتم او عظمت دیوال ته د شرم نوم ورکوي. کوم شرم؟ لوگي سترگې ړندوي. له انسان نه بصیرت او هوش تښتوي، انسان نیشه کوي. خو داسي نه ده. شپیلۍ به

غږیږي. اواز به یې د غرونو په تړو کې انگې جوړوي. اویو ویده ولس به چې پیړۍ پیړۍ یې د اسه او پرتمیني داستان هیر کړی وو خپل هویت او هستي یې هیره کړې وه. له ځانه پردی شوی و اوس به د اسه او پرتمینې له روح او روان سره بیا را ژوندی کړي. دلته د دوه تورو باچا د اوتان بیلگه ده. خو دا د دوه تورو باچا چې هر څومره د میرمنو او نجونو په خوله پټۍ را کاږي، نه شي کولي د هغو خولې چوپې کړي.

***

له دغې ورځې وروسته،

په ژیړ و ژیړو کاغذونو کې په توره سیاهي د رسم شویو لړمانو او مارانو د لوگیو کوډگر

د هسکو غرو د کلي

د ښځو سترگو اولیدلو څخه ډیر ویریدل

دښځو سترگې یا ړندې اویا تړلې ښې دي،

لا څه سترگې دي روښانه

کوډگران د ابلیس چم کې

ژیړ زمري دکوډگرانو سر لښکر شو،

لات دیو کسات ته راځي (پیدا شي)

یا :

چې یو ناڅاپه هوسۍ وځگیرویده،

غوښتل یې څه ووایي :

خپلې زخمي شونډې یې پرانیستلې،

دخپلواکۍ ملکې ورو راته داسې وویل :
ملنګ بابا ! ای په رازونو، طلسمونو اورمزو خبره،
زموږه ګران شپونکې اومینه یې
په غره د ها ختین دیوال په سیمه کې دي.
هغه شپونکی چې د شپیلیو په غږ کوډي کوي، خپله سندره کې د نوی قیامت انګۍ هم بیانوي. د قیامت انځور باسي. قیامت چې هر څه له سره ویجاړوي. داسې قیامت چې انسان په کې خپل هویت او تشخص له لاسه ورکوي. هر یو خپل نوم چې پخوا به ورته اخیستل کېده هیروي، نه پوهیږي چې نوم یې څه دی؟ دا ځکه چې تورې لوخړي او لوګي به دومره په بهر فضا کې پلن وي، خو هغه تورتم چې د دې کلي د انسان په حواسو او روان یې پرده غوړولې، ډېره پنډه ده. لیرې کېدل یې وخت غواړي.

(۷)

ملنګ بابا وویل تر هغې ورځې وروسته
چې موږ د غره په دیواله کې له زاړه برجه را وخوځیدو،
تر دې ځنګله پورې د اوږود سفر په ستړو لارو،
« یو پلو پاکه اوسپیڅلې خاوره،
بس دومره خاوره چې د سرو زرو تاویز کې ساتل شوي غنم
په کې راشنه شي اوطلسم مات شي.
د پرتمیني مورکۍ، منګی له خاورو ډک کړ،
په خپل پلو کې یې له پاکې زمکې،
منګي ته خاوره راوړه
اوپرتمیني ته یې داسې وویل:

دغه منگی او دغه پاکه خاوره هیره نه کړې!
په هماغه شان چې پرتمینه او اسه خپلو ارواوو ته د زمان په اوږدو کې ادامه ورکوي، او د «کرما» د تیوري له مخې نه نشت کیږي همدارنگه اهریمني ذات او د دوه تورو د باچا نسل او زوزات هم خپل شتون ته ادامه ورکوي. غنم د حیات بیلگه او پاکه خاوره چې د اهریمن پلونو لاندې عذاب ویني تل هڅوونکې انگیزې جوړوي چې د قیامت په ورځ په پرله پسې توگه د شیطان په مرۍ کې پړي واچوي. د دوه تورو د باچا تقدس او تبرك (!) نور په پاکه خاوره کې ښخ کړي او راتلونکې نسلونه له کړاوه وژغورل شي.
زمان په اریایي اوهندي کېتونو کې یو بل پیغام هم لري. اوهغه دا چې په ځینو فرهنگونو او مدنیتونو کې زر کلونه اویا درې زره کلونه اویا له هغه زیات کلونه د بدلون لپاره اټکل شوي دي. په هندي مدنیت کې ۱۲ زره کلونه دي چې په څلورو زماني واحدونو کې هر یوه دوره درې زره کاله کیږي. یوه د بلې پسې له بدلون سره راځي. خو په اریایي مدنیت او زردشتي کېت کې زر کاله اټکل شوې ده.

(۸)

خو دا مهال چې زرکاله کم وزیات تیر شوي دي. هم د غبرگو تورو د باچا روح او هم د اسه او پرتمیني روح بیا د زمکې د پاکې خاورې له بطنه را پورته کیږي. بیا تیره خونړۍ حماسه تکراریږي. دغبرگوتورو د باچا جنډې رپیږي. باد یې کښته پورته خوځوي چې د پرتمینې بدیل په وینو کې لامبي. د کابل د سیند اوبه خپل رنگ بدلوي، سرې کیږي، لړې او تورتم پلنیږي. دا تورتم نه یوازې د فضا تورتم دی،

بلکې د کوډګر داسې دم دی چې د ټولو ژوندیو او خوځندو په تنونو کې دننه لاسبری دی.

« دغبرګو تورو د باچا قبر ته ورسېده،
هغه کوډله چې له رنګارنګ جنډو ډکه ده
چې پرې ولاړ دي له رنګه ټوټو نه ډك توغونه
هلته چې ځوان اسه په خپله سیلاوه ور پرې کړه
دغبرګو تورو له باچا ښځه مغروره غاړه
....
او پرتمینه چې رګونو کې یې وینه لا د هسکو هسکو غرو بهیده
دخونړیو کوډګرانو په بدرنګه نظرونو سترګې برګې کړلې
او په اوچت غږ یې کوډګر ته وویل : ولې به سترګې تړم ؟
زه مې په خپلو دواړو سترګو دا نړۍ وینمه
په تاسو څه شوي دي ؟
چا ؟
اوپه کوم طلسم داسې جادو کړي یاستئ
چې مو د ښځو له نظر سره بدي ده داسې ؟
زه بیا راغلې یم....

د منظومې دا صحنه د زمان په څرخ کې چې له اوس نه د ماضي داستان را ژوندی کوي. د سنګسار فرهنګ ته اشاره ده چې را ژوندی کېږي. ټولنې ته د واحد یا یونیك جنسیت «!» په لور حرکت ورکوي . غواړي سترګې وتړل شي. بینایي او بصیرت ووژل شي. خو ایا دا کېدونې ده؟ نه! دا ځکه چې زمان یا «زروان » خو یو بل کرامت هم لري او هغه دا چې ناپایه زمان د چا د زور او طلسم پروا نه کوي. هغه

لکه ياغي سيلاب، ياغي طوفان اوياغي غرونه طغيان کوي. هرڅه تر پښو لاندې کوي پرمخ ځي وار د هر چا تيروي نو د سنگسار فرهنگ ته د پای ټکی ارومرو ږدي، دا ځکه چې دا د زمان هغه ستر پيغام دی.

اوپه اوچت غږ يې کوډگر ته وويل :

ولې به سترگې تړم ؟

زه مې په خپلو دواړو سترگو دا نړۍ وينمه.

نو ځکه زموږ د تېرې خبرې په تعقيب منظومه هم دا پيغام ورکوي:

لا يو څرك د رڼا ښكاري

ورك منزل په کې د خاورې :

«خو اسه ورك دی،

خدای خبر چې د کوم شپانه په شپول کې پټ دی

يا ځنگله کې چيرته

د ها زاړه تندر وهلي چنار ډډکې ناست دی

يا دا چې :

پاکې اوبه چيرته دي :

اوموږه دوه مينان

دلوړو څوکو هسکو دنگو غرونو

دسردرو دشنو لمنو خوا کې

هلته يو کلی دی، د وينو کلی

د ژيړو ژيړو کاغذونو د لوگيو کلی

چې نارينه يې ټول ويده دي ويده،

او نجونې، پیغلې، ښځې
په سترګو هیڅ نه ویني
داسې یو کلی چې ماران اوښاماران په کې په کوډو مست دي.

دهوسۍ حاضره منظومه زموږ ذهن ته یو وار بیا د اهورا او اهریمن پرله پسې او اوږده مبارزه چې د بشریت له پیل نه پیل شوې را ژوندۍ کوي. هلته «زروان» یا ناپایه زمان چې د خیر وشر د زیږولو ارباب دی، یاد ته راوړي. په همدې لړ کې چې کله د خپل هیواد تاریخ او ټولنې ته ګورو، وینو چې اسطوره په تاریخ بدلیږي او کله خو تاریخي پیښې هم داسې له عجایبو ډکې وي چې اسطورې ذهن ته را وړي. زمان په کې د واحد مسیر خط نفي کوي اوخپله بڼه اساطیري کوي.

د هوسۍ اوسنۍیا حاضره منظومه د یو تاریخي او با عظمته ولس، د هغه ولس چې تل د اسارت او تورتم لوګیو، خمار او نا خبرۍ پر ضد یې حماسه زیږولې ده، په پای کې یو ښه زیری لري. دا ولس په واقعیت هماغه دیوال دی چې د جهالت او وحشت په وړاندي درول شوی دی. دا ولس او دا خاوره چې د غنمو بوټي په کې شنه کیږي او را پورته کیږي نیکمرغي را وړي، هیڅکله د وحشت او جهالت سره سازش اورغښت نه شي کولی. سمه ده د دوه تورو په باچا دې جنډې ولاړې وي. خلك دې نیشه کړي، خو ایا د معرفت شپیلۍ چوپولی شي؟ چې نه یې شي چوپ کولی. د اسه او پرتمیني ارواوې شپه او ورځ په غرو رغو او دښتو اوځنګلونو سیر اوسیاحت کوي. د ویده ولس رګونه مساج کوي هغه را ویښوي. هغه کې د مقاومت او ټینګار متره اوځواك هستوي. له اهریمن سره جګړه به دوام کوي. تر

هغو چې د دوه تورو د باچا نوم ورك شي. د لوګو او دندوکار لوخړې شین اسمان لمر ونیسي. ستوري د کلي په اسمان وځلیږي د ځنګل شور ماشور واوریدل شي. او د مرغانو ټوپونه او ډلې یو وار بیا را دبره شي، د ازادۍ سندره د شپیلۍ له اواز سره غبرګه شي.

پای

اکبر کرګر

د فبروري ۲۸ کال ۲۰۲٤

هوسی /١

لومڕی برخه

زموږ کلی زموږ مېنه

د لوړو څوکو هسکو دنګو غرونو
د سردرو د شنو لمنو خوا کې
هلته يو کلی و د مينې کلی
زه ددې کلي شپونکی
لا ډېر زلمی وم چې په مينه پوه شوم
هو!
زه مين شوم او يو چا را سره مينه پيل کړه
يوه د تورو تورو سترګو ميرمن
او د ګودر د نازولو ميره
د کليوالو ښايستونو د جرګې ګلوله
اول زه نه وم خبر
چې د ښايست او مينې دغه جرګه
هر مازيګر زما د شنې شپيلۍ نغمو ته د ګودر په غاړه
په تلوسه او تنده تمه کوي
خو يوه ورځ چې د ځنګلونو ترخوا
پرښو د سيند نغمو ته غوږ ايښی و
او ځړوبي په خپلو سپينو ګوتو

هوسۍ /۳

لا ترنګوله د سپرلي سندره
اوچېرې لرې کتهار دزرکو
د څو تنزرو د نغمو څواب ته غاړې ایستې
ماهم شپیلۍ په شونډو کېښودله
موږ سره ټولو کړې په ګډه پیل
د یو زیړي مازیګر
مستو شیبو کې د ځنګله زمزمې
اولا د شنه ځنګله په سترګو کې موخوب زنګاوه
چې زموږ د کلي د ښکلا قافله
ها د ګودر د نازولو جرګه
د شنو څېړیو او زیتونو منځ نه
زما په لوري راغله
پیغلې په مینه او شور
له ما نه تاوې او راتاوې شولې
لکه رنګینې څو ګیډۍ د ګلو
او د ښکلا د قافلې سرکښې
چې وه د تورو تورو سترګو میرمن
داسې په ناز وویل :
ای د رنګینو سردرو شپونکیه!
شپیلۍ دې وغږوه
موږه د کوزې چینې
د یو ګودر همزولي
یو ستا د ښکلو ترانو میلمنې

هوسۍ/٤

او ما په ډېره مینه
د شرشرې له ترنم سره مل
بیا پوکی ورته کړلو شنې شپیلۍ ته
او له دې ورځې وروسته
هره ورځ زه وم، شنه شپیلۍ وه
او جرګه د ښکلو
هر مازیګر به مې د تګ په وخت کې
یوه لمن ګلونه وشیندل په ښکلو پېغلو
او هرې پیغلې به پر خپلو ګوتو
هغه وربل کې ټومبل
یوه ورځ داسې هم شوه
کله چې ما څو سارایي ګلونه
د خپلې مینې په وربل کې ټومبل
هغې په ډېر اضطراب
راته په تورو تورو سترګو کې کوم څه وویل
خدای (ج) خبر څه یې غوښتل؟
همزولې ولاړې خو هغه پاتې شوه...
او شیبه وروسته مې چې سر و د هغې پر زنګون
نو راته داسې یې په ناز وویل :
«نوره شپیلۍ مه وهه!»
او ما په ډېره حیرانتیا ورځنې وپوښتل، چې :
مګر جانان ولې؟!
شپیلۍ خو زما و ستا د عشق ریباره

هوسۍ /۵

ماخو ټول عمر کې همدغه رمه
همدغه غرونه او همدا ځنګلونه
او بس همدا یوه شپیلۍ درلوده
خو بیا مې ښکلي جانان
راته په ویره ویره داسې وویل :
بیګاه مې مور راته کیسه کوله
چې د شپیلۍ غږول
ځوانیمرګي راولي
نو ټوله شپه مې له ډېر غمه سترګې پټې نه شوې
زه یوې ویرې په سرواخیستمه
ستا دځوانۍ او ستا د مینې ویرې
نه چې خدای (ج) مکړه د ځوانیو د مرګ
توره واکمنه پر تا پېښه نه شي
آه ـ ربه! خوله مې کړې له خاورو ډکه
هغه سات مه کړې خدایه!
هغه سات مه کړې خدایه!
خو ما پوښتنه وکړه:
دا د ځوانیو د مرګ
توره واکمنه څوک ده؟
ولې سندرو څخه کرکه لري؟
او دښمني کوي شپیلیو سره؟
- نو نازولې راته داسې وویل :
دا یو لوی راز دی یوه لویه کیسه

هوسۍ/٦

زموږ د کلي د ماضي داستان دی
نو ما د تورو تورو سترګو له میرمنې څخه هیله وکړه
چې راته وکړي کیسه
زموږ د کلي د ماضي داستان کې څه راغلي؟
نو مې اشنا راته کیسه پیل کړه
په مینه مینه یې پوښتنه وکړه :
تا هغه شنې شنې سارایي کوترې
چې یې مښوکې ګلابي رنګ لري
سترګې یې تورې تورې
د سپینو ښو یو امیل یې دی په غاړه کې
لیدلي چیرې؟
نو ما ځواب ورکړلو :
هو هو لیدلې مې دي
دلته یې هر سهار سیلونه راځي
او ددې شنو درو اسمان کې اتڼونه کوي
بیا نجلۍ داسې وویل :
مور مې هم داسې ویل :
چې زموږ په کلي کې د دوه مینو زوړ زیارت دی
ددې زیارت په سرو او شنو جنډو کې
د ښاپیریو پاچاهي جوړه ده
او دغه شنې کوترې
د ښاپیریو د پاچا لونې دي
د شهزادګیو یوه ډېره ښکلې

هوسۍ /۷

او نازولې پېغله
د شنو کوترو د کتار مېره ده
هغه (نازو) نومېږي
چې له سندرو او شپېلیو سره مینه لري
او ټوله ورځ خپلو همزولو سره ګرځي د نغمو په هیله
چیرې چې واوري د شپېلۍ سندرې
هلته راټولې شي غومبر ووهي
په مینه تاوې شي را تاوې شي اتڼ وکړي
کله لا وژاړي
له تورو تورو سترګو څخه اوښکې تویې کړي
یوازې ځانګې د ځېړیو یې د ساندو مات غږونه اوري
او نازو ځکه له شپېلیو سره مینه لري
چې له هر غږ نه یې نارې د خپلې مور اوري
پر هغې ګرانه مورکۍ
چې یې په ژوند کې هېڅ لیدلې نه ده
یوازې غږ یې د شپېلیو له نغمو سره مل
د هغې غوږ ته ورځي
او ما د تورو تورو سترګو له میرمنې څخه وپوښتل چې :
نو د هغې مور څوک ده؟
او د خپل کوم جرم سزا به ویني؟
چې غږ یې شته خو خپله نه ښکاري
او آن تردې چې خپلې لوڼې یې هم نه شي لیدی
نو پېغلې خپله کیسه بیا پیل کړه :

هوسۍ/۸

مور راته داسې وويل :
چې ډېر کلونه پخوا
کله چې زموږ کلي کې فصل د غنمو شين و
او دلته نه و لا زيارت ددغو دوه مينو
ځکه هغه وخت لا ژوندي وو
يو پر بل مين وو
او هره ورځ به يې همدلته
چې يې اوس زيارت دی
ددې چينې پرغاړه
د خپلې مينې ديدنونه کول
اود چينې پرغاړه
د ديدنونو پردې ښکلي محل
د ښاپيريو پاچاهي جوړه وه
دې پاچاهي کې يوه ښکلې ملکه وه چې « هوسۍ » نوميده
د خپلواکۍ تاج يې وايښی پر سر
د هسکو څوکو شنو ځنګلو واکداره
لکه يو بت د غرور
چې د ښايست ساری يې نه وچيرې
ښکلې هوسۍ به له همزولو سره ګرځېدله
آن له سهاره تر بيګاه پورې
د شنو درو،ګڼو ځنګلونو منځ کې
کله به ناسته د چينې پر غاړه
او پرې همزولو به وربل جوړاوه

هوسۍ /۹

کله به ولاړه د ګودر لوري ته
د مستو مستو کلیوالو پیغلو
د شنو منګیو کتارونو د لیدو لپاره
خو یو ماښام چې د تیارو وزرونه
ورو ورو خوریدل پر ځنګله
او سندر بولې مرغۍ تلې د خپلو ځالو په لور
مسته هوسۍ هم را روانه وه همزولو سره
بې پروا ګرځیده خندل یې،ترانې یې ویلې
خپلې مانې ته ستنېدله د ځنګله له لوري
چې یو ناڅاپه پرې «لات دیو» را پېښ شو
یو هیبتناکه په رنګ تور او ویرونکی د دیوانو پاچا
چې و راغلی د اوو غرونو، اووسیندونو له شا
هلته چې لمر پریوځي
د لمر خاته د کلیو ښکار یې کاوه
ځان یې نغاړلی د ماښام څادر کې
چې هېڅ چانه شولیدی
هوسۍ هم ونه لیده
او په دې راز پوه نه شوه
چې د دیوانو پاچا
ورباندې زړه بایللی
خو د هوسۍ ښایست خپل کار کړي و
لات دیو له ځان سره دا پریکړه وکړه :
ځم دافق لوري ته

هوسۍ/۱۰

هلته چې لمر پریوزي
د ماښامونو ښار ته
د ښکرورو مغربي دیوانو
یو لوی لښکر جوړوم
بیا له پاچا د ښاپیریو سره جنګ ته راځم
کلي یې سوزم او ځنګلونو ته یې اور اچوم
د هسکو څوکو دنګوغرو غرور یې
د اور او وسپنو په قهر وژنم
او چې هوسۍ زما شوه
بیا به نو دلته پاچاهي جوړه کړم

او د دیوانو پاچا جنگ ته راغی

نو یوه ورځ مازیگر
کله چې زموږ کلي کې فصل د غنمو شین و
هغلته لرې د افق په څنډه
چیرې چې لمر پریوځي
یو د دیوانو لوی لښکر ښکاره شو
چې را روان و، زموږ د کلي په لور
ترشا یې کلي او ځنگلونه سوي
تورې یې سرې په وینو
داوو سیندونو او اووغرونو له شا
د ماښامونو له تور ښار نه راتلل
او هلته لرې یې خیمې پلنې کړې
د لمر خاته لورې ته
پر هغې لویې دښتې
چې یې د سرو زور مرغۍ درلودې

هوسۍ/۱۲

له هغه وروسته د دیوانو لښکر
له دغې دښتې څخه
درې ځلې برید وکړ زموږ پر کلي
خو زموږ د کلي د زلمو لښکرو
د ښاپیریو له پاچا سره وه ملاتړلې
او د هوسې پر ننګه ولاړل د دیوانو جنګ ته
کله چې زمکه اور شوه
او په کې وځغاستل وحشي آسونه
کله چې تورو له یو بل څخه مچکې غلا کړې
او بیا په سرو وینو کې ولمبیدې
څه موده وروسته د لو خړو منځ کې
زموږ شاه زلمیو د دیوانو پوځ ته ماته ورکړه
خو چې په دنګو شملو بېرته ستنیدل کلي ته
نو د بریو له نارو سره یې
دوه جنازې د دوه مینو راوړې
دغه چې اوس یې هم زیارت شته
د چینې پرغاړه
او په اتڼ اتڼ یې
هغوی همدلته د هوسۍ په هیله
د ښاپیریو د پاچا ښکلې ماڼۍ کې خښ کړل
او ماڼۍ داسې په زیارت واوښته
خو د سرو زرو د مرغیو ډاګ کې
لات دیو یوازې او زخمي پاتې شو

لاس يې پرې شوی او پښه يې نه وه
د خپل کسات د اخيستلو يې غاښونه چيچل
خو يوه ورځ يې په دې دښته کې ابليس ومونده
او چې يې لاس ورښکل کړل
ورته زنگون يې کېښود
چې ورنه کوډې زده کړي...

او بیا لات دېو راغی زموږ کلي ته

کلونه وروسته چې بیا زموږ کلي کې فصل د غنمو شین و
په یوه توره شپه کې
د لمر خاته له لوري
څوک را روان و د لکړو په زور
نه یې یو لاس و، نه پښه ورپورې
سترګې یې سرې سرې وې د وینو کاسې
ویښتان یې آن په زنګنو لګېدل
دا هیبتناک او ویرووونکی کوډګر
مخامخ ولاړه د زیارت لوري ته
کلیوال ټول ویده وو
هېڅ څوک پرې نه شول خبر
یوازې یو ځلې د تالندې یو پړک شو د زیارت تر پاسه
خو له سهار سره سم
کلي کې داسې انګازې شوې چې هوسۍ ورکه ده
کلونه وشول او کلونه کېږي

چې هوسۍ ورکه ده او مور مې ویل :
هغه لات دیو و، چې راغلی و زموږ کلي ته
دغه کوډګر د خپلو کوډو په زور
په هاغه توره شپه کې
ښایسته هوسۍ خدای (ج) خبر چیرې بوتله
او د هغې له ورکېدو سره سم
د ښاپیریو پاچاهي کې لوی ماتم جوړ شو
کلیوال هم خپه وو
ښځو زیارت ته ځېرمه
د غړو (۱)نذر بار کړ
بیا یې د سرو او شنو جنډو ترپاسه
توري جنډې هم د ماتم لپاره وتړلې
جومات کې ختم وشو
او ماشومانو لمر لویدو سره سم
په ویره ویره پریښودلې لوبې
ټولو به منډه کړه او پټ به شول د میندو غېږ کې
او له دې وروسته زموږ د کلي هغه مستې
بې پروا پیغلې
نورې زیارت ته نه تلې
ځکه ملکه ښاپیرۍ ورکه وه
ښکلې هوسۍ ورکه وه

(۱) غـړي، یـوه ډول ډبلـه ډوډۍ ده چـې لـه خـوږو اوړو او غوړیـو ځخـه پخېـږي او کلیوالې میرمنې یې په نذر او خیرات کې ویشي.

یو پردیس د لرو لارو

مگر کلونه وروسته
یوه ورځ ټکنده غرمه کې د بیدیا له لوري
یو لاروی سترې ستومان ښکاره شو
خولې پرې ماتې رنگ یې تور اوښتی
په ول ول څڼو کې یې خاورې د مزلونو پرتې
یوازې اوږد کمیس یې ځان کې تبرگی یې په لاس
کچکول یې غاړه کې پروت
او په روښانه برندو سترگو کې یې
یوه بریښنا د کوم پټ راز ځلیده
نو چې زموږ کلي ته راورسیده
لږ څه موسکی شو بیا څه وبونگیده
او خپل ستومانه قدمونه یې اوچت کړل د زیارت په لوري
سم چې سبا شو نو د کلي خلک
د مینجور ملنگ په راز خبر شول :
هغه راغلی وله لرې ناآشنا وطنه

هوسۍ /۱۷

له اووسیندونو نه اوښتی
په اووغروختلی
هغه لیدلي وو په خپلو سترګو
لوی لوی دیوان هم د ارواوو کلي
د ماښامانو محل
او د ښکلا ښارونه
ملنګ له هر څه نه خبرو په هر څه پوهېده
ښايي رازونه د دنیا یې ټول د سترګو په بریښنا کې پټ وو
چا ورنه حال د جادوګرو پوښته
چا ترې کیسې د هغو پیغلو غوښتې
چې د لویدیځ د ښارو
د مرمري ماڼیو
د لمر چینو کې لامبي
او په دی منځ کې یو چا حال ترې د هوسۍ وپوښته :
ملنګه!
تا چیرې ونه لیدله؟
زموږ د کلي نازولې هوسۍ؟
ددې زیارت په سرو او شنو جنډو کې
د ښاپیریو یو د پاچا ملکه؟
هغه زموږ د خپلواکۍ څښتنه؟
نو د ملنګ سترګو کې بیا شوه درازونو بریښنا
یوه شیبه غلی و
او بیا یې داسې وویل :

هوسۍ/۱۸

ما هغه ولیدله
چې زنداني وه د لات دیو په فرمان
په یوه لرې ناآشنا وطن کې
د شنو جلګو ترځنګه
د دنګو کړکو(۱) په یو لوی ځنګل کې
اوددې لرې نیستان له سره
یوازې باد تېریده
زانې یې نه درلودې
هیلۍ هم نه وې په کې
یوه زړه دیو بوډۍ
چې یې په تاج کې ددې کلي (کوه نور) ځلیده
وه ملکه د ها وحشي نیستان
او ماته داسې دیو بوډۍ وویل :
ملنګه واوره کیسه :
دلته دهسکو هسکوغرونو او د شنو ځنګلونو
د ښاپیریو ملکه بندي ده
نوم یې هوسۍ ده او په کلي کې یې
نارینه زوکړې سره سم د تورې چل زده کوي
هغوی سرو باندې پګړۍ تړي شملې یې هسکې
دیوان ویریږي د هغوی جګړې ته نه شي ورتلای
لات دیو، چې زوی دی زما،

---

(۱) کړکي: نايها، نلونه

د هغوی جنګ کې شو بې لاس او پښو
څو يې چې خپل کسات ته
ابليس نه کوډې زده کړې
او د ابليس ورته وروستی وصيت همدا و، چې:
دې کلي ته د تګ لپاره

توره تر ملامه تړه!
لمن کې زر يوسه!
لات ديو د کوډو په زور
هوسې د کړکو د ځنګلو بندي کړه
او ما (ملنګ) سره زاړه شراب وو
چې مې پرې مسته کړه زړه ديو بوډی
نومې ترې راز ددې طلسم وپوښت
چې هغې داسې وويل :
که څوک له دغه نيستان څخه کوم کړکی يوسي
ورنه شپيلۍ جوړه کړي
او بيا يې وغږوي
چې غږ يې لاړ شي آن د هسکوهسکو غرو کلي ته
د ښاپيريو ها ښايسته شهزادګۍ
پيغله نازو يې واوري
هغه چې ډېره په هوسۍ ګرانه وه
نو به نازو ددې شپيلۍ له ستوني
د خپلې ګرانې مورکۍ غږ واوري
کله هوسۍ،چې نازو پوه کړي په راز

هوسۍ/۲۰

نو به پاچا د ښاپیریو کړي دا کوډې ماتې
یا خوله کړکي ځخه ځوک چیرې قلم جوړ کړي
بیا یې د هسکو هسکو غرو د کلي
د ځو زلمیو په سرو وینو کې غوټه کړي
او پرې لیک ولیکي
که دغه لیک نازو ته ورسیږي
بیا هم طلسم د تیارو ماتیږي
نو زه ملنګ، چې په دې راز خبر شوم
پټ په غلا ورغلم ځنګله نه مې یو کړکی مات کړ
هغه مې راوړ د ختیځ تر کلیو
خو یوه ورځ له ورځو
سم چې د لوړو غرونو کلی ته را ورسیدم
شپه مې د لوړو ځوکو خواته یوه شنه دره کې
د کوم شپانه په شپول کې تېره کړله
سهار چې کلي ته راوخوځېدم
کړکی مې هېر شو هلته
او چې سبا را یاد شو
په بېړه ورغلم هماغه شپول ته
خو زما برخه دې په اور وسوزي
کړکی د ورکو ورک شو
ډېر پسې وګرځېدم
مګر پیدا مې نه کړ
خدای خبر چیرې و پیریانو وړی...؟

او هغه کړکی ما شپونکي پیدا کړ

... او چې کیسه زما د ښکلې مینې
- چې وه میرمن د تورو تورو سترګو -
دلته راورسیده
نو را په یاد شو ماته
هاڅو کلو نه پخوا
د پسرلي یوه ورځ
کله چې زه مې د نیکونو په لاس
هغه جوړ شوي شپول ته بیا ورغلم
چې هلته دمه وکړم
مګر د شپول ځنګ ته مې
په حیرانتیا ولیدل
څو ناآشنا پلونه

هوسۍ/۲۲

او یو د کړکو ډنډر
یوداسې کړکۍ چې یو بند یې وله بل څخه په لویشتو لرې
ما هم په خپلو لاسو
ورنه شپیلۍ جوړه کړه
چې اوس پرې هر مازیګر
دادۍ سندرې بولم
او چې زما دغه کیسه واوریده ښکلې پیغلې
نویې له ډېرې ویرې
له تورو سترګو څخه اوښکې راغلې
او په ژاړ یې راته داسې وویل :
آه! خدایه دا څه اورم؟!
له تانه هیله کوم
نوره شپیلۍ مه وهه!
ځکه چې مور مې ویل :
په هاغه ورځ چې ها زړې دیو بوډۍ
ملنګ ته راز ددې طلسم وویل
نو چیرته پټ هغه ابلیس واوریده
او پرې خبر یې کړ دیوانو پاچا
لات دیو د کرکې او یا ویرې اوغوسې له زوره
د کړکو نیم ځنګل ته اوروته کړ
او داسې هوډ یې وکړ :
له نن نه وروسته لمر خاته لوري ته
په تېره بیا دهسکو غروکلي کې

چې هر زلمي شپیلۍ ته شونډې ورووړې
نو پرې حرام شه ژوندون!
او اې زما لورې!
اې واکمنې په ځوانۍ کې د مرګ!
ولاړه شه! والوځه!
د هسکو هسکو غرو کلي ته
هلته چې لمر راخیژي
او هر زلمي چې غروله شپیلۍ
نو ځوانیمرګ یې کړه، ژوندون ترې واخله!»
دلته نو بیا زما د ښکلې مینې تورې سترګې
خدای (ج) خبرولې شوې له اوښکو ډکې
نو یې په ویره ویره
او ساه نیولې ژبه وویل چې :
مګر ته نه یې خبر؟
همدا پرون یې زموږه کوز کلي ته
د یوه زلموټي جنازه راوړه
چې لا هماغسې یې لاس کې وه شپیلۍ نیولې
خلک ونه پوهېدل
چې دا د چا له لاسه؟!
او ستا شپیلۍ خوده هماغه سحرګره شپیلۍ
چې د تیارو پاچا ترې ویره لري
ځکه نو هیله کوم :
نوره شپیلۍ مه وهه

هوسۍ/۲٤

نه چې خدای (ج) مه کړه دا ځوانیو د مرګ
توره واکمنه پر تا پېښه نه شي...
هغه سات مه کړې ربه!
هغه سات مه کړې ربه!

دویمه برخه

د نازو د ښايسته ماښې ميلمه شوم

څوک چې ريښتينی ژوندون نه پېژني
هغه ويرېږي د مرگي له غږه
آه! د ژوندون غلامۍ
څه ويروونکې يې ته :
او زه هم وويرېدم
نومې له دې ورځې نه وروسته د شپيلۍ غږول هم پرېښودل
چې مې د تورو تورو سترگو له ميرمنې سره
د مينې شور له ترانو نه تش کړ
نو راته څه پاتې شول؟
يوه خولگۍ، يوه موسکا او بيا په مينه کتل
بس هره ورځ زموږ د مينې د کورگي ميلمه وو
خو يوه ورځ له ورځو
چې باد په کريغو کريغو
او قهرجن آواز په زوره نځولې ونې

مامې رمه پنډه کړه
او بيا مې وګنډلې سترګې د شينکي کلي په لارو پورې
ګوندې پرې راشي زما ښکلې مينه
چې يو ناڅاپه مې د سرله پاسه
د سارانيو شنو کوترو سيل راوڅرخيده
او د څنګله له زړه نه
د يوه آس د ځغاستې غږ راغی
باد لا په کريغو سرو
چې د شنو ونو ترشا
يو څوک په سپين آس را ښکاره شولړې
باد يې د شنه څادر لمنه رپوله شاته
مخ يې نقاب کې پټ و
په خپل کوډګر غږ يې نارې کړې داسې
آهای!
د هسکو هسکو غرو شپونيکه واوره
د ښاپيريو د پاچا ريباريم
زموږ شهزداګۍ چې دې ژوندۍ وي مدام
يم رالېږلی دلته
او دا پيغام لرمه :
« ته د نازو ميلمه يې!»
نو دغه آس به تا مانۍ ته بوځي
زه به دې بېرته تر راتګه پورې
دلته رمه وساتم

هوسۍ/۲۸

او زه حیران شوم حیران
چې خدایه دا به څه وي؟!
خوشیبه وروسته مې هر څه ومنل
لکه په ما،چې ښاپیریو وي څه کوډې کړې
نو پر سپین آس باندې مې یون پیل کړ
پر ناآشنا او ناڅرګندو لارو
د شنو ځنګلونو ترمنځ
لکه دنیا چې ټوله ډکه وي له هسکو لویو شنوونو نه
هسې بې سده وم روان خدای خبر کوم لوري ته
په خپله ورک ومه له خپله ځانه
لکه یو ځاځکی اوښکه
د شنه ځنګله له سترګو وڅڅېدم
وبهېدم
او اضطراب مې په هر رګ کې لکه اور ځغلېده
زما په مخ کې یوه شنه دره وه
لکه په پیغله چې شین شال وي هوار
یا په شنو پاڼو باندې اوري آبشار
او شیبه وروسته ګردله شوه
لړې راغلې
او غبار پریوتو
یوازې لړې نه د مستې شرشرې سندرې
لکه بهیر د هستۍ غوږ ته راته
خو لږ چې وړاندې ولاړم

گرد له والو ته او لمر راوخوت
او خدای (ج) خبر زه وم په کوم جنت کې؟!
یو پسرلی، یوه ښکلا او یوه مسته وږمه
چې شرشرې نه وربېدل د اوبو سپین غمي په شنې جلگې کې
او د جلگې تر شامې ولیده د حورو ماڼۍ
زما په لار کې ښاپیرۍ ولاړې
زلفې یې زما تر هر قدم لاندې فرش
او د ماڼۍ په دروازه کې مې نازو ولیده
ها د ښکلا ملکه
خدای(ج) یې جوړ کړی هر اندام په قدرت
کټ مټ زما د ښکلې مینې په شان
سترگې یې تورې تورې
ما ویل هماغه به وي
هره خندا، هره ادا او هر یو ناز یې هسې
غږ یې هماغه او خوږې خوږې خبرې یې هم
او زه حیران وم حیران
چیرې نازو او چیرې زما د تورو سترگو مینه؟
مگر هغه کټ مټ هماغسې وه
زه لا حیران وم چې نازو له لاسه ونیولم
او په هماغه کوډگر غږ یې راته داسې وویل :
دا ستا قدم پر لیمو
اې زما د مینې پاچا
ستا د شپیلۍ له ستونې

هوسۍ/۳۰

ماته زما د مورکۍ غږ راته
مګر موډې وشوې چې ستا د شپیلۍ ستونی وچ دی
اخر دا ولې وایه
ته خو د مینې او ښکلا ریباروې
ته د سندرو پاچا
او ته د تږیو ښاپیریو د مراد چینه وې
وایه درځار شم وایه!
ولې شپیلۍ نه وهې؟
او لکه تېر وختونه
د شنه ځنګله له څنګه
ستا د کوډګرو نغمو غږ نه راځي
چې زه د شنو کوترو سیل کې بیا دروالوځمه
او پټه پټه د ګلونو منځ کې
تا ته نږدې درشمه ډېره نږدې
او ستا د شنې شپیلۍ له ستونې څخه
د خپلې ورکې مورکۍ غږ واورمه
ته پرې خبر یې که نه؟
ستا د شپیلۍ سندرو
د ښاپیریو پاچاهي ویښه کړه
او موږ په هر څه پوه شو
ما خپله مور ومونده
او اوس زموږ شهزاده
چې «آدم خان» نومېږي

توره تر ملا تړلې
بیا له لاټ دیو سره جګړې ته وتی
څو چې د کړکو له ځنګله څخه زمونږ د خپلواکۍ ملکه
ښایسته هوسۍ خلاصه کړي
او زمونږ د کلي غرور بیا وګټي
نو تانه ځار شم اې د هسکو هسکو غرو شپونکیه
شپیلۍ دې وغږوه
چې د دیوانوطلسمونه مات شي
نو راشه زمونږه د مانۍ میلمه شه
زه به د خپلو تورو سترګو مینه تاته درکړم
تا به د غیږې ټال کې وزنګوم
تا به د ناز چینه کې ولمبوم
تاته به درکړم د سرو شونډو څوکې
او تا به موږ کړمه د زلفو په خوب
راشه زما میلمه شه
او ماته وغږوه خپله شپیلۍ
او زه هم داسې شوم میلمه د نازو
لکه له ماڅخه چې ځان هېر شو
بس د ټول ژوند همدا خوږې ورځې وې
د نازولو د مانۍ مېلمستیا
د ښایستونو باران
او د شرابو پیالې
د ځلبلونو اوښادیو شیبې

هوسۍ/۳۲

جامې وريښمينې او په زرو کې ډوب
را سره مل به وې ښايسته ښاپيرۍ
د نازو غېږه وه د مينې جنت
هرې خندا يې د زړه زنگ مينځلو
هرې موسکا يې د عشق نور اوراوه
شپه به يې بوتلم
راته تخت به يې کړه خپله سينه
زه لوبيدم لوبيدم
ترڅو به خوب راغی د زلفو ټال کې
نو ما د ښکلو ښاپيريو په دې شنه جنت کې
د ژوند نغمې بللې
او هره ورځ به مې شپيلۍ وهله
خو يادېده به مې تل خپله مينه
هغه زما د ژوندون ټوله موخه
هغه د تورو تورو سترگو ميرمن
هغه ښايسته او هغه ټوله مينه
هغه ساده او کليواله پيغله
کله به خوب ته راغله
څه پريشانه او خپه ښکارېده
چې به يې غرونو او ځنگلونو کې نارې وهلې:
« ای زما د ژوند ارمانه!
اې زما د مينې پاچا!
اې پرما گران شپونکيه!

وایه په کومه ورک شوې؟!»
-او چې سهار به ویښ شوم
نو د نازو غېږ به لمده وه زما پر سپینو اوښکو
زه د نازو په مکیزو کې ګېروم
زه یې د زلفو په زنځیر تړلی
زه یې د مینې په زندان کې بندي
د هغې سترګې هم کوډګرې وې وژل یې کول
کټ مټ زما د ښکلې مینې په شان
تش په همدومره توپیر
چې زما مینه وه د کلي ساده
او دا په خوی ښاپیرۍ
هغه د کلي کوچۍ
دا د ماښیو حوره
نور یې ښایست هماغه
او تورې سترګې یې هماغسې له مینې ډکې
خو زما خپله مینه نه هېریده
لا یې یاد ونو پر زړه اور لګاوه
بس زه د مینو او یادونو په بستر کې پروت وم
د سوز او ساز پر پوله
د ښاپیریو میلمه
یاد نازو بندیوان
د خپل هنر قرباني
د خپلې شنې شپیلۍ د سحر اسیر

آدم جګړې نه راغی

خو یوه ورځ له ورځو
د ښاپیریو په حرم کې یو لوی جشن جوړ شو
د خوشالیو قیامت
او د ښادیو محشر
د نڅاګانو، پایکوبیو او ګډاوو دروبې
د مستو مستو خنداګانو ځپې
او چې خبر شوم نو آدم و له جګړې راغلی
ورسره لوی لښکر زموږ د کلیوالو ترشا
شمله اوچته، غاړه هسکه، یو سوبمن شهزاده
دهسکو غرونو د ګوربت په شانې
ځومره مغرور ځومره واکمن شهزاده
چې یې لات دیو یو ځلې بیا و په ګونډو راوستی
لکه فاتح ابدالي
یو بریمن شهزاده

هوسۍ هم وه ورسره
ها زموږ د کلي د غرور او خپلواکۍ واکمنه
چې د لویدیځ د تور ځنګله بندي وه
له دې خبر سره حریم د ښاپیریو ته اختر راغی
ماخو ګومان کولو
ښایي اسمان د خپلې ټولې خوشالۍ لمنه
نن پر همدوی شیندله
او زمکې ټول د خنداګانو ګلان
د دوی پر سیمه شنه کړل
ددې ښادیو منځ کې
نازو زما څنګ ته راغله
هغه په شنو جامو کې
د ګل په شانې ښایسته ښکارېده
زه یې په مینه مینه ښکل کړم بیا یې وویل راته :
اې زما د مینې او ژوندون سروره!
ته پرې خبر یې، چې دا ټوله خوشالۍ موږه ته تابښلې
د خپلواکۍ واکمنه
زموږ هوسۍ همدغه تاګټلې
ستا دا احسان د هیرولو نه دی
ځکه نو زموږ شهزاده غواړي خپل تاج تاته درکړي
خو ما نازو له لاسه ونیوه دربار ته ولاړم
د ښاپیریو د حرم دربار و څومره ښکلی
هلته د تخت له پاسه ناست و زموږ غازي آدم خان

هوسۍ/۳٦

چې زه يې وليدم را پاڅېد او راغاړې ووت
بيا يې خپل څنګ ته په تخت کېنولم
راته يې وکتل په مينه مينه
او زما شپېلۍ ته يې لاس ونيولو
سم چې ماورکړه نو يې ښکل کړه
بيا يې پورې کړه په سترګو سترګو
وروسته يې داسې وويل :
د لوړو غرو،د سردرو اتله!
چې زموږ مات غرور دې وګټلو
غواړم د هسکو سردرو پاچاهي تاته درکړم
او خپله دغه نازولې خور «نازو» هم ستا کنيزه کړمه
ته يې منې او که نه؟
ما په خوله هېڅ ونه وبل
يوازې تاج مې له غلامه واخيست
چې د غازي آدم خان مخ مې ښکل کړ
نو بيا مې تاج ورته پر سرکېښوده :
«د ښاپيريو پاچاهي دې مبارک شه غازي!
ته توريالی يې د هوسۍ ګټونکی
ننګ خوستا تورې وکړ
زما د شپيلۍ نغمو يوازې تاته لارښوولې
زما سندرې وې يوازې د ويښتيا انګازې
اوس چې هوسۍ ستنه شوه
زه به مې هم بېرته خپل شپول ته ولاړ شم

هلته یو ځوک لا ماته لارې څارې
او زما یادونو سره مینه کوي
هغه د تورو تورو سترګو مېرمن
زما په تمه ناسته
لا مې په لاره کې پلونه په لیمو ښکلوي
ته پرې پوهېږې غازي؟
هغې به ځومره وي سلګۍ وهلې
آه! چې شیندلې به یې وي ځومره اوښکې
زما په ورکو لارو
زه همدا نن ورګرځم
رمه مې پاتې ده او شپول مې ړنګ دی
مېږې مې هره ورځ په خوب کې ویني
واړه سیرلي به مې بغارې وهي
او ښکاري آس به مې غوسه وي ځومره
تاته دې خپله پاچاهي مبارک
زه درنه ولاړم غازي!
زه درنه ولاړم غازي!
د غازي سترګې شوې له اوښکو ډکې
هک پک حیران چې راته څه ووایي
ښایي غوښتل یې ما په غېږ کې ټینګ کړي
یا مې لاسونه ښکل کړي
یا خو کوم څه ووایي
خو زه په بېړه ترې را پاڅېدم، چې ستون شم بېرته

هوسۍ/۳۸

او چې ماښۍ نه راوتلم نو مې مخې ته نازو راشنه شوه
هغه حسينه نازو
هغه زړه وړونکې نازو
هغه د مينې چينه
څومره ښايسته وه نازو
خو ما يې سترګو ته کتلی نه شول
ما يې ليمو کې د خپل جرم کيسه نه شوه لوستی
د يو نيمګړي عشق د ماتې جرم
د يوې لنډې نيمه خوا مينې د پای او هيرولو جرم
ما ګنهکار د مينې
لا څه ويلي نه وو
چې د سلګيو منځ کې
راته نازو وويل :
زه بې له تا څخه ژوندون نه غواړم
يا مې حلاله کړه په خپلو لاسو
يا خو چې هر چېرته ځې ما هم بوځه
زه شهزادګۍ د ښاپيريو د کول
زه نازولې د نازونو د کور
زه د ماښيو ډيوه
هو!
زه مغروره ښاپيرۍ به شمه ستا کنيزه
مګر د خدای (ج) لپاره
چې ما يوازې د مرګي غېږې ته مه ورسپاره

هوسی /۳۹

نوما د دنگو دنگو غرونو شپونکي
چې د رگ وینې مې د لمر له پلوشو جوړې وي
د هغې اوښکو ته نور نه شو کتی
ځکه مې لاس ورکړ او دواړه را روان شولو د غرو کلي ته

تلو له زيارت څخه تر کلي پورې

مورې لا روان وو تلو د غرو کلي ته
لار مو وه ټوله په ځنګلو پوښلې
يوازې لرې نه ليدلې مو د غرونو څوکې
چې په لمن کې يې زمونږ د مينې کلی جوړ و
چې هلته زما د تورو سترګو ښکلې هم اوسېده
مورې لا ځنګله کې د څېړيو او زيتونو منځ کې لار وهله
چې يو ناڅاپه اسمان وريځو ډک کړ
څه تورې تورې وريځې
لکه شګوم د لات ديو
او لکه دود د دوزخ
لکه د تور ښامار له ژامو څخه وتې لړې
راغلې اسمان يې پټ کړ
مورې د باران له ويرې

هوسی /۴۱

دیو زاړه او دنګ چنار ډډې ته ننوتو
ښکلې نازو ویرېده
او ټوله پټه وه زما په غیږ کې
زموږه سترګې وې اسمان ته پاتې
خو باران نه وریده
یوازې تالنده و بریښنا کیدله
موږ لا حیران وو
چې ناڅاپه له اسمانه څنې تندر پریوت
هو!
تندر پریوت او زموږه پرچنار را پریوت
ها دنګ او زوړ چنار چې موږه یې په غیږ کې پټ وو
زموږ تر مخې څانګې څانګې شو او اور پرې بل شو
چنار لمبه لمبه شو
چنار ایرې ایرې شو
اور په ځنګله پورې شو
شنې پاڼې وسوځېدې
نازو له ما زه له نازو نه ورک شوم
هر خوا لوګي هر خوا لمبې تاوېدې
هره خوا څانګې ماتېدې سوزېدې
ما په نازو پسې نارې وهلې
خو هغه چیرې خدایزده زه چیرې وم
یوازې اور را تاوېدلو هر خوا
خو څو شیبې وروسته مې ولیدله شنه کوتره

هوسۍ/٤٢

چې د لمبو له منځه ووتله
نو زما زړه صبر شو ومې ویل :
آه خدایه شکر چې نازو دې بچ کړه
او چې نازو والوته
زه لا د اور د ښامار خولې ته پروت وم
لار د وتلو له لمبو ورکه وه
ما ویل چې سوزم دادی اور اخلمه
چې یو ناڅاپه مې پر سر د کوم چا سیوری خور شو
خدایزده سیمرغ و که هما وه د ژوند
بس زه یې پورته کړم هوا ته د سره اور له منځه
د کوم جنت په لور یې بوتلمه د شور له منځه
لرې اوږدې لرې د شنو لویو ځنګلونو منځ ته
د چنارونو د څېړیو د زیتونو منځ ته
هلته وه پټه د پیریانو زړې ونې سره
یوه ماڼۍ ولاړه
د سپینو ستورو له الماسو، له مرمرو جوړه
فضایې ټوله وه د مینې له سندرو جوړه
د سپینو سپینو شرشرو د ترنم په منځ کې
یوه سرلوړې یوه دنګه ماڼۍ
هومره ښایسته وه لکه خیال د شاعر
څه ځلېده دغه ګلرنګه ماڼۍ
او زه یې مخ ته ولاړ
چې خدایه څه به کېږي

زما د ژوند دا سر گردانه پاڼه
بیا د کوم باد پر لمن پریوتله
زه لا حیران وم حیران
چې چا مې لاس ونیوه
آه! څومره ښکلی لاس و
څه نازولی،
څومره سپین و
څومره پوست وخدایه!
او چې د لاس میرمن مې ولیدله
یو ځلې بیا له هوښه ووتلم
یوه د حسن پرښته مې وه ولاړه مخ ته
کټ مټ زما د هغې مینې په شان
کتل هماغه، ناز هماغه او ښکلا هماغه
مینه هماغه، شور هماغه او ځلا هماغه
ما ویل چې ومې مونده
ما ویل چې مینه مې ده
ما ویل قربان دې شمه ومې موندې...
مگر افسوس افسوس
چې زما مینه نه وه
زما د ښکلې سترگې تورې تورې
خو ددې ښکلې سترگې بل ډول وې
ویشتل یې هسې وو وژل یې هسې
کتل یې هسې وو،موسل یې هسې

هوسی/٤٤

یوازې رنګ یې زما د مینې نه و
دا سترګې شنې وې د اوبو په شانې
شنې د اسمان شنو ښیښو په شانې
بس زه پرې پوه شوم چې پردۍ ده زما مینه نه ده
خو دې هماغسې کتل راته په مینه مینه
ما ویل چې څه دي اې د حسن او ښایست ملکې!
ته چې تصویر یې زما د ښکلې جانان
یوازې سترګو کې یې رنګ نه لرې
د تورو تورو لیمو جنګ نه لرې
وایه چې څوک یې او له کومه راغلې؟
د کوم طلسم له سدومه راغلې؟
خو ښکلې پیغلې لا ځواب کې راته هېڅ نه ویل
لا یې همداسې زما سترګو ته کتل په مینه وړې نظر
خو شیبه وروسته را نږدې شوه ماته
بیا یې ښایسته لیچې را پورته کړلې
د مړوندونو هار یې وتاړه زما پر غاړه
او زما پر شونډو یې د شونډو باران وورواه
د تودې غیږې د سکروټو کان یې وورواه
او زه یوه شیبه کې ډوب شومه،هم وسوزیدم
د خوند په سیند کې، د هوس په اور کې
نو دغې پیغلې راته داسې وویل :
زه له اوو غرونو اوو سیندونو ها خوا
د ماښامونو د وطن شهزادګۍ

او د لات دیو ها نازولې لور یم
چې په ځوانۍ کې د مرګونو واک په لاس کې لرم
د هغو دنګو شاه زلمیو ژنیو مرګ وم چې شپیلۍ غږوي
چې چېرته ناست وي په کېږدۍ کې
او سپوږمۍ نڅوي
ما د هغو له ځوانیمرګو زړونو وینه ویسته
ما یې په ستوني کې وژله د ژوندون سندره
او ورته غوږ کې مې ویله له هستۍ نه د بیلتون سندره
ما زلمي څکه وژل
څو چې په خپلې شپیلۍ مات نه کړي زموږه ابلیسي طلسم
نو زه د لمر د راختو سیمې ته
او داد هسکو دنګو غرو کلي ته
ددې لپاره وم راغلې ګرانه!
چې د زلمیو د شپیلیو ستوني پرې کړمه ګونګي یې کړمه
خو یوه ورځ له ورځو
ستاسو پر کلي باندې پېښه شومه
ته مې د شنې ځېرۍ تر سیوري لاندې ناست ولیدې
چې په کوډګره ساه دې
چاته شپیلۍ وهله
ته ډېر ښایسته ښکارېدې
لکه ریدۍ لکه غاټول د بیدیا
لکه روڼ ستورۍ د سبا ځلیدې
او ستا کوډګرې شپیلۍ

هوسۍ/٤٦

ستا ښکلې دنګې ځوانۍ
له مانه زړه واخیسته
زه چې دښمنه د شپیلیو د سندرو ومه
زه چې وژونکې د ځوانیو د لښکرو ومه
ما!
همدا ما هم پر تا زړه بایلوده
او زه پر تا هومره مینه کړم خدای (ج)
چې لیونۍ شوم هر څه هېر شول رانه
ځان رانه ورک شو او جهان مې ورک کړ
د خپل ښایسته غرور کاروان مې ورک کړ
ته مې ونه وژلې، نه مې دې شپیلۍ واخیسته
یوازې څنګ ته به دې کیناستم
او ټوله ورځ مې تاته کتل
روح مې دا ستا د شپیلۍ ټال کې زنګاوه زنګاوه
ژوند مې ستا عشق کې ډوباوه ورکاوه
خو یوه ورځ له ورځو
چا رانه ورک کړې رانه غلا یې کړلې
رانه یې یووړې خدایزده کوم لوري ته
نه دې د ښکلې شپیلۍ غږ راتللو
نه مې دې پل، نه کوم اثر موندلو
زه لیونۍ شوم لیونۍ لیونۍ
لکه بنګساره سارانۍ لیونۍ
خو یوه ورځ مې په دې دښتو کې ابلیس ولیده

ما ورنه ستا د نوم تپوس وکړلو
او د هغه له خولې خبره شومه :
چې ستا شپیلۍ زموږ طلسم مات کړ
او آدم خان ستا د نغمو په مرسته
د آزادۍ هوسۍ ستنه کړه بېرته
ما ویل چې ښه شوه گوندې هېر به دې کړم
گوندې چې مینه دې په کرکه واوړي
ځکه چې تا زموږ غرور وواژه
خو زما دا هیله ترسره نه شوه
ستا مینې لا په زړه کې زور واخیسته
عشق دې له مانه د ژوند پور واخیسته
در پسې وگرځېدم وگرځېدم
ایله مې نن د خپل طلسم په زور
په دې ځنگله کې داسې ومونده
اوس هم لا نه پوهېږم خوب دې که رښتیا دې وینم
نه نه ریښتیا ده ته مې غېږه کې یې
زه ستا د متو زور په ځان کې وینم
او ستا د مینې شور جهان کې وینم
له نن نه وروسته دا مانۍ او یو لښکر د مغربي ښاپیرو
دغه سپرلی دغه ښکلا دغه ژوند
یو زه او ته به یو او مینه به وي
ته به زما د زړه او ځان پاچایې
زه به دې غېږه کې ټول عمر تېر کړم

هوسۍ/٤٨

له تا به تل چارپیرومه لیچې
په خپلو زلفو به دې پټ ساتمه
سپینه خولگۍ به درکوم درکوم
په ښکلي ناز دې نازوم نازوم
ته دې شپیلۍ غږوه
زه به دې ناڅمه سرود ته لکه سپینه ماره
ته دې ځوانۍ ځلوه
زه به دې مخ ته شمه شنه هینداره...

او زه شوم داسې ددې پېغلې اسیر

نو له دې ورځې وروسته
زه د لویدیځ د ماښامانو د ښار
د شهزادګۍ اسیر شوم
د چا د شنو سترګو په دام کې ګیر شوم
د وخت کاروان همداسې تللو تللو
او زه یې هم ځان سره وړلم یوه ورک منزل ته
ورځ په جامونو او سندرو کې ډوب
شپه هم د غېږې په خوندونو کې ډوب
ومه د خدای (ج) د نعمتونو مېلمه
د ښایستونو او رنګونو مېلمه
مګر افسوس چې دا جنت ژوند

هوسۍ/۵۰

ماته دوزخ دوزخ و
زما لیوني زړګي هماغه ورکه مینه غوښتنه
ها کلیواله هغه دنګه نجلۍ
هغه حسینه ها ملنګه نجلۍ
هغه د تورو تورو سترګو مېرمن
ها لومړنۍ ها آخرینه مینه
چې زه یوازې د هغې په یاد او خیال ژوندی وم
د ساه مې تله راتله هغې سره وو
زه له هغې، هغه له مانه ډکه
هره شیبه مې زړه هغې سره و
مګر افسوس چې اوس اسیر وم اسیر
هو کې اسیر له دې فرنګې سره
دغې د شنو سترګو ګلرنګې سره
لکه تړلی په کمځوېې چې یم
نه ترې وتی نه تښتیدلی شومه
زه یې د کوډو په زور بند ساتلم
پر ما یې وکړ ابلیسي طلسم
پر ما راتاوو د وریښمین وریښمین نظر زنځیر
د ورځو، میاشتو،د کلونو یو کوډګر رنځیر
خو له کلونو یو کال
او یوه ورځ له ورځو
چې په ځنګله باندې را پریوتل
دو سپنو وحشي آسونه

له رنگه تور په سترګو سره وو څه یاغي آسونه
چې پرې سپاره وو پیریان
په سر یې الوتل د سربو او فولادو کارغان
او دې کارغانو د غضب اور په ځنګله وشینده
نو د شین سترګې مانۍ هم تالا شوه
خدایزده پخپله د لویدیځ شهزادګۍ څه شوه
او په کومه ولاړه
زه هم آزاد شوم آزاد
مګر حیران ومه او نه پوهېدم
چې لا د وخت په زړه کې څه پاتې دي؟!

دریمه برخه

پر شینکي کلي مې وریږي د اورونو باران

چانه پوښتنه وکړم:
زما د ژوند دا ناڅرګنده لاره چېرې رسي؟
آهای!!!
له چانه وپوښتمه:
چې زه په کومه ولاړ شم؟
دا څه د سرو پیریانو ځغاسته ده
او څومره شور دی؟
زما د ناز په خوب ویده کلي ته کوم لوري نه لار تللې ده؟
وحشي آسونو هر څه پښنو لاندې کړل
د هسکو دنګو غرونو کلي، هم ځنګل هم خلک
نو زه به چیرته ولاړ شم؟
خدای (ج) خبر زما پر شپول به څه را پېښ وي
آخ! ماته ګرانې رمې

هوسۍ/٥٤

کومو لیوانو به داړلې یې لا داړي به دې
زما اصیله ښکاري آسه! خدایزده
چې به د کومو وسپنیزو آسو
په تور درو بڼ کې ګیر یې؟
آه! خدایه نه پوهېږم
چې زما ودان کلی به څومره ړنګ وي
خدایزده زما د تورو تورو سترګو
هغه بیبا که

هغه مسته لیونۍ مینه به چیرې وي اوس؟
خدایه قربان دې شمه ویې ساتې!
خدایه! ړندې کړې د پیریانو سترګې
که به بد ګوري ورته
دادی درځمه مینې!
زما د تورو تورو سترګو میرې!
او له دې وروسته مې لټون پیل کړ
د خپلې مینې لټون
خدایزده چې چیرې به وي
زه مې د کلي په لور مخ ته ځمه
لا د پیریانو لښکر ځغلې هر خوا
کله چې کلي ته را ورسیدم :
آه خدایه دا څه وینم؟
کلی مې څومره بدل شوی په رنګ
هر څه یې سره دي، دیوالونه او کوڅې یې سرې دي

د ځمکو فصل، ګودرونه او ویالې یې سرې دي
زلمي څادرنه لري
د نجونو سر یې لوڅ دی
ربه زما پر کلي څه راغلي؟
چا یې غلا کړې ده د رنګ شهزادګۍ
چا یې لوټلې ده د خوند شهزادګۍ
زما د ښکلي ماشومتوب تاج محل
زما د مستې ځوانۍ ښکلی حرم
زما په ستورو ښکلې شپې هم چا سرې کړي رانه

څومره بدرنګه شپې دي
ښکاري په وینو سرې دي
کلیه! په تا مې داسې شپې چیرې هم نه لورېږي
زه دې لیدلی داسې نه شم کلیه!
د وینو رنګ کې مې ډوب نه خوښېږي
زه درنه ځمه کلیه
د هغو غرو په لوري
چې مې د مینې راز په زړه کې لري
چې مې د مینې غږ په خوله کې لري
ښایي چې تا به هېر کړم
خو خپله مینه هیرولای نه شم
هغه د تورو تورو سترګو میرمن
هېڅکله هم له زړه ویستلای نه شم

ځکه هغه ما هیرولای نه شي
زړه نه مې لرې غورځولای نه شي
ورځم د غرونو غېږ ته
ګوندې چې هلته به یې بیا پیدا کړم
هو زه بارو لرم چې وبه یې وینم
ځکه چې خدای (ج) هم د مینو مل دی.

او ما د تورو غرونو لار ونیوه

ځمه د غرونو خواته
او وایم دا سندرې :
«لیونۍ مینې کړم اشنا له بیابانه سره
پرېږدئ چې ګرځم لیونی په غرونو
د لیونۍ مینې له لاسه
ناست یم د غم د غره د پاسه
د تصور په ټال زنګېږم له خپل ځانه سره
پرېږدئ چې ګرځم لیونی په غرونو
د چا د شوخ نظر لپاره
په غرونو ګرځم ناکراره
د مینې شور مې لګېدلی له اسمانه سره
پرېږدئ چې ګرځم لیونی په غرونو.»
خو یوه ورځ له ورځو
کله چې ورسېدم

یوې رڼې او ښایسته چینې ته
راته د تېرو وختو خیال پیدا شو
پر زړه مې و وریدل تېر یادونه
هغه د پیغلو ډله
چې به چینې ته راتلې
په خنداګانو مستې
لکه د ګلو څانګې
په نرۍ ملا ماتیدې
تر شنو منګیو لاندې
او هغه ورځې زما د تاندې ځوانۍ
چې په سندرو مست وم
څومره په سوز به مې شپیلۍ وهله
هغه ښایسته وختونه
ها د جنت عمرونه
لکه یو خوب چې وینم
خو اوس چینه میراته
ګودر یې ورک دی لاره هم نه لري
ښکاري کلونه کېږي
چا ورنه څاڅکی اوبه نه دي وړي
هیچا یې نه دی په هینداره کې وربل جوړ کړی
چا یې په غاړو کې خندلي نه دي
چا یې تر څنګه د شپیلۍ نغمې وهلې نه دي
ما په ژړا کې ورته داسې وویل :

هوسۍ/۵۸

خو ګوره ښکلې چينې
دادی زه بيا راغلمه
په زړه زخمي په ژړېدلو سترګو

خير دی که ته هم راته ژاړې په بې غږه ستوني
زه به نن بيا درته شپيلۍ ووهم
زه به نن بيا درته زړې خاطرې
په چيغو وژړوم
دادی چينې درته شپيلۍ وهمه
راځه چې دواړه په سندرو او نغمو وژاړو
راځه چې دواړه د غمونو په شيبو وژاړو
او ما شپيلۍ په شونډو بيا کېښوده
يوه د سوز او ساز لمبه مې بل کړه
ما ويل چې نن د چينې هډ سوزوم
ما ويل چې نن په ځنګله اور لګوم
او له دې ورځې وروسته
چې هره ورځ به غرورغو کې په لټون ستړی شوم
نو مازيګر به د همدې چينې تر غاړې راغلم
او د شپيلۍ له ستړي ستوني به مې سر کړه د غمونو نغمه
زما شپيلۍ، زه او چينه، بس همدا درې ملګري
چې يادول مو د ورک عشق هغه زاړه يادونه
کلونه تلل، کلونه اوښتل او ژوند تېرېده
د عمر سيند ستړی ستومانه لا پر مخ بهېده

خو یوه ورځ مازیګر

کله چې زه د چینې خوا کې ناست وم
او له شپیلۍ سره مې یو ځای ژړل
ناڅاپه غبرګ د کوم یو آس راغی
چې د ځنګله د شنو زیتونو او څیړیو منځ نه
د چینې خواته راته
واه څومره ښکلی آس و
لکه د شنو پاڼو په منځ کې را روانه بیړۍ
او هومره سپین ولکه واوره
لکه لاس زما د ښکلي جانان
او پردې آس وه یوه پیغله سپره
زلفې یې بادوې په اوږو اخیستې
او د ټیکري څنډه یې

هوسۍ/٦٠

باد رپوله داسې
لکه بيرغ د غزا
هومره ښايسته وه پيغله
لکه د قاف له غرو راغلې د ارم ښاپيرۍ
د سترګو رنګ يې و زما د ښکلې مينې په شان
کټ مټ هغې غوندې وه
لږ څه مغروره او عاصي ښکارېده
زما د جانان سترګې له مينو ډکې
خو ددې سترګې وې له وينو ډکې
زما د يار له کتو ناز ورېده
خو دا کاته جګړه د تورو کوي
نو زه پرې پوه شوم چې زمامينه نه ده
راغله او راغله د چينې تر څنګه
هغه مغروره قهرجنه نجلۍ
هغه حسينه کبرجنه نجلۍ
په ما يې داسې غږ کړ :
ولې دې بيا يمه راغوښتې ځوانه؟!
ووايه څه وايي زه دلته يمه
خو زه دغرونو پرديس
او د ځنګلونو ملنګ
زه د چينې مينجور
او د ښکلا ليونی
د څو شيبو لپاره

ددغې پيغلې په ښايست کې ډوب شوم
زړه کې مې داسې ووېل :
« آه خدايه څومره ده هغې ته ورته
ها زما ورکه مينه
هغه د تورو تورو سترګو مېرمن
اوس خدايزده چيرې به وي
ايا دا پيغله به خبره نه وي
چې زما د تورو تورو سترګو ښکلې چيرته اوسي؟
څکه نو ما ورڅخه وپوښتل چې :
زه ددې کلي ليونی شپونکی يم
ټول ژوند مې مينه کړې
يوه سپيڅلې مينه
خو اوس د ورکو ورکه
يوه باد وړې مينه
کټ مټ دا ستا په شانې ښکلې مينه
اوس پسې ګرځم ليونی په غرونو
خو راته وايه نجلۍ
چې ته د کوم جنت راغلې ښاپيرۍ يې دلته؟
هغې زما سترګو ته نيغ وکتل
آس نه را کوزه شوه زما څنګ ته راغله
راته يې بيا بيا ښه په ځير وکتل
لږ څه موسکۍ شوه بيا يې داسې ووېل :
زه خو پردۍ نه يم شپونکيه کليواله دې يم

هوسۍ/٦٢

ستا کلیوال راته «مغروره» وايي
ښايي چې نوم به مې وي
زه هم مينه يم او ټول عمر مې مينه کړې
کلونه وشول ستا په کلي کې زېږېږم او بيا بېرته مرمه
زه ستاد کلي د پيغلوټو دارواوو ملکه يم ځوانه
درې ځلې مړه شوم بېرته وزېږېدم
درې ځلې يې ووژلم
درې تورو ووژلم
مګر پوهېږې چې زه بيا ولې دنيا ته راځم؟
دا هر څه ستا ددې شپېلۍ له لاسه
دغه کوډګره سحر ګره شپېلۍ
چې هر پوکي سره د زرو طلسمونو دروازې ماتوي
هره نغمه يې ده د کوډو ځاله
او هر سرود يې کرامات وروي
کله چې ووژل شم
ستا د شپېلۍ په نغمو
بېرته ژوندۍ شم او دنيا ته راشم
او دادی بيا ستا د شپيليو سرود
ځانته را وبللم
زه د خپل کلي د پيغلوټو اروا
او زه هينداره د پيغلوټو د نيمزالو هيلو
بيا ستا شپيلۍ ژوندۍ کړم
نو راته ووايه چې څه وکړم

په چا باندې ځان بیا ووژنم؟
ووایه بیا د خپلو وینو جام په چا وشیندم؟
ووایه بیا چیرته سلګۍ ووهم
او چیرته ومرمه بیا؟
د ښکلې پیغلې دې خبرو ته حیران شوم حیران
کوم وژل؟!
کومې کوډې؟!
کومې وینې؟!
آه خدایه! دا څه اورم
ووایه ښکلې پیغلې څوک دې وژني؟
دا ستا د حسن قاتل کوم ظالم دی؟
ووایه ځار دې شم کیسه دې وکړه
اې نجلۍ!
زه درنه همدومره غواړم
چې د خپل ژوند ټوله کیسه دې وکړې
د ښکلې پیغلې سترګې
لرې
او ډېرې لرې وګنډل شوې
شونډې یې ورپیدې
یو څه په سوچ کې ولاړه

او نجلۍ داسې راته وکړه کیسه :
زه ددې کلي یوه مسته پېغله

هومره مغروره،چې به خلکو د «مغرورې» په نامه پېژندم.
یو څوک پر مامین او زه وم پر هغه مینه
نو ډېر کلونه پخوا
یو کال هغه وخت
چې لا زموږ کلي کې فصل د غنمو شین و
هغه مهال چې کلیوال وړوله لاټ دیو سره جګړې ته تللي
هغه د ویاړ کلونه
هغه د تورو فصل
چې شازلمیان مو د غزا ډول سره
په اتڼو اتڼو جنګ ته ورتلل
زما مین هم چې د کلي یو مغرور زلمی و
توره تر ملا کړه او خپل ښکلی آس یې هم زین کړ
هغه غزا ته تللو
دمخه ښې په وخت یې داسې وویل:
«غزا ته ځم په وطن جنګ دی
یوه خوله را کړه چې مې زړه د زمري شینه»
او ما هم پورته کړ منګی اوږې ته
او خپل مین ته مې د تلو په وخت کې داسې وویل:
«جانانه جنګ ته ځان تیار کړه
سنګر ته پاس به اوبه زه درخېژومه»
زموږه ټول کلیوال جنګ ته ولاړل
او له لاټ دیو سره جګړه پیښه شوه
زموږ جګړنه وه د «میوند» دښته کې

څه خونړۍ جګړه وه
څه ليونۍ جګړه وه
چې د لات ديو ها مغربي ديوانو
زموږ د کلي ډېر زلمي ووژل
زموږ بيرغچي يې هم په غشي وويشت
هغه نارې کړې هلۍ لويږمه
بيرغ اوچت کړئ
او زه د هغه خواته ورغلم اوبه مې وروړې
خو د هغه په وينو سرو منګولو
نور د بيرغ اوچتولو توان نه درلوده
د غزا لوړه جنډه ورو ورو پريوتله ورنه
هغه په خاورو لويده
ځکه خو ما منګی پرزمکه کېښود
بيرغ مې خوا پورې ټينګ ونيولو
او مخامخ مې د غازيانو پرسنګر پورته کړ
جنډې له باد سره نڅا پيل کړه
زموږه ستړي غازيان
زموږه تږي غازيان
آه خدايه! څومره يې په وينو سره وو
ما خپل مين په کې ليدلی نه شو
خدای (ج) خبر چيرې به لات ديو ته مخامخ ولاړو
ما ويل چې هر چېرې وي
خو زما ناره به اوري

هوسۍ/٦٦

ځکه مې غبړ پرې وکړ :
«که په میوند کې شهید نه شوې
خداېږو لالیه بې ننګۍ ته دې ساتینه
خال به د یار له وینو کېږدم
چې شینکي باغ کې سورګلاب وشرموینه»
او زما له دې غبړ سره
زلمو کې وینه تا وشوه
غازیانو چیغې کړې :
الله اکبر!!
ټول له مورچو ووتل
میوند د اور تنور شو
وحشي آسونه یو پر بل وختل
سرونه والوتل لاسونه پرې شول
او ما د تورو په بریښنا کې ولید خپل ننګیالی
ها زما مین چې د لات دیو لاس یې په توره پرې کړ
خو خپله هم د مغربي دیوانو تورو وخوړ
هو! زما مین شهید شو
زه هم کوم چا په غشي وویشتمه
او ما د مرګ په وخت کې دا ولیدل
چې د لات دیو لښکر تالا ترغې شو
ټول مغربي دیوان یې ووژل زموږ شازلمو
او چې د سوبې بیرغ
شوتر آسمانه پورته

زموږ کليوالو زه او زما مين په خپلو اوږو پورته کړلو
او دپاچا په امر
د ښاپيريو په ماڼۍ کې خښ شو
زموږ په زيارت کې ښاپيريو پاچاهي جوړه کړه
هلته زموږ زيارت و
زموږه دوه مينو
چې دواړه څنګ په څنګ د مينې په خوب پريوتلو
او د کلونو د ارمان غېږې مو هلته يو په بل تودې کړې
خو ما د خپل مين دغېږې جنت ډېرونه ليد
ځکه چې ستا شپېلۍ د ناز له خوبه ويښه کړمه
ستا دې کوډګرې شپېلۍ
يو ځلې بيا ددغه کلي پر لمن راشنه کړم
دا ځلې بيا وم يوه مسته او مينه پېغله
له ښکلا ډکه او مغروره پېغله
هومره مغروره چې به خلکو د «مغرورې» په نامه پېژندم.

خو دا ځل زموږ کلی بدل و بدل

زه ورته راغلم خو د کلي رنګ بدل ښکارېده
هر څه يې سره وو
لکه وينه
لکه قهر
لکه اور د دوزخ
دا ځل زموږ پر کلي
د شمالي پيريانو سورلښکر يرغل کړی و
د قاف له غرونو هاخوا
د کنګلونو د ښار
او د سرو ييږو د ځنګلونو پيريان
ددې پيريانو د لښکر مشر «اورديو» نومېده
هغه هم زموږ د کلي
د خپلواکۍ پر ملکې مين و

هغه هم زموږ هوسۍ له ځان سره شمال ته بوتله
د ښاپیریو سلطنت یې ړنګ کړ
اوزموږ زیارت ته یې هم اور ورته کړ
د آدم خان پر ځای یې راوست یو «بوډاچوپړګر»
دا چوپړګرو زموږ د کلي کوډګر
چې له ابلیس څخه یې کوډې زده کړې
او په جادو یې پاچاهي د ښاپیرو ورانه کړه
خدای خبر ستا ها نازولې نازو چیرې ولاړه
اوخدایزده نورې ښاپیرۍ یې څه شوې
اور دیو مو کلي ته پیریان راوستل
او لښکریانو یې په خپلو تورو
کلی د سرو وینو باران کې ډوب کړ
له یوه کاله وروسته
اور دیو زموږ کلي کې
د خپلو بوډاچوپړ په مرسته پاچاهي جوړه کړه
د شمالي پیریانو سره پاچاهي
چې به بوډاچوپړګر
زینډۍ پر غاړه
د پیریانو بنده ګي کوله
او په دې ډول یې زموږ د کلي
د پیړیو ویاړ ته اور ورته کړ
خو زموږ سپیڅلیو کلیوالو
له پیریانو سره جنګ ته ملاوې وتړلې

هوسۍ/۷۰

او د زيارت يو مستانه مينجور
هغه سپيڅلي ملنګ
ها بابه قو
ها ليوني قلندر
چې يې د سترګو په بريښنا کې ټول جهان ځايېده
زموږ د زيارت تر ړنګېدلو وروسته
رباب تر ملا کړ سر يې وتاړه په داسې جنډه
چې په کې تورې، سرې او شنې کرښې وې
د کلي ځو مست مستان او قلندر زلمي يې
سره را ټول کړل د قيام لپاره
د عشق په نوم يې سره ورکړل خپل زلمي لاسونه
چې هم هوسۍ وګټي
او هم د سرو، سرو شمالي پيريانو
لښکر له کلي نه بهر وشړي
زما مين هم له ملنګ سره ولاړ
زه مې مين سره يوځای تلم د پيريانو جنګ ته
او يوه ورځ له ورځو
چې د پيريانو لښکر
زموږ د کلي د غنمو فصل وسوزاوه
په هغه ورځ ماله همزولو سره
د مستو مستو ليونو لښکر ته
له دې چينې څخه اوبه ور وړلې
کله چې اور په کرونده کې بل شو

او سره پیریان ورنه چارپیره په نڅا لګیاوو
ما او همزولو مې په چیغو چیغو
هغوی ته وکړې ښېرا
هغوی چې زموږه دا ښېرا واوریدې
څه په غوسه شول چا کټ کټ وخندل
مور لا ښېرا کولې
چې یو ناڅاپه د بوډاچوپړګر
یوه نااهله بچي
هغه زما کلیوال
چې د پیریانو عبادت یې کاوه
خپل غشي زما پر ټټر و ورول
زه یې بیا ووژلم
مګر دا ځل د مرګ خوند هومره تریخ و
لکه د زهرو پیاله
څکه د خپل کلیوال لاس وژلم
خپل لاس وژلم په پردیو تورو
خپلو وژلم او پردو لیدلم
خدایه! څه سخت ساعت و
خدایه! قربان دې شمه څومره تریخ و
هو زه یې ووژلم
او خپل مین څخه یې بیله کړمه
خو دا بیلتون مې هومره اوږد هم نه شو
څکه چې ستا شپیلۍ یې مزي لنډ کړل

هوسۍ/۷۲

ستا دې کوډګرې شپېلۍ
يو ځلې بيا ددغه کلي په لمن کې شنه کړم
دا ځلې مسته نه وم
مګر غرور مې درلود
هومره مغروره وم چې خلکو د «مغرورې» په نامه پېژندم
بيا راغلم خپل کلي ته
خو دا ځل هم کلی بدل ښکارېده
کلي د سرو پېريانو تيغ لاندې لا ساه راکښله

مګر لات دېو ژوندی و

سم چې پيريان زموږ پر کلي راغلل
ابليس لات ديو خبر کړ
او دا کيسه يې وکړه
چې اور ديو څنګه زموږ له کلي څخه بوتله هوسۍ
څنګه زاړه چوپړګر وپلورله
هغه د هسکو هسکو غرو د خپلواکۍ ملکه
د کنګلونو د هېواد پر پيري
او په دې ډول د اورديو او لات ديو
هغه زړه او پخواني دښمني بيا ژوندۍ شوه
لات ديو د سروزرو کاروان را بار کړ
او هغې دښتې کې يې واړول چې

هوسۍ/۷٤

په لومړي ځل يې وابليس ليدلی
دا ځل يې بيا هم د ابليس په مرسته
او هم د کوډو او د زرو په زور
زموږ د کلي ښکار ته ملا ټينګه کړه
سم چې د دنګو غرو د کلي
زلمو پيريانو سره جنګ ته ملاوې وتړلې
نو پر هغوی يې د سرو زرو باران ووراوه
ښايي هغوی باندې يې کوډې وکړې
هغوی يې وويشل په څو لښکرو
او هر لښکر ته يې بيا داسې وويل :
ولاړ شئ !
جګړې ته د پيريانو ولاړ شئ !
او د پيريانو دوستان هم ووژنئ
هر څوک چې وي
که کليوال مو هم وي
ويې وژنئ !
ويې تړئ !
مېنو ته يې اور ورته کړئ !
هر چا چې ډېر ووژل
زه به د کلي پاچاهي ورکړم هغه لښکر ته
هر چا چې ډېرې وينې وبهولې
هومره به يې ډکه کړم لمن له زرو
او له دې وروسته شو زموږ کلی د وينو کلی

یو د اورونو او مرگونو کلی
د سیند اوبه زموږ له کلي څخه
د تېریدو په وخت کې سرې اوښتې
او باد به تل د مړو کوپړیو ایرې ځان سره وړې
دا ښکاره نه وه چې څوک څوک وژني
یوازې کلی و په وینو کې ډوب
یوازې مړي په کوڅو کې سر په سر پراته وو
خو خدای(ج) خبر چې کلیوال مو خلاصیدل څنگه نه؟!
جگړه د «دیو» او د «پیري» ترمنځ وه
او گوزارونه وو د دوی د متو
مگر سرونه به زموږ د کلیوالو پرې شول
پښې او لاس به زموږ د کلي د ځوانانو مات شول
پیریان لښکرو څخه نه وېریدل
د هغوی ویره له ملنگ څخه وه
او د هغه له مستو ــ مستو شاه زلمیانو ځنې
ځکه یوازې وو هغوی
زموږ د کلي د دښمنو دښمن
د زیارتونو مستانه مینجور
په اتڼو او په سندرو کې غزا کوله
هغه اور دیو او لات دیو دواړو سره جنگ کولو
او کلیوالو ته یې تل د اویل :
پام چې غلط پرې نه شئ
لات دیوزموږ د کلي زړو دښمن دی

هوسۍ/٧٦

راځئ د خپلو کليوالو وژل پرېږدو
له پردو سره جګړې ته ووځو
هم له ديوانو هم پيريانو سره
د خدای (ج) لپاره زما د کلي خلکو!
اخر په تاسو دا څه چل شوی دی؟
نيم په اور ديو خرڅ شوي
نيم په لاټ ديو اوښتي
هغوی موسيل کوي
او تاسو يو د بل د وينو تږي
د خدای(ج) لپاره ځان مو وخوځوئ
لږ څه راوېښ شئ او د متو په زور
دواړه له دې کلي بهر وشړئ
دواړه زموږه د اوږو ماران دي
او خوري مو هره ورځ په سر کې ماغزه
موږ نه يې عقل و بصيرت وړی دی
سمه لار نه پېژنو
يو بل نه سرپرې کوو
يو د بل وينې څښو
اخر په کومه ګناه؟
زموږه جرم څه دی؟
دوی دواړه څوک دي؟
چې به موږ ته پاچاهي وګټي
راځئ چې ټول کليوال يو شو سره

راځئ د خدای (ج) په مرسته
راځئ په خپلو متو
لات دیو، اور دیو دواړه د خپل کلي په ونو پورې وځړوو
او بیا په مینه مینه
خپله هوسۍ راولو
بیا ښاپیرۍ راولو
هو!
ملنګ داسې وویل :
او له پردو سره یې جنګ کولو
هغه دیوان وژل، پیریان یې وژل
هاله لویدیځ څخه راغلي دیوان
ها له شمال څخه راغلي پیریان
او د کوډګرو طلسمونه به یې هم ماتول
زما مین او زه «مغروره» له ملنګ سره وو
ما به هغوی ته له چینې څخه اوبه وروړلې

خو یوه ورځ له ورځو

مست مینجور په نښېدو راغی
څنې به یې واچولې
بیا به یې درب ور کړپښې ته
او ټولو مستو شاه زلمو ته یې ویل چې : له هغه سره اتڼ وکړي
کله چې ټول په اتڼو ستړي شول
نو د ملنګ بابا تر مخ راټول شول
او له هغه نه یې ددې خوښۍ لامل وپوښته
د ملنګ سترګې یو ځل وځلیدې
یو څه په سوچ کې ولاړه
او بیا یې داسې وویل :
دوستانو شکر د خپل رب ادا کړئ
ځکه چې نورو نو د اور دیو د ابلیسي طلسم راز ماتېږي
پېریان به ټول زموږ له کلي څخه وشړل شي

تاسو خبر یاست که نه؟
نور د پېریانو هم طلسم مات شو
ځکه زموږ د کلي
هغه ورک شوی شپونکی بیا راغلی
ها د سندرو کوډګر
ها د شپیلیو پاچا
چې له لات دیو سره د جنګ په وخت کې
له کلي خدایزده ښاپیریو وبوولی چیرې؟
خو دا څو ورځې یې په بر ځنګله کې
یو ځلې بیا د نغمو غږ راځي
هغه په خپلې ورکې مینې پسې ګرځي او شپیلۍ غږوي
او دا کوډګره شپیلۍ
بیا ماتوي طلسم
او زموږ ورکه هوسۍ
یو ځلې بیا ویښېږي
هلته شمال ته د کنګلونو ښار کې
او د هغې له ویښېدو سره سم
د کنګلونو هېواد
ورو ورو ویلېږي او ماتېږي پسې
دوستانو زیری مې دربادنې
چې د شپونکي شپیلۍ مو بیا د خپلواکۍ ملکه
ښکلې هوسۍ ژغوري
او د اوردیو طلسم هم ماتېږي

هوسۍ/۸۰

د کنگلونو ښار به ويلې او ټوټې ټوټې شي
پيريان به هم په سمندر کې ډوب شي
او د يوې پيرۍ کوډګره بوډۍ
ها ــ له هر څه منکره ــ
هغه په زړه کافره
چې سره پيريان زيږوي
چې يوه سترګه لري
هغه به هم په خپل تابوت کې پريوزي
زموږ هوسۍ به ورته خاندي
سره بوډۍ به د تاريخ ډېران کې خښه شي
اوخاورې به شي

راځئ دوستانو چې اتڼ وکړو

راځئ ملګرو چې نغمې ووايو...
ملنګ رښتيا ووېل
هغه په هر څه پوه و
د هغه سترګو کې جهان ځاييده
- ګرانه شپونکيه واوره!
ستا دې کوډګرې شپېلۍ
يو ځلې بيا هم هوسۍ وژغورله
او د اور ديو طلسم هم مات شو
سره بوډۍ مړه شوه د اور ديو لاس او پښې هم پرې شول
او د پيريانو لښکر
مات او ګوډ بېرته ولاړ شمال ته د کنګلونودهېواد په لوري
هغه بوډا چوپړګرهم وتښتېد

مګر افسوس شپونکیه!

چې زموږ په کلي کې د وینو چینې وچې نه شوې
که څه هم مات شو د پیریانو جادو
مګر لات دیو ژوندی و
او لاېې خپلې ابلیسي کوډې کولې پر موږ
سم چې بوډا چوپړګر
زموږ له کلي ووت
جګړې ته تللي کلیوال ستانه شول
خونه د ورونو په شان
زلمي یې توره په لاس
او یو د بل وینو ته تږي تږي
د کلیوالو جرګه نه جوړېده
ځکه زموږ کلي کې فصل د غنمو نه و
او له جرګې نه د غنمو وږي
ابلیس په غلا وړي وو

ابلیس د هغو کلیوالو ترمنځ
چې له پیریانو سره یې جنګ کولو
لاړې توکړې
ځکه لښکر، لښکر شول
او هر لښکر یې و دبل یو دښمن
ددې لښکرو هریو مشر پاچاهي غوښتله
خپلو کې یو د بل د غوښو د هډوکو او د وینو وږي
نو لا څو ورځې تېرې شوې نه وې
چې مو په کلي کې لښکرو تور دروبڼ جوړ کړ
تورې له تیکو نه راووتې
او سترګې سرې شوې
د کلي خړې کوڅې بیا په وینو ورنګېدې
دا ځل بوډا او ځوان چانه پېژندل
هر چاله هر چا څخه سر غوڅاوه
هر چا د هر چا کور ته اور اچاوه
هرڅه تالا او لوټ شول
زموږ د نیکونو شملې
د اناګانو ټیکري
چا ماشومان حلالول زانګو کې
چا له میرمنو نه حیا لوټله
چا به له پیغلو پیغلتوب غلا کړ
چا به زلمي کتار ــ کتار ووژل
چا به د خلکو د غنمو فصل وسوزاوه

هوسۍ/۸٤

چا به د کلي جوماتونه رنگ کړل
چا به د خلکو په هډوکو ژرندې تاوې کړلې
او دغه ژرندې به د وینو په ویالو گرزېدې
چا به دخوارو کلیوالوپه سرونو کې مېخونه وهل
د کلیوالو د سرونو منارونه مو اوچت شول دومره
چې له هر ځای ښخه به هر چا لیدل
زموږ د سویو کلاگانو تور دودونه وو اسمان ته پورته
زموږ د غرونو لوړې څوکې هم په اور سوزېدې
لکه زموږ د کلیوالو غرور
چې په مرگو کې ورک شو
داسې مو دنگو غرو له شرمه ځان په اور پټاوه
زموږ د پیغلو لوپټې به هره ورځ تالا شوې
لکه د کلي باد مو هم چې غل وي
ددغه کلي په اوږده ماضي کې
هېڅ کله داسې کیسه نه وتېره
دغسې توره د مرگونو او شرمونو کیسه
داسې د «ویاړ» په نامه تشه له ویاړونو کیسه
داسې د ویر او د ماتم کلونه
داسې د درد داسې د غم کلونه
داسې د اور او د لمبو فصل چې
زموږ د کلي شنه ماضي هم په کې وسوزېده
او ښایسته زرینې پاڼې یې پردیو غلا کړې
زموږ ماضي دیوانو ووژله

زموږ ماضي پيريانو وخوړله
لات ديو دا هر څه ليدل
او په کټ کټ يې خندل
هغه زموږ له کليوال نه کسات اخيسته
د خپلې گوډې پښې
د خپلو ماتو لاسو
د خپل ډوب شوي لښکر
هغه ته دا کوډې ابليس ښودلې

خو په هوسۍ څه پېښ شول؟

واوره شپونکیه زموږ د کلي د غمونو کیسه :
موږ د ملنګ ملګرو
چې کلی داسې ولید
نو دلته لرې راغلو
او په ځنګلونو کې مو ځانته کړې جونګړې جوړې
په دې جونګړو کې ژړل به مو سهار او بیګاه
په کلیوالو او په کلي پسې
خو یوه ورځ مازیګر
زموږ په جونګړو کې غوغا جوړه شوه
ځکه ملنګ بابا د کلي له خوا
یو څوک په غېږ کې راوړ
کله چې موږ ورغلو
نو د ملنګ بابا په سترګو کې مو

په ټول ژوندون کې لومړۍ اوښکې لیدې
هوکې ملنګ بابا ژړل لکه چې
او یوه ښکلې نازولې میرمن
په خپلو وینو ډوبه
وه غځیدلې د ملنګ پر لاسو
مور له ملنګ بابا نه وپوښتل چې دا څوک ده؟
هغه په چیغو چیغو وژړل او ویې ویل :
تاسو یې نه پېژنئ؟!!
دا خو هوسۍ ده هوسۍ
د ښاپیریو د پاچا ملکه
د خپلواکۍ څښتنه
مور هم په چیغو سر شوو:
زما مین وویل :
اخر ملنګ بابا دا کوم ظالم کړه داسې ټپي
خدای (ج) دې کړي مات هغه لاس
خدای (ج) دې تباه کړي هغه...
خو په دې وخت کې موږه ولیدل چې
ټپي هوسۍ لږ څه موسکۍ غوندې شوه
زما د جانان په خوله یې لاس کېښوده
او په ځګیروي یې وویل :
« پام چې ښیرا ونه کړې
زما خو په خپل قاتل «درد» نه دی پیرزو
هغه چې زه په توره ووهلم

هغه زلمی هم کلیوال دی زموږ
خدای(ج) دې د هغه سرته هم خیر کړي
ما ویل د سولې پرښته به شمه
ما ویل د وینو سیند به ودروم
او د ابلیس لاړې به وچې کړمه
دښمنو زړونو کې به مینه شمه
خپل کلیوال به سره ورونه کړمه
او نیکمرغي به شمه
د هغه وخت په څېر،چې زموږ کلي کې فصل دغنمو شین و
خو هغوی زه په تورو ووهلم
او هغه توره،

چې زما بېرته راتګ ته پورته شوې وه
زما په زړه کې خښه شوله

ښايي زما بېرته راتګ به د «انسان» په وینو نه ارزيده
ځکه د خپلو کلیوالو په لاس
زما وینې هم تويې شوې
ای خدایه ما وبښې!
ای خدایه ما وبښې!»
او دې خبرې سره
هوسۍ له هوښه ولاړه
پر مخ یې راغلې د دردونو خولې
بابا ملنګ چیغې کړې :
اوبه ! اوبه!
هله «مغرورې» ژر شه!

لږ څه اوبه راوړه!
او ما منگی پورته کړ
په منډو منډو د ځنگلونو منځ کې
دغې چینې ته راتلم
ځکه یوازې دا چینه وه چې اوبه وې په کې
زموږ د کلي په څاه گانو، په سیندونو او چینو کې خو –
اوبه نه وې نگه وینې وې
او کلیوال مو له اوبو څخه روژه وو روژه
تش لښکریانو به روژه خوړله
او د اوبو په ځای یې وینې څښلې
زه د چینې په لور راتلم چې لږ اوبه یوسم
خو یو ناڅاپه مې په لاره کې یو سیوري ولید
یو ببر سری سیوری
یو داسې سیوری چې د ویری له تیارونه جوړ و
وروسته بیا سیوري ډېر شول
پنځه او شپږ شول سیوري
او چې د سیورو خاوندانو ته مې پاس وکتل
هغوی مې وپېژندل
زما کلیوال وو د «زمرو لښکر» نه
هغوی مې مخې ته کتار شول کتار
ما ویل :
چې لار راکړئ اوبو پسې ځم
خو هغوی وخندل او ویې خندل
کړس کړس خندا یې وکړه
دهغوی ژبه د زمرو ژبه وه

هوسۍ/۹۰

او د زمرو په ژبه يې داسې وويل :
«اول زموږ زړونه خړوب کړه بيا اوبو پسې ځه »
آه خدايه دا څه اورم؟!!
زما ها درانه کليوال څومره سپک شول
چې اوس د خپلې کليوالې پر حيا بلوسي
خو دې پينځو زمرو، په ژبه دلېوانو، وويل :
ته زموږ د ډلې نه يې
او ستا په وچويلې کې نه شته د زمرو نښاني
ځکه زموږه نه يې
اوس ته يو جام يې او موږ تږي لېوان
راشه زموږ غېږې ته
راشه چې ستا پر رانه وچويلي کې
ددې پينځو زمريو نښه کېږدو.»
آه خدايه اوس څه وکړم؟!
له مرگه پرته بله لار نه لرم
خدايه زما د کليوالو مل شې :
ما خپله لار پرېښوده
زمرو تر شا راپسې منډې پيل کړې
خو زه په منډه منډه
د لوی گړنگ تر خوا را ورسيدم
لا کليوال زمريان تر شا راتلل
خو ما د لوی گړنگ پرانيستې غېږ ته
خپل ژوندون سوغات ورکړ
بس يوه چيغه او د مرگ دروازه
او زه شوم داسې قتل

د درېيم ځل لپاره
مګر دا ځل د مرګ خوند هومره تريخ و
لکه زقوم د دوزخ
دا ځکه نه يوازي خپل وژلم
بلکې له ما يې د حيا د اخيستلو تمه هم درلوده
خدايه څه سخت ساعت و
خدايه! قربان دې شمه څومره تريخ و
***

شپونکيه! دا وه زما د تېرو ژوندونو کيسه
درې ځلې مړه شوم بېرته وزېږېدم
درې تورو ووژلم
خو درې نغمو ستا د شپېلۍ ژوندۍ کړم
اوس چې ما وينې
زه د درياوړو نيمزالو روح يم
يوه «مغروره» يم په درې څېروکې
تل په دې غرونو او ځنګلونو ګرځم
او کله څم د خپل مين د ړندو سترګو کور ته
هغه ته خوب غوندې شم
هغه لا اوس هم په ړنده سترګو ما خوب کې ويني
او ته پوهېږي هغه ولې ړوند دی؟
راځه له ما سره چې ور دې ولم
پاتې کيسه به درته لار کې وکړم

ثلورمه برخه

زموږ د مينې ديدن

اوموږه دوه ليوني

خدای(ج) خبر چيرې به ځو

نجلۍ مې لاس ونيو
او دواړه پر سپين آس سواره شو
هغې مغرورې مستې پيغلې راته داسې وکړه پاتې کيسه :
« اوس هلته لرې د يو غره لمن کې
چې زموږ د سوي کلي باد پرې هره ورځ لګيږي
د يو پراخ او شنه ځنګله په منځ کې
هلته له سترګو لرې
د قلندر بابا يو کلی جوړ دی
او له هغه سره ملګري ټول زلمي او پيغلې هلته اوسي
زخمي هوسۍ هم ورسره ده هلته
لا يې زخمونو ښخه وينې راځي
ټپي هوسۍ ته يې له لوخونه بستر جوړ کړی
دا ښو کلونه وشول
چې د هغې د زخمو وينې په بستر بهيږي

هوسۍ/٩٤

ملنګ بابا او د هغه ملګري

پـه اوښکو مينځي د هوسۍ زخمونه،

دملنګ سترګې په ژړا سپينې شوې

هغه په دواړو سترګو ړوند دی اوڅوک نه شي ليدی

او زما مين هم په ژړا ژړا ړوند شوی دی اوس

ښايي ملګري د ملنګ بابا به ټول ړانده وي

هوسۍ ځګيروی کوي او هېڅ نه وايي

يوازې کله کله ستا نوم د ځګيرويو منځ کې

په نيمه ژبه اخلي

هغه شپونکی يادوي

کله شپېلۍ ياده کړي

کله غنم يادوي

او کله ستا دهغې ښکلې مينې نوم اخلي

هغه چې تورې تورې سترګې لري

هغه چې اوس خدای(ج) خبر چيرې تللې؟!»

***

زه او مغروره پېغله

ورو ورو روان وو د ځنګلونو منځ کې

هغې کيسه کوله

او زه حيران وم دخپل ګران کلي عجيب داستان ته

تر څو له لرې د ځنګلونو منځ کې

د يوه غره په لمن

د شنو زيتونو او څېړيو تر خوا

ښکاره شوې څو جونګړې
له وچو څانګو او وښونه جوړې
په عجیبه شانتې چوپتیا کې ډوبې
سم چې ور ورسېدو
هلته مو ولیدل خپل څو کلیوال
رنګونه ژیړ
بڼې سپېرې
سترګې له اوښکو ډکې
ځینې ځوانان او ځینې پیغلې وو ړانده په ژړا
او د مغرورې پیغلې
ښکلی جانان هم اوس په سترګو ړوند و
مګر بیا هم د خپلې مینې په راتلو وپوهېد
مغرورې پیغلې هغه غېږ کې ټینګ کړ
او په ژړا ژړا یې ښکل کړل سره
زما په سترګو کې هم اوښکې راغلې
او ما ملنګ ولیده
نو شیبه وروسته موږه ټول ولاړو ملنګ بابا ته
هغه چې زموږه له راتلو خبر شو
خپلې جونګړې نه بهر راووت
یو څه خوشاله او حیران ښکارېده
هغه زموږه درناوي ته راغی
ماته یې غېږ پرانیسته
او چې یې سر زما پر ولې کېښود

هوسۍ/۹٦

خدایزده چې ویې ژړل که ویې خندل
د هغه ول ول څڼې سپینې وې اوس
د شین کمیس پر ځای یې تور کمیس په غاړه کې پروت
کچکول یې مات و، تبرګي یې لاستی نه درلوده
خو لا یې سترګو کې هماغسې بریښنا ځلیده
په ړندو سترګو کې یې اوس هم لا جهان ښکارېده
هغه له هر څه خبر
او په هر څه پوهېده
خو اوس هغه هم زموږ د کلي برخلیک ته ژړل
ملنګ چوپتیا نه وروسته داسې وویل :
ښه شو چې راغلې
اې د هسکو هسکو غرو شپونکیه !
زموږ د کلي د سندرو پاچا
اې د شپیلۍ د نغمو
د کوډو لویه څوانه!
زموږ غم آباد ته دې قدم مبارک
کېدای شي ستا دغه کوډګره شپیلۍ
زموږ هوسۍ وژغوري
زموږ د کلي نیکمرغي، د خپلواکۍ ملکه
هغه چې اوس ساه باسي
د ژوند او مرګ پر پوله
او له زخمونو نه یې وینې راځي.
ته پرې خبر یې چې د چا له لاسه؟

هوسۍ /۹۷

زموږه خپلو لاسو
زموږ د کلي د زلمیو مټو
هغه د مرګ تر ستوني راوستله
خو خدایزده چاته یې خپل ژوند ساتلی
خدایزده وروستۍ سلګۍ یې چاته پرېښي
څو کاله وشول څنکدن یې دی
خو سترګې یې لا لارې څاري
کله په نیمه ژبه تا یادوي
کله شپیلۍ یادوي
کله ستا ورکه مینه
کله غنم یادوي
او کله سپینې اوبه
ښایي چې ستا نغمې یې بیا ژوندۍ کړي
ځکه خو هیله کوم
اې د سندرو پاچا
راشه تر ځنګ یې کېنه
شپیلۍ دې وغږوه
تر هغې ورځې پورې
چې هوسۍ بیا ژوندۍ شي
چې زموږ له کلي څخه تللې د خوښیو ورځې
بېرته را وګرځي او بیا راشي
او دا د وینو او غمونو شیبې
نورې د تل لپاره کډه وکړي.

آه زموږ د مينې هوسۍ

او ما همداسې وکړل
زه او ملنګ بابا هوسۍ ته راغلو
پيغله او ړوند جانان يې هم راسره
ټول د جونګړو اوسيدونکي تر شا
هلته له لوخو جوړه شوې وه يوه کوډله
منځ کې يې پروت و، يو د لوخو بستر
او د بستر له پاسه
يوه زخمي ښاپيرۍ
د درد په خوب ويده وه
هغه مغروره، هغه مسته هوسۍ
هغه د هيلو، نيکمرغيو، خپلواکيو نښه
چې ټول جهان يې په ديدن پسې هلاک و هلاک
خو اوس د مړي په شان
د ژوند په وليو بار وه

آه زموږ د مينې هوسۍ!
خدای(ج) خو دې وساته د مرگ له لاسه
زه به دې سر ته کينم
او څو چې ساه لرمه
ستا ښکلي روح ته به شپيلۍ ووهم
درته به جوړه کړم د ژوند سندره
تا به د مينې په نغمو مسته کړم
نو دادی واوره!
اې زموږ د خپلواکۍ او نيکمرغۍ ملکې!
✵ ✵ ✵
زما شپيلۍ زما د ژوند دا سرگردانه بيړۍ
بيا د يو ورک سفر په لارو سرده
خدای(ج) خبر بيا چيرې ځي
دادی زموږ د خپلواکۍ هوسۍ ته
د ژوند سندرې وايي
لکه چې بيا په کوڅو راغله سحرگره شپيلۍ
خدايزه چې بيا کوم طلسمونه وژني
شپيلۍ لگيا ده لا نغمې وروي
او د زخمي هوسۍ په مړاوو اننگيو کې بيا وينه ځغلي
او سپېرې شونډې يې ورو–ورو رپيږي
ښايي تکل د څه ويلو لري
بابا ملنگ مې پر اوږده لاس ايښی
او راته وايي داسې

هوسۍ/۱۰۰

ښايي چې زموږه خپلواکي بيا راځي
ښايي چې زموږه نېکمرغي بيا راځي
زه په ړندو خوبو کې وينم رڼا
زه د لمر پل پېژنم
تانه قربان شم د نغمو پا چا شپېلۍ ووهه
سندرې وبوله سحر نږدې دی
هوسۍ به وينبه شي او مات به شي د وينو طلسم
ځار شم ،شپېلۍ ووهه
او ما همداسې لا شپېلۍ وهله

سترګې دې پرانيزه اى ښکلې هوسۍ

مور ټولو خپلې سترګې تاته درکړې
سترګې دې وغړوه
مور خپل ژوند ټول يوه نغمه کړ ستا تر سر مو ځار کړ
سترګې دې پرانيزه اې ښکلې هوسۍ
زمور د هيلو او د مينو نازولې هوسۍ
او دې سندرې سره
ښايسته هوسۍ خپلې بيمارې سترګې پرانيستلې
بيا يې زمور خواته را وکتل
يو يو يې له نظره تېره کړو
لږ څه موسکۍ شوه
لږ څه وځګرويده
او شيبه وروسته يې بيا سترګې زما په لور کږې کړې

هوسۍ/۱۰۲

هغې په ښکلو سترګو ماته کتل
او بیا یې ورو وویل :
«ماته شپیلۍ ووهه
ماته نغمې جوړې کړه
یوازې ستا شپیلۍ ژوندون راکوي
یوازې ستا نغمې مې مرګ نه ژغوري
شپیلۍ دې وغږوه
او زما د ژوند کیسه تر پایه وکړه
ستا د شپیلۍ په ژبه زه پوهېږم
یوازې ماته د نغمو کیسه په زړه پاتې ده
ماته زما د ژوند کیسه ووایه!
تر وروستي فصله،
تر وروستۍ شیبې
تر پایه پورې!»
هوسۍ تردې خبرو وروسته سترګې بیا پټې کړې
یو څه آرامه شوه ښایسته ښاپیرۍ
ما لا وهله شپیلۍ
ماښام نه آن تر سپین سهاره پورې
آن تر هغو چې لمر را وختلو
څومره تیاره وه، څه اوږده وه دا شپه
ملنګ بابا هم ویښ و
مغروره پېغله ړوند مین یې ویښ وو
ښایي ددې جونګړو ټول زلمي او پیغلې ویښ وو

سم چې سهار شو او لمر ځرک وواهه
هوسۍ بیا خپلې سترګې پرانیستلې
دا ځل یې بیا ماته را وکتل په ښکلو سترګو
خو په لیمو کې یې را ورغړیدې سپینې اوښکې
او له ژړا سره یې داسې وویل :
« شپونکیه ! ستا شپیلۍ رښتیا وویل
هو په رښتیا زه ګنهکاره یمه
داټولې وینې زما له لاسه بهیدلې دلته
دا هر څه ځکه وشول
تر څو چې زه د خپلواکۍ ملکه
دهسکو هسکو غرونو کلې ته راوګرځمه
دغو زلمیو همدا زه ګټلم
ځکه یې وریبل شول شنه سرونه
دې کلي پرته له ما ژوند نه غوښته
ځکه خو وسوزید لمبه لمبه شو
ځکه په وینو کې یې ولمبل
تالا شو
لوټ شو
دې غرونو زه غوښتلم
ځکه یې ډکې شوې لمنې د بچو له قبرو
دې پیغلو زه غوښتلم
ځکه یې لوټ شول د حیا پړونې
دې کوچنیانو زما سیوری غوښته

هوسۍ/۱۰٤

ځکه له لوړې مړه شول
اې کلیوالو!
اې د هسکو هسکو غرونو خلکو!
اې پیغلو!
اې زلمیو!
اې زړو، ځوانو، نارینه وو، ښځو!
مگر دا «زه» په دومره وینوارزم؟!
«زه»
هو!
همدا «زه» همدغه ښکلې هوسۍ
همدغه ستاسو ښایسته ښاپیرۍ
د خپلواکۍ ملکه
د آزادۍ پرښته
د استقلال څښتنه
مگر په دومره ریبل شوو سرو
دومره قبرونو دومره سویواروا‌گانو ارزم؟!
آیا زه ټوله د «انسان» په یو ویښته ارزمه؟
آیا زه ټوله د «انسان» په یوه درد ارزمه؟!
په یوه آخ
یوې سلگۍ
او یوې اوښکې ارزم؟!
نه خلکو نه ارزمه
زه هېڅ ارزښت نه لرم

تاسو يې ومنئ چې ما خو داسې حال نه غوښته
دومره د وينو تږې هم نه ومه
دومره سرونه خو مې نه غوښتل
د دومره غوښو وږې نه وم
هر څه زما په نوم شول
دا هر څه داغ شول زما پر سپينه لمن
آه خدايه! دا څه وشول
آه خدايه! ما وبښه
اې ربه! ما وبښه...»
ښکلې هوسۍ وژړل
د هغې سترګې شوې د اوښکو چينې
ښايي چا غوږ کې ورته داسې وويل :
هوسۍ!
سلګۍ ووهه،
وژاړه او زړه دې تش کړه!
خپل برخليک ته ژاړه
چې ستا لپاره يې د څومره «انسانانو» ژوند ته اور ورته کړ
وژاړه ښکلې ښاپيرۍ وژاړه
اې د آزاد ژوندون ښايسته ملکې!
هغومره وژاړه چې تولې وينې
ستا د ربو اوښکو په سيند لاهو شي
په خپلو اوښکو وينې ومينځه او مينې شنې کړه
هغومره مينې شنې کړه

هوسۍ/۱۰٦

چې نور د وینو رنګ له خلکو هېر شي
خو له ژړا نه وروسته
هوسۍ ورو وخوځېده
او په زخمي ګوتو يې
په خپل ګرېوان کې کوم څه ولټول
بیا یې را وویست د سرو زرو تاویز
او شیبه وروسته یې د پوښ له منځه
د لاس په رغوي کې غنم تویې کړل
او د غنمو درې دانې یې موړه ټولو ته راوښوولې
یوه شیبه یې ماته ښه وکتل
او بیا یې وروسته راته داسې وویل :
اې زموږ د کلي د نغمو شهنشاه
د سرو او تورو طلسمونو ماتوونکیه جادوګره واوره!
- زه مې د خپل ژوند هستي تاته سپارم
کیدای شي دغه د غنمو درې دانې درسره مرسته وکړي
چې ددې کلي د مرګونو کوډې ماتې کړې پرې
زموږ د کلي د جګړو طلسم
یوازې دغه درې غنم او ستا شپیلۍ ماتوي
دغه غنم دي، ها سپېڅلي غنم
چې ډېر کلونه پخوا
زموږ د کلي کروندو کې شنه وو
چې لا زموږ کلیوال
دخپلو مینو په خوږو کې ډوب وو

چې نه لات دیو و، نه اور دیو
نه یې زاړه چوپړګر
نه دا لښکرې وې او نه هم د جګړې هیاهو
کله چې زموږ کلي کې فصل د غنمو شین و
دغه غنم مې کړل تاویز د خپل ګریوان لپاره
ما ویل چې ما سره به زما د کلي نښه وي د تل لپاره
خو اوس چې زموږ کلي کې فصل د غنمو نشته
او کلیوالو مو د ټول عمر روژه نیولې
دا غنم تاته سپارم
ولاړ شه او خپله مینه بیا پیدا کړه
هغه د تورو تورو سترګو مېرمن
ځکه کلونه وشول
چې تاته لارې څاري
هلته د برو غرو په شنه دره کې
ستا پخواني شپول سره
یوې جونګړې کې یوازې اوسي
ولاړ شه هغې ته دا غنم یوسه
او چې یو ځای شوئ سره
بیا دواړه لرې ولاړ شئ
لرې ډېر لرې
زموږ د کلي یوه داسې ځای ته
چې د «انسان» له قدمونو پاک وي
یو داسې ځای چې هلته وینه تویې شوې نه وي

هوسۍ/۱۰۸

داسې سپېڅلې ځای ته
چې «انسان» نه وي وژل شوی هلته
یو داسي ځای چې پرې د وینو وږمه نه لګيږي
کله چې داسي ځای ته ورسیدئ
نو هلته دغه غنم وکرئ په مینه مینه
بیا نو اوبه راوړئ له داسي چینې
چې په کې وینه د انسان هېڅ ګډه شوې نه وي
پاکې سپېڅلې اوبه
چې د انسان د ظلم رنګ یې هېڅ لیدلی نه وي
وروسته په خپلو لپو
دغه اوبه ورکړئ همدې دانو ته
او بیا نو تاسو دواړه
چې نه مو څوک وژلي
نه چا وژلي یاستئ
نه مو د وینوتویول لېدلي
نه مووژل او نه وحشت لیدلی
او ارواګانې مو سپېڅلې دي لا
په خپلو ښکلو نغمو
په راز اونیاز د مینې
په مستو مستو خنداګانو هیلو
او د شپیلۍ په سندریز و کوډو
دا درې غنم وروزئ
کله چې دې غنمو وږي وکړل

بیا یې نو راوړئ ماته
او زه به دا غنم د خپلو کلیوالو په لور وشیندمه
چې کړي پرې ماته د کلونو روژه
له دې روژې سره به ماته شي د وینو تنده
ورسره مات به شي د جنګ طلسم
هم د مرګونو کوډې
ویني به ودرېږي
د دښمنیو سیند به هم وچ شي
او اور به واخلي د قهرونو د توپان وزرونه
تورې به ماتې شي اغزي به ګل شي
اود جګړو دیوان به ټول هلاک شي
زموږ کلیوال به بیا د مینې اتڼونه پیل کړي
او بیا به شین شي د غنمو فصل
ولاړ شه شپونکیه ولاړ شه
ولاړ شه او خپله مینه بیا پیدا کړه
هغه د تورو تورو سترګو مېرمن
اوله هغې سره یو ځای دغه غنم وکره

✵✵✵

نو ما همداسې وکړل
دهوسۍ لاس نه مې غنم واخیستل
د هغې سترګې وې له اوښکو ډکې
په ډېره هیله یې لا ماته کتل
ما له ملنګ بابا نه

هوسۍ/۱۱۰

له نورو پیغلو او زلمیو څخه
هم له مغرورۍ هم يې ړوند جانان نه
د دعا هیله وکړه
او هغوی ټولو راته وکړه دعا
بابا ملنګ پښې ته درب ورکړ
اتڼ يې پیل کړ
زلمو او پیغلو ټولو پیل کړه نڅا
او زه ددغو اتڼونو اونغمو بهیر کې
په لمدو سترګو را روان شوم له جونګړو څخه
پر زړه مې مخامخ د یار خوږه وږمه لګیده
کیدای شي نن یا سبا
ډېر ډېر کلونه وروسته
د خپلو تورو تورو سترګو مېرمن
د خپل ژوندون یوازینۍ مینه بیا ووینم په خپلو سترګو
اسمانه زیری راکړه
ای غرونو وناڅئ په ملامات شئ!
د شنو زیتونو او څېړیو ونو!
ګلونه وشیندئ سپرلي راولئ!
چې زه به خپله مینه بیا ووینم
هغه د ښکلو تورو سترګو مېرمن
اې ژونده مه تېرېږه!
ودرېږه!
کیدای شي مرګ نږدې شي

او زه مې خپل مينه
دا ځل ونه شم ليدای
هغه سات مه کړې خدايه!
خدايه هغه سات مه کړې!

زموږ د مينې ديدن

باد
لا هماغسې د شنو ځېړيو ښکلې څانګې
ښکلوي ناز ورکوي
غر لا هماغسې چوپتيا کې ډوب دی
سيند لا هماغسې سندرې وايي
لمر لا هماغسې ځليږي د اسمان پر لمن
ځنګل د خپل ستړي بدن زخمو ته خوب ورړی دی
خو وخت تېريږي ماته نه درېږي
او زه د عشق د لارو ورک مساپر
د يار ديدن پسې ځم
مخامخ لوري ښارم
بر غره ته لار لنډوم
هلته د شنې درې په منځ کې
دخپل ورک شپول تر منزل پورې ځم
او د هوسۍ په وينا:
کيدای شي هلته خپله ورکه مينه بيا پيدا کړم
هغه د تورو تورو سترګو مېرمن

هو! زه هغې ته ورځم
او په سپېرو شونډو سندرې وايم :
« نن د جانان ديدن ته ځمه – تورې نرۍ وروزې
خدايه ته لنډ کړې دا د زمکې تنابونه – مستې نازنينې
چې د وصال د ميو ويش و – مستې نازنينې
زه د تقدير په زولنو تړلی ومه – وسوم اور د مينې
نه دې ديدن شته نه مې صبر – مستې نازنينې
په غم لړلې يارانې ستړی دې کړمه – وسوم اور د مينې
نن د جانان ديدن ته ځمه – تورې نرۍ وروزې
خدايه ته لنډ کړې دا د زمکې تنابونه – مستې نازنينې »
... او زه سندرې وايم
باد لا هماغسې تاويږي د ځېړيو منځ کې
غر لا هماغسې چوپتيا کې ډوب دی
ځنګل د خپل ستړي بدن زخموته خوب وړی دی
خو وخت تېريږي ماته نه دريږي
او زه د برغره شنه دره کې خپل ورک شپول لټوم
دغرو لمنو کې اوس لارې نشته
ټولې له زوځو او اغزو ډکې دي
خو زه د غرو په ژبه ښه پوهيږم
زه د هغوئ د زړونو غږ اورم
غر زما همزولی زه د غره همزولی
زموږ اشنايي ده د کلو اشنايي
زه خپله خاوره او خپل غر په مړينه هم پېژنم

هوسې/۱۱٤

زه د همدغو تورو غرو بچی یم.
ما خو دغرو دابې پې رودلي*
او زه د غره زړه ته د تگ په لارو ښه بلدیم
زه د خپل شپول د هوا بوی پېژنم
کیدای شي شپول مې ړنگ وي
کیدای شي لارې مړې وي
خو زما د غرو هډوکي هېڅوک ماتولای نه شي
زه د هغه په هډ کې خپله زانگو ښه پېژنم
زه خو همدلته زیږیدلی یم لوی شوی یمه
مامې د پلار شپول کې خاپوړې کړې
شپول خو زما کورو
زما د مینې کورو
اوس که وران شوی هم وي
خو زه د خپلې زانگو هډ پېژنم
دادی ددغو پرښو
ددې کمرونو تر شا
د هغې لوړې څوکې کینې خواته
له هغه ځای څخه چې غر راځي
آه خدایه دا څه اورم؟!!
څومره اشنا آواز دی
آه څومره خوږ دی څومره شور نه ډک دی

---

* د اسحق ننگیال یو شعري تعبیر

آه خدایه اور لګوي،ژوند راکوي
ځومره په سوز وايي چې :
« یو ځلې بیا په دې لار راشه
په پخوانو پلونو دې پریوتل ګردونه »
دادی اشنا درغلم
او دادی واوره غبرګ مې :
« درځمه غېږ کې مې ویده کړه
د بیلتانه شوګېرو ډېر وهلی یمه »
او زما له دې غبرګ سره
آشنا آواز سندره پرېښوده او غبرګ غلی شو
هلته زما د شپول تر څنګه ده یوه جونګړه
له وچو کړکو او وښونه جوړه
وه په کې ناسته ببر سرې او ملنګه نجلۍ
سم چې زما غبرګ یې واورید
د لیونیو په شان پاڅېده
جونګړې نه بهر ووته
ها خوا او دې خوا یې په ځیر وکتل
زلفې یې باد وهلې
یو څو زړې جنډې یې غاړه کې وې
ټیکری یې نه و پر سر
پیښې یې لوڅې وې ګریوان یې څېرې
یوه بنګسارې لیونۍ نجلۍ وه
په ویره ویره یې هر خواته کتل

په تورو سترګو کې يې کرکې او ډار
يو ځای ځپې وهلې
ښايي هغه ويرېده
خدايزده له څه شي څخه؟!
زه د څېرې شا ته ولاړ وم او کتل مې ورته
هغې د شپول په کنډوالو و خپل نظر ګنډلی
وروسته يې ځان سره په کرکه وويل :
« د بنيادم غږ راځي؟!!
لکه چې کلي کې څوک پاتې نه دي
لکه چې ټولې وينې خلاصې شوې
سرونه خلاص شول؟
نو دادی اوس بنيادم دلته راغی؟
دلته زما معبد ته ؟!
دغه سپيڅلي او له وينو څخه پاک حريم ته
اې بنيادمه څوک يې؟
پام چې رانه شې وړاندې
زما رګونه وچ دي
اوغوښه هم نه لرم
يوازې اوښکې لرم
پام چې رانه شې دلته
دا خو زما د شپونکي شپول دی
دا خو زما معبد دی
دا ځای سپيڅلی دی له وينو،

له مرگونو او له کرکو ځخه
پام چې په دې ځای باندې سیوری نه شې
که مې ژوندون غواړې او وژنې مې نو ووایه خوشاله به شم
هلته به لرې درشم
هلته ما ووژنه پروا نه لري
خو پام چې دلته وینې تویې نه کړې
دا خو زما د شپونکي شپول دی
دا خو زما معبد دی
ای بنیادمه څوک یې؟
غبږ خو دې راغی خو لیدی دې نه شم
زما خو سترگې دي له اوښکو ډکې
زه خو له اوښکو
له سلگیو
له ژړاه جوړه یم
زما خو رگونه وچ دي
او غوښه هم نه لرم
زه لیونۍ یم یوه سوچه سارانۍ لیونۍ
ستا د هوس تنده هم نه شم ماتولای په ځان
هو بنیادمه واوره!
زه همدا اوس،همداد وینو وخت کې
لا هم مینه یم او مینه کوم
زه لیونۍ یم
ځکه مینه کوم

هوسۍ/۱۱۸

مګر پوهېږي بنیادمه چې جانان نه لرم
زما جانان کلونه وشول ورک دی
هغه شپونکی و زموږ د کلي شپونکی
هغه شپیلۍ وهله
چې ښاپیرۍ یې شوې مینې د شپیلۍ پر آواز
نو پر هغه باندې یې کوډې وکړې
او پر سپین آس یې آن د قاف د غرونو شاته بوته
خو زه لا اوس هم پرې مینه یم
له یاد سره یې مینه کوم
اې بنیادمه غږ مې اورې که نه؟
زه لیونۍ یم چې لا مینه کوم.))
✵✵✵

له دې خبرې وروسته
د لیونۍ پیغلې له تورو تورو سترګو څخه اوښکې راغلې
زه د څېرۍ شاته ولاړ یم،لیونۍ ژاړي
لمر لا هماغسې ځلېږي د اسمان پر لمن
غرونه هماغسې چوپتیا کې ډوب دي
مګر اې غرونو واورئ!!!
نوره چوپتیا مو بس ده
زه نوره ستاسو چوپتیا نه شم زغمی
زه مو نور چوپ نه پرېږدم
تاسو به وغږوم، ونڅوم
تاسو به بیا د یوې ورکې مینې

د خوب پالنګ کړمه او مست به مو کړم
اې غرونو وناڅئ،
اتڼ وکړئ چې زه درته شپېلۍ ووهم
او ستاسو دغه لیونۍ لور به هم مسته کړمه
د یوې ورکې مینې اور به یې په زړه کې بل کړم
ما مې شپېلۍ په شونډو بیا کېښوده
او د هغې په کوډګر ستوني کې مې پوکړه نغمه :
شپېلۍ مې واوره لیونۍ ملنګې
او خپلې تورې تورې سترګې دې راواړوه بیا
زه درته مخامخ په تېره ناست یم
شپېلۍ مې واوره او باور وکړه چې خوب نه وینې
شپېلۍ مې واوره او د مینې دیدن بیا تازه کړه

مبارکي راکړئ عالمه
د کلو ورک جانان مې بیا غېږ ته راځینه

لیونۍ وپېژندم
مالا شپېلۍ وهله
چې ړنګه بنګه مې په غېږه کې را پرېوتله
څومره توده وه
څه خوږه وه زما د مینې غېږه
لکه چې یو شو سره
د یو وجود په شانې
زړونومو خپلو کې خبرې پیل کړې

هوسی/۱۲۰

څومره ګیلې څومره پوښتنې یې وې
زړونو! ګیلې مه کوئ
چې په ټول ژوند کې داسې ښکلې شیبه بیا نه راځي
زړونو ګیلې مه کوئ!
یوازې یو بل سره ښکل کړئ سره یو شئ دواړه
زړونو اورونه مړه کړئ،
غوږ ونیسئ
چې موږه دوه مینان
کله چې شونډو باندې شونډې ږدو
نو څه به وایو؟
کله چې یو د بل په غېږه کې کیسه کوو د تېرو کلو
کله چې لاس یو د بل غاړه کې سپیدو څخه پوښتنه کوو
سبا به څه کېږي
یو کال وروسته به څه پېښېږي ؟!
زړونو درزا مه کوئ غوږ ونیسئ!
موږه سبا ته ځو د غرو څوکو ته
چې د سپیڅلې چینې خوا کې د غنمو درې دانې وکرو
زړونو!
اورونه مړه کړئ شورمه کوئ
زړونو درزا مه کوئ غوږ ونیسئ

چې لوړو غرونو کې نارې وهې ځوک :

د لوړو څوکو هسکو دنګو غرونو
د سردرو د شنو لمنو خوا کې
هلته یو کلی دی د وینو کلی
د سرو اورونو او د تورو کلی
چې سوزېدل یې آن له لرې ښکاري
چې کلیوال یې خپل کورونه سوزي

او موږ ددې کلي یو دوه لیونیان
دوه کلیوال او دوه مین ملنګان
یو یې شپونکی،چې په شپیلیو باندې کوډې کوي
بله ملنګه نجلۍ
هغه چې تورې تورې سترګې لري
غاړه په غاړه ځو د غرو څوکو ته
پاکو اوبو سپېڅلې خاورې پسې

هوسۍ/۱۲۲

غواړو غنم وکرو
او کلیوالو ته مو ژوند وبښو
هغوی چې ټول عمر روژه نیولې
کلونه وشول د اورونو منځ کې
زموږ غنمو ته په تمه ناست دي
موږه له غره څخه خپل کلی وینو
چې ترې لمبې او تور دودونه خیژي
خو موږه دوه لیونیان
غاړه په غاړه ځو د غرو څوکو ته
پاکو اوبو سپیڅلې خاورې پسې
غواړو
غنم
وکرو.

پیل:
د ۱۴۰۲ لمریز کال د مرغومي (جدي) لومړۍ اونۍ

دویمه هوسۍ

لومړۍ برخه

هغې ورکې پسې ګرځو
چې منزل یې زموږ زړه دی

په لټون د پاکې خاورې
د هسکو دنګو غرو په شنه لمن کې،
په دې ستومانه سوزېدلې زمکه
د سردرو په زړه کې پټ د شرشرو شرهار
او د ناوونو ترمنځ ځربنده سپېره بوړبوکۍ
تر پرښه پرښه هیبتناکه لوړو څوکو لاندې
هلته یو کلی شته، د مینې کلی
زه د دې کلي مساپر شپونکی روان یمه لا
منزل مې ورک دی
خو،
د پاکې خاورې نښې لا هم نه ښکارېږي
څوک راسره ده، لکه سیوری
لکه زما د خپل زړګي درزا په بل ګوګل کې

ها زما ښکلې مینه
هغه د تورو تورو سترګو مېرمن
ها چې کلونه پاس د غره په شپول کې
وه زما شپېلۍ ته لا په تمه ناسته
هغه ښایسته لیونۍ،
هغه سرسامه،
ها د نجونو میره.
دا دی اوس لاس په لاس روان یو،
خدایزده چیرې دواړه؟
ځو کومې خواته ؟
او په کومه لاره؟
موږ دواړه ګرځو
سرګردانه یو په سترې لټون
لا لټوو سپېڅلې خاوره او له وینو څخه پاکې اوبه
غواړو غنم وکرو
او کلیوالو ته مو ژوند وبښو
زخمي هوسۍ او کلیوال
وږي نهار راته په تمه ناست دي
او دلته دوه میینان،
یو یې شپونکی،چې په شپیلیو باندې کوډې کوي
بله ملنګه نجلۍ
هغه چې تورې تورې سترګې لري
غاړه په غاړه ځو یو لرې ځای ته

هوسی/۱۲٦

پاکو اوبو سپېڅلې خاورې پسې
غواړو غنم وکرو
او کلیوالو ته مو ژوند وبښو
هغوی چې ټول عمر روژه نیولې
کلونه وشول د اورونو منځ کې
زموږ غنمو ته په تمه ناست دي.
لارې اوږدې دي
او سفر سترې دی
د داسې خاورې ځرک لا هم نه‌ښکاري
چې د انسان وینه پرې بل انسان شیندلې نه وي
هغه چینه ورکه ده،
چې په کې وینه بهېدلې نه وي.
زما د مینې لاس مې لاس کې تود دی
زه یې د زړه خوږه درزا پېژنم
زه یې له سپینې غاړې
د غرني ګلانو عطرو څخه ساه اخلم
هغه د تورو تورو سترګو مېرمن
چې په زخمي نازکو پښو کې یې د لارې د اغزیو څړیکې زړه بریښوي
کله ناکله یې ګوګل نه یو ځګېروی پورته شي
چې زه یې سترګو ته وروګورمه
دا راته وخاندي په مخ مې ښکل کړي
زما د مینې په خوږو او تورو سترګو کې زموږ د کلي ډېرې کیسې

لکه چینې بهیږي
زما د مینې په خوږو او تورو سترګو کې زما د شپېلۍ غږ روان دی
د هغې لاس زما په لاس کې دی او درد مو هېر دی
بېلتون بندي دی، خدایزده چېرته لرې
د افسانو د تورو۔سرو او خونړي دیوانو سوړ زندان کې
زما د مینې سپینه غاړه کې د سرو زرو تاویز زنګیږي
هغه تاویز، چې په کې درې دانې غنم پراته دي
هغه تاویز چې زموږ ښکلې هوسۍ
د خپلواکۍ ملکې
له خپلې غاړې راسپارلی موږ ته
چې پاکه خاوره کې غنم وکرو
او له سپېځلې چینې ورکړو اوبه
دغه غنم به د پېړیو تور طلسم مات کړي
چې زموږ ښکلې هوسۍ
هغه زموږ د خپلواکۍ ملکه
بیاځلې ژوند ومومي
او زموږ زخمي کلیوال
بیا نېکمرغي ووینې
ها ورکې شوې زمانې ته ګونډې بیا ورسو
چې زموږ کلي کې لا فصل د غنمو شین و
او کلیوال مو په یو بل میین وو
هغه د مینې او ښکلا زمانه
چې کلیوالو مو غنم کرل او مستې چینې

هوسۍ/۱۲۸

له پاکو سپینو اوبو ډکې بهېدلې په ویالو او ان تر سینده پورې
مستې هوسۍ،
د خپلواکۍ ملکې
لا زموږ د کلي په خوښیو پاچاهي کوله
چې لا په کلي کې د تورو سرو دیوانو لاره تېره نه وه...
زه او زما ښکلې مینه
غواړو غنم وکرو
او دغه تور طلسم مات کړو د شپېلۍ په نغمو
هلته د هسکو هسکو څوکو مازیگر ولاړ دی
او زموږ زخمي هوسۍ په تمه ده لا
د لوړو لوړو غرونو کلی لا د ولږې او جگړو په سرو لمبو کې سوځي
زما د مینې تورې سترگې او زما د شپېلۍ غږ لا په یو بل مین دي
او موږه دوه میینان
په ورکو لارو کې مزل کوو پاڅېږو، لوېږو
کله مې ښکلې مینه وځگېروېږي
زرین تاویز په خپلې غاړې پورې کلک ونیسي
زه مې شپېلې ترخنگه ټینگه کړمه
خدایزده چې چېرته به سپېځلې خاوره
پاکې اوبه ومومو؟
چې هلته وکرو غنم د هوسۍ
ها چې زموږ د خپلواکۍ نښه ده.

غرونه غرونه دیوالونه

د پاکې خاورې او سپېځلې چینې
رڼو اوبو پسې راوتي دوه مېین لیوني
د هسکو دنګو غرو د کلي دوه ستومانه، دوه زخمي کلیوال
یو یې شپونکی، چې په شپېلیو باندې کوډې کوي
بله ملنګه نجلۍ
د تورو تورو سترګو ښکلې پېغله
چې یې په غاړه کې زنګیرې د غنمو یو زرین تاویز
د خپلواکۍ د ملکې امانت
د بدمرغیو د طلسم ماتوونکي درې غنم په‌کې پراته دي...
ځو مزل کوو په ورکو لارو

دا دی راورسېدو
د یو اشنا نیمزالي سیند غاړې ته
داسې یو سیند، چې په کې څو ژرندې اوبه بهېږي
د لوړو لوړو غرونو اوښکې رارواني دي، خو رنګ په کې د وینو ګڼه دی
پاس د یو غره په ډډه

له خښتو ګټو جوړ دیوال لکه ښامار کړۍ کړۍ پروت دی
داسې دیوال، چې د پېړیو ګرد یې اوس هم په مرۍ پروت دی
عجیب دیوال دی، چا جوړ کړی؟ او د څه لپاره؟
خدایزده له کومه پیل شوی او تر کومه اوږد دی؟
غر او دیوال د سیند ترڅنګه څه عجیبه کیسه ؟
د رمز و راز تر دوړو لاندې ده غریبه کیسه.
زه او زما ښکلې مینه
چې تورو سترګو کې یې تنده او سترګیا لکه د زړه دردونه ډنډ ولاړ دي
د دغه سیند پرغاړه دمه کوو
زما د تورو تورو سترګو مېرمن
تر یوې ښکلې موسکا
په ځګېرویدلي مهربانه غږ غوښتنه کوي:
«ماته شپېلۍ ووهه!
ګرانه شپونکیه! زه خو ستا د دې خوږې شپېلۍ په تمه لا ژوندون اوږدوم.
شپېلۍ راواخله او د تېرې زمانې کیسه نغمه نغمه کړه
د دغو غرونو دیوالونو له رازونو دوړې بیا وڅنډه
د دې نیمزالي سیند په راز مې پوه کړه
ماته شپېلۍ ووهه!
ماته شپېلۍ ووهه!
او ما د کړکي وچ بدن کې د نغمو ښاپېرۍ ویښه کړله
په زخمي وچو شونډو
نغمه د غره په ډډه پروت د خړ دیوال د ښامار رګ رګ کې ورننوته

سیند، لکه ژبه د اور، تاوراتاو شو
غره کې انګۍ شوه د کوډګرې شپېلۍ
زما تر سترګو داسې وبرېښېده
لکه په غره باندې ودان دیوال چې وخوځېږي
لکه له خوبه راویښ شوی ښامار
چې غځوونې وکړي
یوځل مې وکتل د خپلې مساپرې مینې ښکلي مخ ته
په مړاوو مړاوو اننګو یې راروانه وه د اوښکو مرغلره رڼه
او ما شپېلۍ وهله،
چې یو نا څاپه له غره تاو پورته شو
له هسک دیوال نه د پېړیو دوړو لیکه وکړه
او شېبه روسته پاس له غره نه مرغۍ والوتلې
د دوه پردیسو د ګامونو ښکالو راغله غوږ ته
او زما مینې زه په غېږ کې ټینګ کړم
ما لا شپېلۍ وهله.
او د شپېلۍ د نغمو سوز کې مې د غره له خوانه
یوه جوړه ولیده
یوه په خاورو دوړو سپینه سپېره
یوه ښایسته نجلۍ د ښکلې مرغلرې په شان
او یو زلمی ورسره
لکه ایرو کې لوغړن اس چې یالونه څنډي
ښکلې جوړه له غره راتله د سیند د غاړې خواته
مخامخ زموږ په لوري

هوسی/۱۳۲

ما لا شپېلۍ وهله،
چې ځوان او پېغله مو تر خوا کېناستل،
زلمي له دوړو ځنې وځنډلې
او د نجلۍ په سپېره مخ باندې د اوښکو څاڅکي کرښه کرښه
ښکته راورغړېدل
اوس نو د سیند په غاړه
موږه څلور کسان یو بل ته ګورو
زه او زما مینه، چې تورې تورې سترګې لري
پېغله او ځوان چې د پېړیو سپېرې خاورې یې څنډلي
او پر غره د دیواله له اړخه دلته راغلل
د دیواله نجلۍ لا اوښکې بهوي وړې سلګۍ یې اورم
جوړه مې وپوښتله:
د زمانو له سپېرو دوړو راوتلیو ښکلو
دلته په خیر راغلئ!
د دنګو غرونو له رګ رګ نه راوتلې د دې سیند اوبه مو لار ته شیندم
او هرکلی مو کوم
څوک یاست؟
په کومه ځئ؟
له کومه راځئ؟

د غبرګو تورو د پاچا له زمانې څخه راغلي خلک

له دېواله څخه راغلې نجلې
چې په سپېره مخ يې د اوښکو څاڅکو لارې ايستې
او ښکلې سترګې يې ګنډلې وې په لرې افق
ورو ورو ترشونډو لاندې وځګېروېده:
زه «پرتمينه» يم او زما جانان «اسه» نومېږي
موږ دوه مېين يو او د غره په دېواله کې خښ وو
«د غبرګو تورو د پاچا» له زمانې څخه تر نن
او تر همدې تېرې شپې پورې

په خوب ويده وو
چې ستا شپېلۍ راويښ کړو
ستا جادوګرې، ستا کوډګرې شپېلۍ
موږ د پېړيو له درانه خوبه راپاڅولو
خدای خبر ولې؟ او د څه لپاره؟
موږ له پېړيو او کلونو څخه نه يو خبر

خدایزده پرون و؟
که پېړۍ پخوا؟
که زر او یا یونیم زر کاله
یوه عجیبه زمانه وه،
د دې سیند په غاړه
زموږه خلکو د غنمو کروندې کرلې
دلته به شین و د غنمو فصل
خو یوه ورځ له ورځو
په دغه چم کې اوازه شوه چې د دوه تورو پاچا راځي
و لمرخاته ته د لویدیځ د غرو له شا راځي
له کومې وچې لویې د ښتې، له صحرا راځي
د ځرمښکیو او کربوړو له بیدیا راځي
یوازې نه دی،
ورسره یوه سپاه راځي
له هغې خوا راځي...
او نجلۍ ناڅاپه د لاس ګوته د لمر د پریوتلو خوا ته ونیوله
او له دې ورځې روسته
د دغه غره لمن کې
او د دې سیند د دواړو غاړو خلکو
ان د زړې او ډبرینې هاغې لویې کلا
د شاوخوا سیمو هستوګنو خپل یومونه راوړل
او د دې سیمې د واکمن په حکم
د لمرلویدو او لمر ختو په کرښه

د دغه غره په ډډه
د لوی دیوال د جوړېدلو اشر ته ډول وډنګېد
د دنګو غرونو د لمنو خلکو
ورځ و شپه ختمې وکړې
چا ورته ګتمې راوړې
ډولچیانو ډول وواهه
او د دې سیمې له هر کور څخه به هر سهار څه وچه ډوډۍ
او یو منګی د چینو یخې اوبه
اشربنو ته راتلې
داسې ډوډۍ، چې یې غنم زموږ په زمکو شنه وو
داسې چینې، چې لا اوبو کې یې د وینو رنګ ګډ شوی نه و.
زما اسه،
زما دغه خوږ جانان هم راغی د دیوال بیګار ته
چې لمرلوېدو نه د بیدیا د لښکر
د څرمښکیو او کربوړو له صحرا نه راروان یرغلګر
زموږ تر کلي پورې
په اسانۍ رانه‌شي
او د دې دنګ غره د لمنې خلک
د غبرګو تورو د پاچا له خونړۍ لښکره
ځان او وطن وساتي
داسې نو دغه دیوال
یوه تر بلې ورځې
راهسکېده، اوږدېده

هوسی/۱۳٦

ما پرتمینې به هم هره سهار منگی په اوږه
څو پاستي وچه ډوډۍ
تر خپل جانان، تر ځوان اسه پورې راوړله دلته
یوه شېبه به مو دیدن وکړ په مینه مینه
او هره ورځ به د ډبرو او پخڅو دغه دیوال ښکارېده
لکه په غره باندې چاپېر یو خړ ختین ښامار
چې د بیدیاوو له لښکرو زموږ
چم وساتي
هغه چې مشر یې د غبرگو تورو شاه نومېده.

لومړی قیامت

هغه کلونه دلته دغه سیند له سپینو اوبو ډک بهیده
د دغه سیند اوبه د هغو دنگو غرونو له واورینو څوکو
کږې وږې راتلې
رڼې خوږې راتلې
موږ د دې سیند په دواړو غاړو اوسیدونکي خلک
او د دې غره لمن کې
په ها پراخه زمکو
د شنو غنمو کروندو کې یو په بل مېین وو
دا د باغونو او پټیو سیمه
د سرو مڼو، د شنو غنمو او توتانو وطن
څه د زنبقو، نسترنو او گلابو وطن
چې یې تر ونو لاندې

سپينې رڼې اوبه په ناز بهېدې
زموږ اوبو کې لا د وينو رنګ ګډ شوی نه و،
چې يو سهار د لمرلوېدو له خوا غرونه راغلل
اوږدې نيزې ښکاره شوې
يو هيبتناکه لښکر
د لرې لرې دښتو
د ځرمښکيو او کربوړو له بيديا راغلی
له وچې دښتې، له صحرا راغلی
د غبرګو تورو يو پاچا راغلی
او لمر لا زموږ د غره پر هسک باندې تود شوی نه و
چې دنګ ديوال کې لګېدلې دروازه بنده شوه
د غبرګو تورو پاچا
د ديواله له هاخوا
زموږ په خلکو غشي وورول
هغه سهار د لومړي ځل لپاره
په دغه سيند کې رارواںو اوبو
د وينو رنګ وليده
زموږ د خلکو وينې
په دغه سيند کې ګډې وډې شوې او وبهېدې
هغو ډولچيانو، چې اشر ته يې ډولونه وهل
په دغه ورځ د جنګ ډولونه ښه په غرب ووهل
زموږه خلکو د بيديا له لوی لښکر سره جګړه پيل کړه
د غبرګو تورو پاچا

دروازه ماته کړه او وړاندې راغی
او د دې سیند په غاړه غاړه یې په دوو تورو
زموږ له خلکو نه سرونه ریبل
له لرې دښتو، له بیدیاوو نه راغلي خلک
لکه د تږیو جل وهلیو لښکر
په سیند ورګډ شول او اوبه یې تر مرۍ تېرې کړې
د لوړو غرونو د رڼو اوبو په څاڅکو یې سینې یخې کړې
د دوی له ګوتو او له تورو څخه وینو سیند ته لاره وکړه
سیند لیونی شو او د غره ځیګر نه تپ پورته شو
د غبرګو تورو پاچا
په لښکر چیغه وکړه:
ووژنئ!
ټول ووژنئ!
نارینه ټول له تېرو تورو تېر کړئ
پیغلې او ځوانې ښځې
خپل منځ کې وویشئ او مینځې یې کړئ
او لکه تل مې چې ویلي درته
تر ټولو ښکلې یې زما برخه دي...
لښکریان وخښمېدل
تورې له تیکو نه راووتلې
جګړه توده وه او سرونه رغړېدل هره خوا
د سیند اوبو کې سور د وینو رنګ ګډوډ بهېده
مخ د ختیځ په لوري

هوسۍ/۱۴۰

ما سره یو منګی اوبه او یوڅو پاستي ډوډۍ
ومه روانه چې اسه پیدا کړم
خپل خوږ میین ته ورشم
او په دیدن یې کړم روښانه خپلې غبرګې سترګې
خدای خبر چېرې به و؟
د غبرګو تورو شاه لګیا و، زموږ له خلکو یې سرونه رېبل
چې یو ناڅاپه یې زه ولیدلم
سترګې یې ډنډ د وینو
ما ویل په سترګو مې خوري
له غبرګو تورو یې روانې وې د وینو ویالې
یو څه موسکی شو، خدایزده څه یې وویل؟
بیا یې نارې کړې: هلئ !!!
د غره او سیند د دغې سیمې دا تر ټولو ښکلې
د دیواله د چم دا دنګه پېغله
رېبو اوبو غوندې روانه ړنګه بنګه پېغله
ونیسئ!
رایې ولئ!
دا به زما مینځه شي
دا به زما برخه وي.
او بیا یې غبرګې تورې
له سر نه تاوې کړلې
زموږ د چم د خلکو
له اورمېږو یې څو سرونه پرې کړل

زه په ځان ووېرېدم
خدايه!
زما اسه به چېرې وي اوس؟
يا خدايه! ته يې مل شې!
ما لا دعا کوله،
چې يو ناڅاپه زما مېين، زما جانان، زما زړور اسه
له خپلې لنډې سيلاوې سره راورسېده،
لکه سرکشه اس چې سر واخلي
لکه د قهر سيند چې تاو راتاو شي
لکه يو غر چې د توپان مخ ته سينه ونيسي
لکه بېړۍ چې د سرکښه څپو زړه وڅيري
لکه برېښنا چې په اسمان کې په يو ګړز له تورو وريځو نه څرمن وباسي
او لکه تندر چې په دنګ چنار راولوېږي لمبه يې کړي تر هسکې څانګې
زما اسه، زما مېين جانان چټک راتاو شو
په يوه منډه يې د غبرګو تورو هغه پاچا
- چې يې لا سترګې خښې کړې وې په ما کې او په مکر موسک و-
له ګريوانه راونيو
له خپل سرکشه مغرور اس څخه يې وغورځاوه
د غبرګو تور شاه لا تورې خوځولې دواړه،
چې د اسه په سيلاوه يې سر له تنه بېل شو...
د غبرګو تورو د پاچا لښکرو

هوسۍ/۱۴۲

چې د خپل مشر له اورمېږه د سرو وینو فوارې ولیدې
زما په اسه یې د تېرو غشیو باران جوړ کړ
ما منګی وغورځاوه
پاستي مې شنه پلو نه ورغړېدل،
په یوه منډه له اسه سره شوم غاړه غړۍ
د لښکریانو غشیو
موږ دوه میین غاړه په غاړه سره وګنډلو
زموږ له وجود څخه د وینو لیکو
د دغه سیند اوبه رنګینې کړلې
لکه د تکوسرو یاقوتو کان چې وبهیږي
زموږ دوه میینو زړونه
یو بل ته ودرزېدل،
ودرېدل.
لکه دوه ستړي مساپر چې سره غاړه ورکړي
موږه په خپلو وینو لژند میین
یو د بل غېږ کې د مرګي په خواږه خوب پریوتو
او د بیدیا لښکریان
د وچو دښتو د صحرا لښکریان
د غبرګو تورو د پاچا لښکریان
د خپل سردار له مړي وویرېدل
ټول لښکر منډې کړې مخ شاته تاو شول
او شېبه روسته لمرلوېدو خواته د تېښتې سپېره دوړه شوه اسمان ته پورته

وخت مازیگر و، چې د سیند د دواړو غاړو خلک
او د دې غره لمن کې زموږه د چم ستړي او ستومان وګړي
د هغې لویې ډبرینې او زړې کلا له منځه راوتلي نارینه او ښځې
راغلل، زموږه جنازې یې پر اوږو پورته کړې
چا په سندرو او په وساندو موږه ولمانځلو
چا چیغې ووهلې، خاورې یې په سر باد کړې
ډولچیانو ډول وواهه
او سیند د وینو په رنګ سرې څپې په شنو کروندو وشیندلې.
موږ دواړه، زه او جانان
دوه یو په بل مینان
د غره او سیند په شان د یو بل یاران
د خپلو خلکو په اوږو تر خپل مزاره راغلو
دلته د غره په هاغه ډډه چې دیوال ودان دی
د اوږد ختین دیوال ترمنځ، پر یوه لوړه پرښه
هلته یو برج کې یې موږ دواړو ته یو قبر جوړ کړ
موږ سره غاړه غړۍ
د خاورو نوي کور ته
په ارمان ننوتو
زموږه خلکو دغه برج د مینانو د زیارت په نامه ونوماوه
او موږ پېړۍ پېړۍ همدغلته ارام ویده وو
تر همدا نن پورې، چې ستا شپېلۍ مو واورېدله
ستا د شپېلۍ سندرو
له خواږه خوبه ویښ کړو

موږ دواړه نه پوهېږو
د لوړو غرو د هسکو دنگو سردرو شپونکیه
ولې دې بیا دغې دونیا ته رابللي یو نن؟
ووایه، نن څه وایې؟
له موږ نه بیا څه غواړې؟
او زه حیران شوم حیران
ما د دیوال د پرتمینې پېغلې هېڅ یوې پوښتنې ته ځواب نه درلود
یوازې سترگې مې گنډلې وې د سیند په لیکه
چې د کوم ورک برخلیک په خوا بهېده...

***

زه لا حیران وم حیران
زه د دې دنگو غرو او هسکو سردرو دغه ناهیلی او ستومانه شپونکی
او زما ترخنگه ناسته
زما میینه، ها د تورو تورو سترگو ښکلې
لږ هاخوا ناست له دیواله ځخه راغلې په گردونو سپېره
یوه جوړه میینان
یو دنگ زلمی، چې لا هم ځیر دی د کوم لرې افق ځنډې گوري
او یوه ښکلې پېغله،
چې یوه اوښکله یې له سترگونه رارغړي په سپېره اننگي
چوپیتیا خپره ده او په سیند کې د اوبو شرهار هم گونگی دی
باد کله کله په تنگي کې داسې ځښنده تیرېږي غلی
لکه په پاڼو د تاریخ کې چې د وروکو جنگیالیو په گردجنو ځنو لاس تیروي.

جدايي راغله لارې دوې شوې

چوپتيا خوره وه،
چې زما ميينې،
هاغې د تورو تورو سترګو ښکلې
يوه خوږه، له درده ډکه موسکا
د پرتمينې دوو سترګو ته وروبښله
غبږ يې دره کې د پاسته باد په ورېښمينو څڼو غوړه،
داسې ښه لګېده
لکه له لرې زمانو، چې کوم اشنا داستان ته غوږ ونيسې
د تورو سترګو ښکلې
د پرتمينې او اسه جوړې ته وکړ سلام
او بيا يې داسې وويل:

زه او زما دغه ستومانه شپونکی
چې د شپېلۍ په نغمو کوډې کوي
چې د شپېلۍ نغمو يې تاسو دواړه بيا راويښ کړئ
هو،
موږه دواړه د دې هسکو هسکو غرونو او درو د کلي
د خپلواکۍ د ژوبلې، سترې او زخمي ملکې
ـ ښکلې هوسۍ ـ په وينا
په غرو رغو، دښتو ځنګلونو ګرځو
چې پاکه خاوره او له وينو نه رنې اوبه کوم ځای پيدا کړو
کلونه وشول، زمانې واوښتې
په دغه چم کې چا د شنو غنمو کر ونه کړ
موږ ته هوسۍ ـ د خپلواکۍ هغې ښايسته ملکې ـ
په دې زرينه غاړه‌کۍ کې د غنمو درې دانې راکړي
چې يې په داسې زمکه وکرو،
چې پاکه او سپېڅلې وي له وينو څخه
چې د انسان وينه د بل انسان په لاس پرې بهېدلې نه وي
له داسې پاکو او سپېڅلو اوبو
دغو غنمو ته اوبه ورکړو په مينه مينه
چې په کې رنګ د هېڅ انسان د چيغو
لا ورګډ شوی نه وي
داسې اوبه، چې لا سرې شوې د هيچا په وينو نه وي او رنې بهيږي
زمانې واوښتې،
پښې مو په مزلوسترې شوې

لاهم غنم گرځوو
که پاکه خاوره او رنې اوبه پیدا کړو چېرته
زخمي هوسۍ او زموږ نهر کلیوال
ملنگ بابا او ها «مغروره» پېغله
هم ړوند جانان یې ټول په تمه دې لا
چې موږ غنم وکرو
او د جگړو طلسم مات کړو،

خپلواکي او سوله بیا راولو

زخمي هوسۍ وژغورو
څو ځاځکي پاکې اوبه
او له دې شنو غنمو پاکه ډوډۍ
خپلو نهرو کلیوالو ته وروبښو بیا
هلته د تورو دنگو هسکو غرونو شاته،

یوه سترې سوزېدلې زمکه

او له جگړو څخه ستومانه ځنگل
له اور اخیستو سبرونو او څېړیو سره
له تندر سویو چنارونو او نښترو سره
د وزرماتو شنو کوترو اور اخیستې ځالې
په کې څو سترې او زخمي کلیوال
تږي، په سترگو ړانده
یا په لاسونو او پښو مات و گوډ
څو ماشومان او څه نیمزاله زلمي – پېغلې لا په تمه ناست دي
که داسې ځای وموږو

هوسۍ/۱٤٨

چې دا غنم وکرو
او کلیوال مو د «اوردیو» یا د «لات‌دیو» له شیطاني طلسمه بیا وژغورو
زخمي هوسۍ لاهم په تمه ده او سترګې یې زمونږ په لار دي
نهر او ژوبل کلیوال یې سرته ناست دي، دعا ګانې کوي
خو مورږه دوه کلیوال
دوه میینان، دوه یو د بل ارمانجن
یوه د کلي د ګودر د نجونو هغه میره
چې د شپیلیو په نغمو باندې یې زړه بایللی
او بل د هسکو دنګو غرونو د لرغوني کلي
هغه مېین شپونکی،
چې په شپېلیو باندې کوډې کوي
د ده شپېلۍ ده له یو لرې نیستان څخه راغلې زمونږ تر کلي پورې
هغه د کړکو ځنګل
چې په کې زمونږ ښکلې هوسۍ بندي وه
او یو کوډګر ملنګ د تورو ماښامونو له هېواده ځنې
په هوسۍ شوي د جادو او طلسمونو ماتولو په پار
راوړه تر هسکو هسکو غرونو پورې
او زما شپونکي دغه شپېلۍ ومونده
له هغې ورځې بیا تر نن پورې همدغه شپېلۍ
زمونږ هوسۍ او کلیوال د مرګ له خوبه ژغوري
د دې شپېلۍ اواز زمونږ د ارمانونو لار روښانه ساتي
دغې شپېلي د تېرو تېرو هېرو شویو زمانو له شانه
د درانه خوب له خرورونو خاورو لاندې پراته

ته او اتل اسه نن بیا راویښ کړئ
چې له موږ دواړو سره
د پاکې خاورې او رڼو اوبو لټون پیل کړئ
ګوندې په ګډه هغه زمکه او چینه ومومو
هلته چې دغه غنم وکرو او شنه شي،
زموږ د ولږې او جګړو طلسم ونړیږي

هوسی بیا ژوند ومومي
د خپلواکی ملکه
د هسکو غرونو او ځنګلونو په لمنو کې په ناز وګرځي
چې غنم شنه شي او لمنه د تیارې ټوله شي
هره ورځ لمر خپله زرینه بګی راولي،
زموږ د دنګو غرونو په هسک وځلیږي

راځئ په ګډه دا لټون پیل کړو
سپېڅلې خاورې او رڼو اوبو ته لار وباسو
او یوځل بیا چوپتیا خوره شوه، د سین مړاوې مزل باد سره شو غاړه غړی
اسه په خپلو ځیرو سترګو و ځیر شوی د لویدیځ افق ته
څو شېبې روسته یې د ښکلې پرتمینې لاس مړوند نه ونیو
او دواړه وخوځېدل
په تلو کې ښکلې نجلی شاته کتل
زما میینې ته یې وموسل، چې خدای پامان
موږه لمرلویدو خواته ځو
که پاکه زمکه او سپېڅلې اوبه بیا ومومو،

هوسی/۱۵۰

زه او زما مینه
هغه د تورو تورو سترګو مېرمن
مخ لمرخاته ته د سیند غاړه کې مزل پیل کړ،
«جدايي راغله لارې دوې شوې
مرګ مې قبول دی جدايي نه قبلومه»
خو مور په دغې تمه
چې د غنمو د کرلو زمکه بیا ومومو
بیا سره ووینو په شنه کرونده
یو بل ته لاس خوځوو
اوښکې مو سترګو نه رارغړې کښته
د زمانې بوډۍ د سپینو وېښتو شاته په کوږاغو سترګو
د دوه مینو جوړو
مزل ته لارې ګورې
سیند نیمه‌خوا بهیږي
او باد د غره د دیواله په ویجاړ برج کې په اتڼ سر دی.

دويمه برخه

په لوګيو خوبولي بلهاريان

د کوډګرو لښکرونه

زه،
او زما د ښکليو تورو سترګو هغه نجلۍ
چې د هوسۍ زرين تاويز کې د غنمو درې دانې يې په ښايستوکې
سپينه غاړه زانګي
مخ په ختيځ روان يو،
د سيند نيمزاله مزل مور سره ترخنګ بهيږي
لرې د هغې ډبرينې او زړې کلا برجونه نړېدلي ښکاري
چې پاس د غره د ديواله د ښامار سر يې په اوږه لګيږي
کلا د ډېرو زمانو د پولادي ليوانو داړو ده کپ کپ خوړلې
کلا د دنګو غرو د کلي د دردونو او خوښيو ډېرې پاڼې په سينه کې لري
مور په نرۍ لاره روان يو د زړې او ډبرينې کلا لوري ته
او زانګو يو د بل د زړه
درزا ته سره

چې یو ناڅاپه د ملنګ بابا ښکالو راغله
هغه ملنګ چې د دوه سترګو په څلا کې یې دونیا ښکارېږي
هغه چې زړه کې یې د دې کلي کیسې ژوندۍ دي
بابا ملنګ چې موږه ولیدلو
یوځل بیا په څرخېدو شو[۱]
بیا یې درب ورکړ پښې ته
او په شور یې راناري کړې
هلئ هلئ بچو هلئ!
دغه لاره کړئ بدله،
ځئ، چې ولاړ شو پورته غره ته
د زاړه دیواله برج ته
مګر تاسو خبر نه یاست؟
چې راځي په خرپ د تورو
د زړې کلا په لوري
د لوګیو د کوډګرو د زوزاتو او لمسیو
نوي نوي لښکرونه؟
چې د غبرګو دوو تورو د پاچا جنډه پرې ربي
تر مودو مودو راروسته
بیا یو بل څوک ورسره دی
چې رګونو کې یې وینه
د هغه پاچا غورځنګ کړي

[۱] دلته تر بل سرلیک پورې د منظومې وزن بدلیږي، د وزن دغه بدلون د یوې ریتمیکې رنګارنګۍ لپاره راوړل شوی دی.

چې يې غبرګې تورې سرې وې
د دې کلي د لرغونو کليوالو په سرو وينو
دا کوډګر هم ها د خپلو تېرو تېرو پلار نيکونو
په شان کوډې کړي د ژېړو ژېړو پاڼو
دوی د ژېړو کاغذونو
په لوګي خلک ويده کړي
او بيا خلک په لوګيو شي طلسم
بس ړانده شي، يا کاڼه شي
يا يې ژبې و خولې ګونګۍ شي
يا له ويرې يې زوبۍ شي
شي د کوډو په لښکرو او کوډګرو پسې ليکه
لکه وي جذام وهلي
خپل هرڅه ورڅخه هېر وي
هم د دنګو غرونو کلی
هم ځنګلونه
هم سيندونه.

په ملنګ بابا پسې ځو

زه،
او زما د ښکليو تورو سترګو هغه نجلۍ
چې د هوسۍ غنم په غاړه لري
لاره بدله کړله
بابا ملنګ سره ځو
په غره د هغه ديواله د زاړه برج لوري ته
چې په کې باد لا په اتڼ سر دی
خو زه او زما مينه
دواړه حيران يو، چې دا څه پېښيږي؟
د غبرګو تورو د پاچا جنډه او دغه د کوډګرو لښکر؟
دا هرڅه بيا له کومه لوري راځي؟
پوښتنې ډېرې دي، خو موږه دوه مين کليوال
يو د شپيليو شپونکی
بله خوږه د تورو تورو ښکليو سترګو پېغله

ځو په ملنګ پسې د غره لوري ته
هلته د غره په ډډه
د غځېدلي اوږد ختېن ښامار له ليکې سره
ها زاړه برج ته يوه لاره تللې
په هغه برج کې چې د دوه مينو قبر جوړ و
بابا ملنګ ترمخه
او موږه دوه ميينان
په سوزېدلې ساه ګامونه اخلو...
په برج کې نښې د زړو زمانو پاتې دي
او قبر د مينو په کې نه ښکارېږي
ملنګ بابا يوې ډبرې ته تکيه کړې ده،
ما ورته وويل: خبر يې چې دا دوه ميينان
ها پرتمينه پېغله
او د هغې اتل جانان زلمی اسه زموږ ليدو ته راغلل؟
هغوی زما شپېلۍ راويښ کړل د زمان له خوبه
خدايزده د څومره زمانې له شا يې
موږ ته کيسه د دې ديوال وکړله
د غبرګو تورو له پاچا سره د دغه سيند د غاړې جګړه
او د اسه په سېلاوه باندې د غبرګو تورو
د ها مغرور پاچا د قتل داستان
چې دوه ميين هم په کې وويشتل دښمن په غشيو
خو د هغوی تر خښېدلو روسته
په دغو خلکو او د لوړو غرو په کلي باندې څه راپېښ شول؟

او څنگه بیا د غبرگو تورو د پاچا جنډه راپورته شوله؟
څنگه يې بيا دلته له ذات څخه يو بل لمسي راپيښه وکړه؟
دا هرڅه څنگه وشول؟
او ما ليدل، چې د ملنگ په ځلېدلو زرځو سترگو کې برېښنا تاوېده
نظر يې مخامخ د غرونو تر شا،
کوم ناڅرگند لرې افق ته ځير و
تا به ويل ټولې تېرې پيښې يې د سترگو ترمخ ليکه باسي
ورو يې تر شونډو لاندې داسې وويل:
هرڅه د ژېړو کاغذونو له کوډگرو پيښ شول...

ما مې ميينې ته او دې ماته راوکتلې
زما د ميني تورو سترگو کې پوښتنو لا څپې وهلې،
چې مستانه ملنگ کيسه پيل کړه:
نو بچو!
غوږ ونيسئ:

د غبرگو تورو تر پاچا راروسته

ډېر ډېر کلونه پخوا
چې ځوان اسه په سیلاوه باندې د غبرگو تورو شاه وواژه
له لرې لرې وچو دښتو نه راغلي پردي
د ځرمښکیو او کربوړو د بیابان لښکر مخ بېرته لمرلویدو ته ولاړه
او د دې سیند د غاړو خلکو پرتمینه و اسه
په دغه برج کې خښ کړل
له هاغې ورځې روسته
په دغه سیند کې له اوبو سره د وینو رنگ جوړه بهیده
په کروندو کې بیا غنم لکه پخوا غوندې سمسوره نهشول
او پاکې خاورې د انسان د وینو دارې ځښلې
د غبرگو تورو د پاچا له مرگه ډېر کلونه روسته بل لښکر راغی
د جادوگرو لښکر
دوی به د ژېړو زعفرانو غوندې ژېړې پاڼې،

چې به په تورو تورو کرښو د مارانو لړمانو انځورونه پرې انځور و،
سيزل
او د دې پاڼو په لوګيو به هوا توره شوه
په ژيړو پاڼو کې ماران او لړمان به په هوا کې مست شول
خدايزده لوګي و، که ماران د کرښو؟
خو دې لوګيو د دې سيمې خلک
په درانه خوب ويده کړل
خلک ويده شول،
او ويده شول،
ويده.
خلک په خوب کې ګرځېدل هره خوا
خوراک څښاک يې هم په خوب کې کاوه
د خوب جذام زموږ د کلي خلک مسخ کړل له خپل پېژانده
د خپلې تېرې ماضي
ټولې کيسې يې ورنه هېرې کړلې
د شنو غنمو افسانې يې ورنه هېرې کړلې
هرڅه بدل شول
هرڅه بل ډول شول
هرخوا کوډګر تاوېدل،
ژيړ کاغذونه او لوګي لوګي ماران، لړمان
يو لوی کوډګر يوه ورځ
د دغه غره لمن کې
په يوه هسکه پرښه ودرېده

هوسۍ/۱٦۰

نوی داستان یې پیل کړ
خلک حیران و حیران
دغه داستان د خوبوړو خلکو ذهن ته اشنا غوندې و
خو په دې نه پوهېدل
چې دا داستان ریښتیا دی؟
او که کوډګر ده جوړه کړې څه خیالي افسانه
چې خوبوړي پرې حیران کړي حیران
د لوی کوډګر داستان کې
د غبرګو تورو پاچا
یو لوی اتل یادېده
کوډګر کیسه کوله:
د غبرګو تورو پاچا
دلته راغلی و، چې وریبي له بدو بدو خلکو نه د دوی سرونه
د غبرګو تورو پاچا
ډېر زړور اتل و
له ډېرو بدو بدو خلکو یې سرونه پرې کړل
خو یو ناڅاپه یوه «بد» زلمي په خپله سیلاوه باندې ترې غاړه پرې کړه
خو د دوه تورو پاچا
هغه اتل، چې یې په دوه لاسو کې تورو لا سرونه رېبل
پرزمکه ونه‌غورځېد
لا هم روان و په بې‌سره تنه
او غبرګو تورو یې د بدو بدو خلکو ترمنځ
یوه کوڅه وېستله

هاخوا او دېخوا به يې وغورځول
د دوو تورو پاچا
بې سره جنګ کولو
چې په دې وخت کې کومې «بدې» ښځې
ناڅاپه چيغې کړلې:
هلئ! هغه وګورئ
چې په بې‌سره تنه
لا هم روان دی او له خلکو نه سرونه ريبي
بس په دې وخت کې اتل
هغه د غبرګو تورو شاه، پر هغه ځای ولوېده
هغه يو لوی اتل و
تاسو خبر ياست که نه؟
راځئ، چې هغلته جنډې هسکې کړو
راځئ! د دغه سيند په غاړه او د غره لمن کې
د غبرګو تورو د پاچا په رالوېدلې تنه
د رنګارنګه جنډو خونه کړو ودانه د پاچا په نامه
هلته به ژېړو کاغذونو نه ماران پورته کړو
د غبرګو تورو د اتل د ښاد اروا په نامه
لوی کوډګر مخکې شو او خلک خوبولي پسې وخوځېدل
خلک په لاره زنګېدل له خوبه
ښځو ببر سرونه وپېچل په تورو ټوټو
او نارينه‌وو له لمنو نه ريښکۍ بېلې کړې
لوی کوډګر ځای وروښود:

هوسۍ/۱٦۲

دلته لویدلی دی زموږه اتل
دلته به لکې کړو د رنګارنګ جنډو لکړې
دلته به خونه د جنډو جوړه کړو
کلونه اوښتل او لمر به د دې غره له دیواله څخه د سیورې په شان ګرد تاوېده
د دوه مینو په دې برج کې به باد
لکه یو مست لیونی
ګرد په اتڼ سر و
خلکو کیسه د پرتمینې او اسه هېره کړه
خلکو د غره په ډډه پروت دیوال ته پاس نه کتل
خلک له دغه دیواله شرمېدل
دغه د شرم دیوال
د لوی اتل له لښکریانو سره جنګ ته هسک و
اوس خوبولیو خلکو نوی داستان
هرځای یو بل ته وایه
د غبرګو تورو پاچا
ها لوی اتل چې یې له بدو بدو خلکو نه سرونه رېبل
د یوه بد زلمي په لاس کې سېلاوه یې تر مغرورې غاړې ورسېده
د غبرګو تورو د اتل پاچا سر وغورځېده
خو دی بېسره لا روان و او د بدو خلکو منځ کې یې کوڅه ایستله
هاخوا او دېخوا یې رېبل سرونه
چې یو ناڅاپه یوې بدې ښځې
خلکو ته وښوده او چیغه یې کړه

هلئ! هغه وګورئ
چې په بې‌سره تنه
لګیا دی خلک وژني...
او اتل وغورځېده
د غبرګو تور پاچا
د رنګارنګ جنډو د خونې ځای کې
چې هره ورځ له شنه اسمانه پرې برېښنا پرېوځي
او هرماښام وربانده‌ې بلې وي ډیوې او وړانګې
کوډګر یې هره شپه په خوب کېویني
کوډګر د خپل پاچا په نوم د ډېرو ژېړو کاغذونو تورې لیکې په لمبو سوزوي
له ژېړو ژېړو کاغذونو څخه تورې لیکې
لکه ماران او لړمان هوا ته الوځي او ناځي د لوګیو په شان
خلک ویده دي او هېڅ نه ویښیږي
خلک په خوب کې ګرځي،
یو بل ته اوروي کیسې د اتل
خلک لا ویاړي د اتل د غبرګو تورو په خونرېزه داستان
خلکو د لوی کوډګر دا ټوله افسانه زده کړې
میندې یې نیمه شپه وړو وړو بچو ته
په للو للو للو کې وایي
پلرونه خپلو زلمکیو ته لرګینې غبرګې تورې په لاسو کې ورکړي
او د اتل په نوم جګړه ورښیي
خلک د لوی کوډګر په یاده افسانه کې ورک دي.

سيند لا روان دی او د وينو رنګ يې رګ رګ کې بهيږي ښکته
او باد د دغه برج په منځ کې په اتڼ سر وي
خلک ويده دي، افسانه د خپل اتل هره شپه خوب کې ويني
او تور لوګي لکه ماران او لړمان له ژېړو ژېړو کاغذونو نه هوا ته وځي

تل دې ړندې وي د ښځمنو سترګې!

په ژېړو ژېړو پاڼو
د رسم شویو تورو تورو لړمانو او مارانو لوګي
لا هم د لوړو لوړو غرو د کلي پاکه هوا
په خوبوړو لړو ډکه ساتي
کوډګر د ښځو له دوه سترګو څخه وېره لري
کوډګر د ښځو له لیدلو نه ویریږي په مرګ
د دوی داستان داسې و
چې لوی اتل، هغه د غبرګو تورو تېر پاچا
پرېکړی سر لا په جګړه روان و
د بدو خلکو یې له مړیو نه کوڅې ایستلې
چې یو ناڅاپه کومې ښځې ولید
او نورو خلکو ته یې چیغه وکړه
هلئ! هغه وګورئ!
داسې د غبرګو تورو شاه،

زموږ اتل ولوېده

چې اوس د رنګارنګ جنډو په زړه خونه کې ارام ویده دی
تر دې کیسې رارسته
کوډګر د ښځو له دوه سترګو څخه ډېر ویرېږي
د دوی په ټولو افسانو کې دي راغلي داسې
چې خوبوړي نارینه هم بس د ښځو په نظر ویښېږي
د ښځو سترګې دې ړندې وي مدام
د ښځو سترګو څخه ډار په کار دی
که ښځې لار ووینې
که ښځې غر ووینې، سیند ووینې
که ښځې هغه زوړ دیوال ووینې
که ښځې یادې کړي کیسې د «پرتمینې او اسه» بچو ته
نو نارینه به ټول راویښ شي او رڼا به راشي
بیا به طلسم د کوډګرو مات شي
او بیا به ژېړو کاغذونو باندې رسم ماران
د هوا تور لوګي کې ونه‌ناځي
نو
د ښځو سترګې دې ړندې وي مدام
ښځې دې نه‌شي لیدی
سړي دې نه ویښیږي.
له دغې ورځې روسته
په ژېړو ژېړو کاغذونو کې په توره سیاهي د رسم شویو لړمانو او مارانو
د لوګیو کوډګر
د هسکو غرو د کلي

د ښځو سترګو او ليدلو څخه ډېر وېرېدل
د ښځو سترګې يا ړندې او يا تړلې ښې دي
دوی ته رڼا ليدل ده لويه ګناه
دوی که رڼا وليده
بيا به روښانه ويښ بچي زېږوي
او نارينه به د لوګيو له طلسم نه راويښ کړي د ابد لپاره
بيا به د ژېړو کاغذونو د لوګيو او مارانو د کوډګرو پاچاهي ړنګه شي
د غبرګو تورو د اتل پاچا کيسه به بېرته هېره شي له خلکو څنې
خلک به غر وويني،
سيند کې به رڼې اوبه د دوی له سترګو ومينځي
لوګي د کوډو
خلک به بيا د غره په ډډه زوړ ديوال ته ځير شي
په دغه برج کې به د دوه ميينو هغه داستان
بيا ور په زړه شي، چې د کوډو په زور هېر دی ورنه
خلک به بيا د دې زړې او ډبرينې کلا
تر ديوالونو ها خوا
خپله ماضي او د پرديو کيسې
خپلو بچو ته له للو للو سره سندره کړي په مينه مينه
کېدای شي دلته کومه پېغله چې روښانه تورې سترګې لري
او جهان ټول په خپلو تورو ښکلو سترګو ويني
د لوړو غرونو په دې کلي کې بيا وبومي سپېڅلې خاوره
پاکې اوبه او داسې ځای چې پرې لا وينه بهېدلې نه وي
ښايي، چې هلته د هوسۍ غنم په مينه مينه وکري

او سوله راشي.

ښايي، هوسۍ يوځلې بيا جوړه شي
زموږ هوسۍ، د خپلواکۍ ملکه
ښايي د هسکو دنگو غرونو په ودان کلي کې بيا خپل زرين تاج په سر
کړي
او له مودو روسته دې کلي ته ريښتينې خپلواکي راولي
رڼا،
اوبه
او د غلمينې ډوډۍ پاستو سره
د ماشومانو د خندا په شان خوښي راولي.
او ما په دغه وخت کې
د خپلې ښکلې مينې
په تورو تورو ښکلو سترگو کې ځلا وليده
ما مې د خپلې خوږې مينې په څېره کې بيا موسکا وليده
د دنگو غرو د کلي تورو شپو ته
په لرې لرې افقونو کې مې بيا سپينه رڼا وليده
زه د ملنگ بابا خبرو کې د هيلو څرک له ورايه وينم
هغه رڼې سترگې، چې دی يې ښيي
همدا زما د ښکلې مينې جهانبينې ښکلې سترگې دي، چې لار به
مومي
د پاکې خاورې او رڼو اوبو لټون کې دغه تورې سترگې
اخر منزل ته رسي.

لا څه سترګې وې روښانه

د کوډګرو ویره ډېره وه له سترګو
دوی د پېغلو او د ښځو، ان کوشنیو وړو نجونو
له معصومو کتو دومره ډارېدل، چې
د سړیو د ویښتیا راز یې په دغو رڼو سترګو کې لیدلو
هلته دلته
تېرو تېرو زمانو کې
د دې لوړو لوړو غرونو په لمن کې زموږ د کلي
په کورونو کې لا نجونې
پېغلې، ښځې داسې وې، چې
د کوډګرو له لوګیو څخه لرې
یې لا دوه سترګې بینا وې
دوی نړۍ لا هم لیدی شوه
دوی رڼا لا پېژندی شوه

کوډګران د ابلیس چم کې

ملنګ بابا یوځلې بیا زموږ د دنګو دنګو غرو د کلي
د خونړي داستان بل فصل پیل کړ:
زما خوږو بچو کیسې ته غوږ شئ
هغه کلونه، چې زموږ کلي کې
د کنګلونو له هېواده
او
د یېږو له ځنګلونو څخه
«اوردیو» له خپلو سرو پېریانو سره راغی زموږ د کلي چم ته
او موږ د کلي خلک پاڅېدو، چې کلی له اوردیو وساتو
«لات‌دیو» چې زړه یې موږ د خلکو له کینې نه ډک و
راغی، چې بیا زموږ د هوسۍ په سر اوردیو سره جګړه پیل کړي
د دنګو دنګو غرو د کلي لمرخاته لور ته یې
د ابلیس دښته کې دیوانو سره لاس یو کړ
او د هوسۍ په ننګ وتلي کلیوال یې سره ووېشل په ډلو ډلو

بيا يې د دې ډلو ترمنځ د بدۍ کرښه په لمبو انځور کړه
همدا کلونه وو، چې دغه د لوګيو کوډګر
ولاړل ختيځ ته،
د ابليس دښتې ته
هلته يې ګوډ لات‌ديو نه نوې نوې کوډې زده کړې
لات‌ديو د دوی لپاره
نور کاغذونه ورکړل
ژيړ کاغذونه،
چې مارانو، ښامارانو يې اسمان کې تور لوګي او سرې لمبې
کرلې
لات‌ديو د دوی لپاره
يو لوی کوډګر د ځرمښکيو او کربوړو له بيديا څخه د تور ابليس بيديا
ته راوست
د غبرګو تورو د باچا داسې لمسی،
چې د نيکه د قتليدو کيسې يې ښې په ياد
وې
د غبرګو تورو د شاه دغه لمسی
- چې ياديده «ژيړ زمری» -
په ژيړو ژيړو کاغذونو کې د تورو ښامارانو د لوګيو يو بډای کوډګر و
چې د سرو زرو ځو ځولۍ يې په اوښانو بار وې
د ابليس دښته کې لات‌ديو د ژيړ زمري په مشرۍ
د ژيړو ژيړو کاغذونو د لوګيو کوډګران راټول کړل
چې يوه ورځ له ورځو

هوسۍ/۱۷۲

د دنگو دنگو غرونو کلي ته لښکر راولي
د کوشنيو، پېغلو نجونو او ښځمنو له ليدلو سره
او د هغوی په سترگو
د دغه کلي د سړيو ويښولو سره
نوې جگړه پيل کړي.

ژېړ زمرۍ د کوډګرانو سرلښکر شو

تر هغه روسته، چې اوردیو مات شو
تر هغه روسته، چې د ییږو ځنګل اور واخیسته
تر هغه روسته، چې بوډا چوپړګر ورک شو د زمان د ګردلو لړو کې
او ډلې ډلې کلیوال له خپلو تورو سره بېرته راغلل
هغه کلونه، چې یوه ډله د بلې د سر وینو ته وه تږې ناسته
هغه کلونه، چې لاتدیو د ابلیس دښته کې لا ناست و د کسات لپاره
هغه کلونه، چې یوې ډلې له بلې نه سرونه رېبل
چې زموږ د هسکو دنګو غرونو کلی
د ډلو ډلو دجګړو په سره دوزخ کې سوزېد
هغه کلونه، چې د ډلو تورې سرې وې د ماشوم په وینو
هغه کلونه، چې زموږ د خپلواکۍ ملکه
ښکلې هوسې د هسکو غرونو لوړو تړو کې زخمي پرته وه
ها زمانه، چې ستا شپېلۍ زخمي هوسۍ ویښه کړه
په هغه ورځو کې چې تا ته هوسۍ درکړې د غنمو دانې

او تا په خپل ورک شوي شپول کې خپله ښکلې مینه بیا ومونده
دغه چې تورې تورې سترګې لري
هغه زمان،
چې تاسو دوه میینان ووتلئ
د داسې خاورې او اوبو په لټون
چې هېڅ په وینو لړل شوې نه وي
هماغه وخت و، چې ختیځ ته د ابلیس دښته کې
یو بل لښکر جوړ شو
د کوډګرانو د زامنو او لمسیو لښکر
هغه چې ژېړ ژېړ کاغذونه یې وو ډک له لړمانو، له مارانو، ښامارانو
څخه
له ژېړ زمري نه یې زده کړې وې لا نورې کوډې
ها ژېړ زمری، چې و د غبرګو تېرو تورو د پاچا له ذاته
ها چې راغلی و، لویدیځ نه د کربوړو له بیابانه ځنې
هغه چې سر باندې څادر یې و په توره منجوله تړلی
هغه کلونه، چې په کلي کې د ډلو تور دروبڼ جوړ و
د ژېړ زمري په فرمان
د کوډګرانو لښکر
شو راروان د دنګو غرو د کلي په لور
او چې راورسېدل
په لومړۍ ورځ یې د هوسۍ یو سپاهي وواژه
ها چې لاتدیو یې د ابلیس له دښتې
د مرګ فرمان و کښلی

د ژېړو ژېړو کاغذونو د لوګيو په ليک
ژېړ زمرى ډېر ويرېده
د نجونو، پېغلو او ښځمنو له دوه سترګو څخه
او د دې کلي د زلمو له ويښېدلو څخه
ژېړ زمري څو اوښان په سرو زرو بار کړي لرل
نويو کوډګرو ته يې تل دغه داستان ياداوه
چي څنګه لوى اتل،
د غبرګو تورو هغه پاچا
چې يې له بدو بدو خلکو نه سرونه رېبل
څنګه د داسې يو زلمي په سېلاوه قتل شو،
چې ويښې سترګې يې وې
او پرې ميينې نجلۍ
له خپلو سترګو ورته
ويښه رڼا ښښله
د غبرګو تورو شاه چې سر بايلوده
لا په بې سره تنه
په غبرګو تورو جنګېده جنګېده
له بدو خلکو يې سرونه رېبل
چې يو ناڅاپه يوې ښځې وليد
او هغې ښځې، چې يې دوه سترګو دونيا ليدله،
ناڅاپه چيغه وکړه:
يه خلکو! هلته ګورئ!
بس په همدې شېبه کې

زموږ اتل
د غبرګو تورو پاچا
په زمکه ولویده، په هغه ځای کې
چې اوس د رنګارنګ جنډو خونه ده
نو اې زلمو کوډګرو!
د نجونو سترګې تل تیاره وساتئ
ښځمنې مه پرېږدئ، چې څه ووینې
سږي د ژېړو کاغذونو د مارانو لړمانو په لوګیو تل ویده وساتئ
او نجونې مه‌پرېږدئ، چې دوی د خپلو سترګو په رڼا راویښ کړي
د ژېړ زمري داسې فرمان سره کوډګر د دنګو دنګو غرو په کلي راغلل
تورې تر ملا تړلې
او د لوګیو له مارانو ښامارانو یې متروکې او غمچینې په لاس
د اور له کندې نه د ویرې څه اوراد په ژبه
په هیاهو او شورماشور یې ډار د خلکو په زخمي زړونو کې داسې
وراوه لکه اور
نجونو او ښځو وې تړلې سترګې
په تورو تورو ټوټو
چې د ابلیس له دښتې
د ماښامونو سوداګرو راوړې
د دنګو دنګو غرو د کلي په ښځمنو و بندیز د رڼا
او د کوډګرو ژېړو ژېړو کاغذونو کې ماران او ښامارن لکه لوګی
نخښېدل
د ښامارانو په لوګیو کې راګیر نارینه

ټول داسې ډوب ویده وو
چې ویښېدل یې وو هېر کړي د همېش لپاره
نارینه ډوب ویده وو
او د ښځمنو سترګې پټې وې په تورو دسمالونو، چې راوړل به د ابلیس
له دښتې
د ماښامونو سوداګرو، چې شریک وو له کوډګرو سره
د دنګو غرونو کلي و ډوب کړی د اپیمو جادو
زلمي ویده وو، سترګې پټې وې د پیغلونجونو
څوک پرې خبر نه و، چې څه تېرېږي؟
د دنګو دنګو غرو په چم کې څه پیښېږي؟
نن به څه کېږي، سبا به څه وي؟
په داسې ډوبه تروږمۍ کې بس شړکا وه د متروکو او غمچینو
چې په زور
تاوېده
د کلیوالو ډډې
لکه په ژېړو کاغذونو کې چې کرښې د مارانو ښامارانو ګورې
داسې تغمې تغمې وې
خو نارینه ویده وو
او د ښځمنو سترګې پټې وې په تورو ابلیسي څپوڼو
څوک خبر نه وو، چې د ژېړ زمري کیسه څنګه وه؟
په زرو بار اوښان یې چېرته وو
اوځنګه یې د وسپنو کارغان جوړول؟
هیڅوک پرې نه و خبر،

موږ چېرته لرې د دې هسکو سردرو په شنو ځنگلونو کې
لا وير ته ناست وو
هوسی زخمي وه او له موږ سره راغلي کليوال خپه وو
موږ تول په هيله و، چې ته او ستا د تورو تورو سترگو دغه ښکلې مينه
که چېرته وموميئ له وينو څخه پاکه او سپېڅلې زمکه
که دا غنم وکرئ
او ورته پاکې اوبه ورکړئ، چې طلسم د تيارو پرې مات شي
موږ هلته لرې خپل ځنگله څخه د دنگو غرو کلي ته ځير و په اوښلنو سترگو
چې يوه ورځ له ورځو
له لرې لرې اوازې راغلې
د بدو خونړيو پېښو
څه نوې نوې انگازې راغلې
کيسه څه داسې وه،
راويانو ويل:
چې د لاتديو او له هغه سره د نورو مغربي ديوانو
او ژېړ زمري ترمنځ جگړه پېښه ده
او
ژېړ زمري د تورو وسپنو پولادو د کارغانو په زور
هلته تر اوو سمندرونو هاخوا
د لاتديوه لوړې هسکې دنگې ماڼۍ
د سرو لمبو په درمندو کې او د اور په ژرنده
داسې ايرې ايرې کړې

لکه چې هېڅ رادنګې شوې نه وې
لکه چې هېڅ چا جوړې کړې نه وې
د ژېړ زمري تورو کارغانو، چې د وسپنو وزرونه یې وو
د لاتدیو ډېر ښاریان په خاورو دي لړلي
هم یې لاس دی د لاتدیو پرې کړی
ژېړ زمري دا ځل د لوګیو ښاماران دي نڅولي بیا د دنګو غرو
اسمان کې
او د سرو زرو د اوښانو په زور
یې په لاتدیو باندې قیامت جوړ کړی
هرځای همدغه اوازې وې، چې په ژبو او غوږو ګرځېدې
موږ، چې لا ناست و د بېسده او زخمي هوسۍ ترڅنګه
ټول حیران وو حیران
د خپلواکۍ د ملکې سترګې لا بنې پاتې
د خپلو غرونو په لمن کې وه د ځړیکو په بستر کې پرته
له لرې لرې مو لیدل، چې زموږ د دنګو غرونو کلی
د یوه بل وحشي توپان درشل ته ګوري په تبجنو سترګو
او په هوا کې یې لا ناڅي د مارانو – ښامارنو د کوډګرو لوګي

لاتډيو کسات ته راځي

لاتډيو غوسه دی او له سترګو يې لمبې باديږي
پنځوس يوسترګي نور ديوان ورسره
د تورو وسپنو – پولادو په ليوانو سپاره
د تورو وسپنو – پولادو ګڼ کارغان يې هم په سر پورې اسمان کې اتڼونه کوي
د دنګو دنګو غرونو کلي ته يې بيا د سرو لمبو ګوډې په شا راوړې
او له کوډګرو ژېړ زمری غواړي
خو ژېړ زمری لکه پيری ورک دی
خدايزده اوبه شو او په تربې زمکه ننوته
که د مارانو – ښامارانو د لوګيو په شان
ولاړه هوا کې ناڅي؟
ژېړ زمری ورک دی او ديوان د دنګو دنګو غرو په وران کلي کې
په تور دروبڼ اخته دي
پنځوس يوسترګي ديوان، چې راسپاره دي د پولادو په ليوانو باندې
او پاس اسمان کې پرې تاويږي د پولادو کارغان

دیوان دربیږي او د دنګو غرونو کلی
بیا په لمبو کې سوزي
کوډګر لګیا دي د مارانو – ښامارانو په لوګیو باندې کوډې کوي
خلک ویده دي لکه مړي چې روان وي د قبرونو په سر
نارینه ډوب دي او خبر نهدي چې څه تیریږي؟
د ښځو سترګې یې تړلي دي په تورو ټوټو
ښځې لا هیڅه ته کتلای نهشي
او ژیړ زمری ورک دی
پنځوس یوسترګي دیوان
د ژیړ زمري لوری لودن غواړي
وایي چې مور ورپسې پل راخیستی
پل یې د دنګو غرو تر دغه کلي راځي
خلک د ژیړو کاغذونو د مارانو، ښامارانو په لوګیو ویده
او د ښځمنو یې لا سترګې ورتړلي دي په تورو ټوټو
هیڅوک پرې نهدي خبر
چې د لاتدیو او ژیړ زمري ترمنځ جګړه په څه ده؟
هیڅوک پوښتلی نه شي
چې د لاتدیو او ژیړ زمري ترمنځه
زمور د دنګو دنګو غرونو کلی ولې سوزي؟
لاتدیو او نور پنځوس یو سترګی دیوان
د ماښامونو له ښارونو راځي
او ژیړ زمری د خرمښکیو او کربوړو له بیابانه ځنې
دواړه زمور د دنګو غرو په کلي کې پردي دي، پردي

موږ د پردیو دوښمنۍ کې ویده
زموږ یې سترګې راتړلي دي پردیو لاسو
موږ د پردیو په عجیبه دوښمنۍ کې سوزو
موږ هلته لرې خپل خوندي ځنګل کې
د خپلواکۍ د ملکې، ښکلې، هوسۍ زخمي بدن ته لا د اوښکو
څاڅکي

په نذرانه تویول

او له هغه ځایه مو

د دنګو دنګو غرونو خپل کلي ته

ها زموږ ګران وطن، زموږ د زړېدلو وطن
زموږ د خاپوړو، د مستیو، د ترپکو زمکه
زموږ د خوښیو خاوره
لیده، چې څنګه په لمبو کې سوزي
موږه لیده، چې د مارانو – ښامارانو تور دودنه یې په سر ولاړ دي
او په اسمان کې یې د وسپنو – پولادو تور کارغان الوځي
موږه لیده چې زموږ د میندو او پلرونو هدیرو کې ګرځي
وحشي لیوان چې له پولادو یې هډونه جوړ دي
او پرې سپاره دي د ماښامونو له ښارونو نه راغلي دیوان
چې یوه سترګه لري
او ژېړ زمرۍ غواړي.

کوډګران کوډې کوي
خلک ویده دي، نه څه اوري، نه څه ویني او نه ژبه لري

په هېڅ خبر نه دي، چې څه کيږي؟
او ولې کيږي؟
د نجونو سترګې يې ټړلي دي په تورو ټوټو
ښځمنې لا هم څه ليدلای نه شي.
هو!
موږه دا هرڅه ليدل
لا يو څه پيغلې، څه ځوانان او څه خوارږه ماشومان
ستا شپول ته څېرمه د ها لرې غره په شنه لمن کې
د ځنګل ګڼو ونو شاته په يو خوړ کې ناست وو
زخمي هوسۍ ته مو له سترګو بهولې اوښکې،
چې يو ناڅاپه هوسۍ وځګېروېده
غوښتل يې څه ووايي:
خپلې زخمي شونډې يې پرانيستلې،
زه پوه شوم ما ورغواړي
زه مستانه ملنګ، خبر ومه له ډېرو کيسو
ښايي هوسۍ به بيا د راز کومه خبر کوله
خوا ته يې ورغلم او غوږ شوم ورته
ښکلې هوسۍ
هغه د دنګو غرو د کلي
د خپلواکۍ ملکې
ورو راته داسې وويل:
ملنګ بابا!
اې په رازونو، طلسمونو او رمزو خبره!

زموږه ګران شپونکی او مینه یې په غره د ها ختین دیوال په سیمه کې
دي
هغه شپونکی، چې د شپېلیو په غږ کوډې کوي
او پر هغه مینه
چې تورې تورې ښکلې سترګې لري
د پاکې خاورې او سپېڅلو اوبو
په ډېر لټون ستړي دي
هلته د دنګو غرو کلي کې
د یو نیمزاله سیند تر څنګ دمه شول
هلته چې غره باندې ښامار د یو ختین دیوال په خوب ویده دی
د خپلې مینې په غوښتنه یې شپېلۍ بیا په کوډګرو شونډو کېښودله
له لرې لرې نیستان څخه راغلې ها کوډګرې شپېلۍ
داسې نغمې پیل کړې،
چې زه یې دلته اورم
دغه شپېلۍ په زړه کې راز زموږ د کلي لري
د طلسمو او تورو کوډو راز یې په نغمو کې نغښتی
زه یې خپل روح کې خوږ اواز اورم
دغه اعجاز اورم
هغې عجیبه شپېلۍ
داسې نغمې سر کړي
چې د غره ډډه کې د پروت دیوال مړوند سره له هغه برجه
چې په کې ناڅي لیوني بادونه
او په کې خبښ وو دوه اتل میینان

د شپونکي دغو جادوګرو نغمو
له دغه برج څخه اسه او پرتمينه ويښ کړل
راغلل او دوی ته يې کيسه د تېرو تېرو زمانو تېره کړه
چې څنګه ولاړل د وطن په ننګه
څنګه اسه د خپلې ښکلې پرتمينې مينې
د پت ساتنې په پار
د غبرګو تورو له پاچا څخه اورمېږ وواهه
هغه پاچا چې له بيديا نه راته
د ځرمښکيو او کربوړو له سارا نه راته
د لمر لويدو له لوري
د نااشنا لرې وطن د غرو له شا نه راته
اسه او ښکلې پرتمينه د دوښمن په غشيو ووژل شول
او د بيديا لښکر د خپل پاچا له مړينې روسته
بېرته د غره له ديوالو واوښتل
بېرته له دښتو او مېرو واوښتل
د سيند د دواړو غاړو خلکو خپل جوړه شهيدان
اسه او ښکلې پرتمينه د ديوال په هغه برج کې خښ کړل
چې تر دې روسته به تل باد په کې اتڼ کولو
دا دی زه وينم، چې کوډګرې شپېلۍ
د شپونکي هغې جادوګرې شپېلۍ
چې پرې د تورو تورو سترګو د نجلۍ اروا هم دمه کوي
او ما ته راز زموږ د کلي د برخليک هم وايي
د پرتمينې او اسه ارواوې بيا ويښې کړې

او دا دی زه یې وینم،
چې دوه جوړې میینان
زموږ شپونکی او پرې میینه پېغله
هغه چې تورې تورې سترګې لري
بله خوا ځوان اسه او هغه پرتمینه پېغله
چې د شپېلۍ په اواز
له ډېرو لرې زمانو څخه راغلي دلته
هوډ د لټون نوی کړ
یوه جوړه ځي لمرلویدو لوري ته،
شپونکی او مینه یې روان دي د ختیځ په لوري
هغې زړې کلا ته
چې د لرغونو زمانو کیسې په زړه کې لري
خو اوس زه وینم چې کلا ته ورروان دی د کوډګرو لښکر
هغه کوډګر چې پرې بیرغ د غبرګو تورو د پاچا رپیږي
اخ – خدایه وساتې شپونکی او نجل یې
ملنګ بابا ورشه او ویې ژغوره
د دنګو غرو د کلي ژوند له دوی سره دی
د دې طلسم د سیزلو بند له دوی سره دی
د نجلۍ غاړه کې د سرو زرو تاویز کې درې غنم پراته دي
او د شپونکي شپېلۍ ده هغه جادوګره شپېلۍ
چې ډېر رازونه یې نغمو کې پټ دي

یا ربه!

ته یې مل شې

ملنگ بابا ورشه!

هله نو بېړه کوه!

نو زه په بېړه بېړه دلته راغلم

شکر چې دلته په دې لاره کې مې وموندلئ

گرانو بچو زموږ کیسه داسې ده

د دې وطن د بدمرغیو افسانه داسې ده.

درېیمه برخه

یو سفر په بېزمانه زمانه کې

او موږه بیا ځو د هوسۍ لیدو ته...

باد یو ځل بیا د زاړه برج په منځ کې ونښېده
د دوه شهیدو میینانو له تش قبر نه یې ګرده بوړبوکۍ پورته کړه
لاندې په سیند که لا یو څو ژرندې اوبه بهېدې
اسمان لا خړ و
او په خړه کې یې تورې لیکې کرښه کرښه
لکه د ژېړو کاغذونو د مارانو-ښامارنو د لوګیو لیکې
د لوړو دنګو غرو د کلي برخلیک ته ځیر وې
د ملنګ سترګو کې برېښنا ځلېده
یوه عجیبه او مرموزه موسکا
یې وه خوره په شونډو
ورو یې اوږده، زړه لرګینه او کږه لکړه
چېرته د لوړو غرو په زړه کې هغه لوري ته ورسیخه کړله
چې د ځنګله په منځ کې
زخمي هوسۍ او څو زلمیان او پېغلې
موږ ته په تمه ناست وو
ما او د تورو تورو سترګو ښکلې
یو بل ته وکتل او وپوهېدو

هوسۍ/۱۹۰

چې بیا هوسۍ ته ورځو
له داسې لارو، چې کوډګر مو چېرې ونه ویني
د ژېړ زمري د لارویو له لوګیو لرې
په هغو لارو چې زما د مینې
لا تورې ښکلې سترګې مخه ویني
ملنګ بابا مخکې شو
یو ځل راوڅرخېد او درب یې ورکړ بیا پښې ته
او مور له دې برزخ نه
مخ په ځنګله روان شوو
هلته چې ښکلې هوسۍ
د دنګو دنګو غرو د کلي د ریښتینې خپلواکۍ ملکه
مور ته په تمه ده او لاره څاري
د غره په ډډه پروت دیواله! مور په خدای وسپاره
د دوه شهیدو مینانو د زیارت لرغونیه برجه ولاړو
سینده ورځه بهیږه
زړه کلا دې خدای د وسپنو – پولادو له لیوانو ساتي
د پاکې خاورې او سپېڅلو اوبو
هلته زموږه د غنمو د کرلو ارمان
داسې ژوندی دی زموږ په زړونو کې لا
لکه ایرو لاندې د اور خوږلن، چې ځل ووهي
لکه په تمه پېغله
چې خپل جانان ته یو زموللی ګلاب
په تور وربل ووهي.

زمانه له موږه ورکه

خدایزده څومره اوږده لار وه
خدایزده څه موده روان وو
زموږ د دنګو دنګو غرونو
په لمنو کې ګلان وو
څه د ترخې بوی هوا کې
څه ولاړ ریدي هرخوا دي
چېرته لږ اوبه رواني
غرنۍ چینه بهېږي
یا ومان یې دی تر څنډې
یا پرې سپانده ده شنه شوې

هوسۍ/۱۹۲

يا ماښو دی راوتلی
د وحشي بيالني عطر
په مستۍ مستۍ لټيږي
لمر دغره له څوکې پريوځي
بيا له بل غره شي راپورته
يا مزل کوو سپوږمۍ ته
يا د ستورو ورا کې ګډ يو
لارې ډېرې دي او موږه
ځو د شنو ځنګلونو خوا ته
بابا مخکې تُند روان دی
کله کله يې مرموز غونډې غږ راشي
لکه ځان سره چې وايي څه رازونه
زما د تورو تورو سترګو
خوږه مينه رانږدې ده
لاس يې زما په لاس کې تود دی
بختور يمه چې عشق مې
د ستومان مزله لارښود دی.
خدايزده څومره اوږده لار وه
خدايزده څه موده روان وو
ډېرې شپې مو لار وهلې
د رڼو ستورو ځلا ته
خو د شپو د کاروان پای کې
څرک د سپين سباوون ښکاري

هوسۍ /۱۹۳

لمر د تورو غرونو شاته
راویښیږي، پورته کیږي
د مرغیو چغهار شو
او د باد د مستۍ غږ شو
چې د ونو څانګې څانګې
لوبوي په اتڼونو
موږه پوه شو، چې ورګډ یو
د هغه ځنګله په تکه شنه لمنه،
چې زموږ د خپلواکۍ ملکه هلته مېلمنه ده
د هوسۍ او کلیوالو
په همدې ځای ولوله ده
زه او زما د تورو تورو سترګو مینه
په یو داسې سباوون کې
د خپل شپول مستې هوا ته
یوځل بیا ورمېلمانه شو
د خوږو خوږو یادونو
خپل جهان ته ورستانه شو.[۲]

***

د ځنګله زړه کې څو کوډلې لا هغسې نیمه‌خوا ولاړې
څو په زړه ژوبل کلیوال،
څه ماشومان او څه نیم‌ژواندي زلمي

---

[۲] تر دې روسته وزن بدلیږي

هوسۍ/۱۹٤

ځو غمځپلې پېغلې

او څه ړانده میینان

له وچو لوخو او وښو نه جوړه

یوه څپره ده ولاړه او د سپین ململ پردې شا ته هوسۍ ښکاري

د خپلواکۍ له ملکې دي راچاپېره ځو ځوانان او پېغلې

ښکلې هوسۍ

هغه د دنگو دنگو غرو دکلي خلکو ته د هیلو او خوښیو نښه

لاهم رنځوره ده، د مرگ و ژوند ترمنځه په نیمکښه سترگو څاري اسمان

زه او زما د تورو تورو سترگو ښکلې مینه

په بېړه گام اخلو د ښکلې ښاپېرۍ پالنگ ته

هغه زموږ د دنگو دنگو غرو د کلي د هوسۍ پالنگ ته

لکه د تږیو جلوهلیو چې وي بېړه د چینې اوبو ته

له ولولو ډکې شپې دي او ځنگل خاموش دی

زموږ په لیدلو، په جونگړو کې د مېشتو کلیوالو په څېرو کې څه رڼا خوره شوه

په زخمي شونډو یې نرۍ نرۍ موسکا خوره شوه

ځو تنه پېغلې او ځوانان مو هرکلي ته راغلل

څه ماشومانو له خوښۍ ټوپکې ووهلې

د ځنگله منځ کې دلته پټو کلیوالو، د هوسۍ ملگرو

ملنگ بابا ته هرکلی وکړ په ډېر درناوي

پېغلو ځوانانو په موږ وشیندل گلونه د خوږو موسکاوو

او موږ په ډېره تلوسه د هوسۍ خوا ته ولاړو

د خپلواکۍ د ملکې اروا خبره شوه، چې موږه راغلو
د سپین ململ شاته يې وخوځېدې ښکلې ګوتې
او زموږ سترګې شوې روښانه د هوسۍ په ليدو
زلمو او پېغلو زمزمه کړه بيا هغه ترانه
چې ډېر کلونه پخوا
کله چې زه د خپلې مينې په ديدن پسې تلم
ملنګ بابا او د هوسۍ ملګرو وويله
يوه اشنا ترانه
يو خوږ غمجن سرود، چې زموږ د اروا تل ته لکه درد کوزېده:

سترګې دې پرانيزه اې ښکلې هوسۍ

موږ ټولو خپلې سترګې تاته درکړې
سترګې دې وغړوه
موږ خپل ژوند ټول يوه نغمه کړ ستا تر سر مو ځار کړ
سترګې دې پرانيزه اې ښکلې هوسۍ
زموږ د هيلو او د مينو نازولې هوسۍ
او دې سندرې سره
ښايسته هوسۍ خپلې بيمارې سترګې پرانيستلې
بيا يې زموږ خواته را وکتل
يو يو يې له نظره تېر کړو
لږ څه موسکۍ شوه
لږ څه وځګېرويده
او شيبه وروسته يې بيا سترګې زما لوري ته راواړولې
او زما ترڅنګ يې زما د تورو تورو سترګو مينه وليدله
ما او زما مينې ته يې وموسل په ښکلې بڼه

هغې په ښکلو سترګو موړته کتل
او بيا يې ورو وويل :
«ماته شپيلۍ ووهه
ماته نغمې جوړې کړه
يوازې ستا شپيلۍ ژوندون راکوي
يوازې ستا نغمې مې مرګ نه ژغوري
شپيلۍ دې وغږوه
او زما د ژوند کيسه تر پايه وکړه
ستا د شپيلۍ په ژبه زه پوهېږم
يوازې ماته د نغمو کيسه په زړه پاتې ده
ماته زما د ژوند کيسه ووايه!
تر وروستي فصله،
تر وروستۍ شيبې
تر پايه پورې!»
هوسۍ تردې خبرو وروسته سترګې بيا پټې کړې
يو څه آرامه شوه ښايسته ښاپيرۍ
او ما مې خپله شپېلۍ بيا په ترېيو شونډو ښکل کړه
د جل‌وهلي روح د توس له زوره
له ډېره درده او د زړه له څوښه
له ولولو نه، له خوښۍ او غم نه
له يو عجيب غريب احساس څخه چې نه پوهېږم
له ناهيلو که له مينې نه يې حال ويلو
لکه د درد له څړيکو څړيکو سره تېر يادونه

هوسۍ/۱۹۸

د حسرتونو په وزرو اسمان ته لار وباسي
لکه د يار د ښکلو سترګو د بڼو ستنې چې
د زړګي زخم څخه تار وباسي
يا د جانان شونډې ملهم شي او دردونه له پرهار وباسي
داسې له سوزه لکه اور چې په سينه کې بل وي
يا لکه هره ساه چې ستوني نه انګار وباسي
داسې په سوې نغمه
او په لمدو ژړنده سترګو مې شپېلۍ پيل کړه
يوه اشنا يوه خوږه زمزمه
لکه د ډېرو زمانو د غرو له شا چې راځي
لکه د دنګو دنګو غرو د کلي
د ټولو تېرو شنو فصلونو له زلما چې راځي
شپېلۍ مې بيا په سوز و ساز ګډه شوه
د ټول ځنګله ونو سرونه کوز کړل
او غر له ډېره درناوي لاس په نامه شو ورته
مرغيو غوږ ونيوه
باد هم نفس په خپل ګوګل کې په سلام وګانډه
او د شپېلۍ نغمې انګۍ وکړې دره ويښه شوه
د هوسۍ مخ کې بيا سُرخي پيدا شوه
په وچو شونډوکې يې رنګ وځغلېد
د پيغلو سترګو رپېدل هېر کړل
او
برندې شوې د خپلو ميينانو مخ ته

د زلمو رګ رګ کې د اور په شان توده وينه راتاوه شوله
زموږ ږندو او غمځپلو کليوالو هم لاسونه وو په سترګو ايښي
زه پوهېدم، چې د شپېلۍ اواز به
ږندو ته ورکړي سترګې
او د هوسۍ په روح به ووروي
د تېرو تېرو زمانو افسانې
د نن کيسې او د سبا حادثې
او ما شپېلۍ وهله
خدای خبر څومره او تر څه وخت پورې
خدايزده يو څو شېبې وې،
که ورځې شپې تېرې شوې
که مياشتې واوښتې کلونه راغلل؟
خدايزده چې څومره موده؟
ما لا شپېلۍ وهله
او هوسۍ موسکه وه په ښو سترګو
پېغلو په برندو کتل
زلمو کې وينه لکه اور تاويده
بابا ملنګ هلته ولاړ و او ژړل يې په بې زوره سلګو
زموږ د هغو کليوالو سترګې هم روغې شوې
چې له کلو کلو ړانده ګرځېدل
مرغۍ لا غوږ وې او باد پټ و د ځنګله د ونو شنو څانګو کې
زما مينه، ها د تورو تورو سترګو ښکلې
هوسۍ ته ناسته وه او ماته يې کتل په مينه

هوسۍ/۲۰۰

د هوسۍ سترګې ډېرې لرې شنه اسمان کې په حیرت خښې وې
د ښکلو سترګو له ښو یې رپېدل هېر وو
ملنګ بابا لا ژړل
او ما شپېلۍ وهله
یوه اشنا سندره
یوه د مینې نیمه‌خوا ترانه
یوه له درده،
له لمبو
او له سکروټو رغېدلې نغمه
زمانه اوښته او ستوري په اسمان کې راختل پرېوتل
لمر به په چوپه خوله راوخوت او ځنګله نه به خاموش واوښته
سهار به راغی او ماښام به ولاړه
او ما شپېلۍ وهله
خدای خبر څومره
او تر څه وخت پورې
زما په نغمو کې زمانه ورکه وه
زمان ولاړ و د شپېلۍ سرود ته
هیڅوک خبر نه و، چې کومه ورځ او کومه میاشت د کوم یو کال ده؟
د شپېلۍ غږ نه د ځنګله او غره فضا ډکه وه
کوډلې ټولې نیمه خوا ولاړې
پېغلو په برندو کتل
او د زلمیو په رګونو کې لمبې تاوېدې
د سپین ململ ترشاه هوسۍ موسکۍ وه

د خپلواکۍ ملکه
زما د شپېلۍ نغمو ته داسې غوږ وه
لکه د لوی شنه سمندر څپو اخیستې وي په خپلو اوږو
لکه یو سپین سوسن چې ناڅي د اوبو په بهیر
لکه د تللو زمانو په ایینه کې چې سبا ته ګوري
یو څاڅکی اوښکه د هوسۍ له کینې سترګې راغله
او په موسکا کې یې د شونډو غوټۍ
داسې مرۍ مرۍ شوه
لکه د سره ګلاب غونچه چې تر ږلۍ لاندې شي
اوښکه
او بله اوښکه
او بیا دوه درې نورې رڼې رڼې راورغړېدې
ملنګ بابا راغی او ورو یې لاس زما په اوږه کېښوده، چې بس کړم
شپېلۍ
هوسۍ ورو وځګېروېده
کوم څه یې وویل، خو زه پوه نه شوم
زما له ستوني نه روستۍ سکروټه لاړه د شپېلۍ مرۍ ته
او...
یوې غمجنې کریغې
شپېلۍ ته دمه ورکړه.
هوسۍ ملنګ بابا ته لاس پورته کړ
بابا له سترګو اوښکې وچې کړلې
یو څرخ یې وخوړ او پښې ته یې بیا درب ورکړلو

هوسۍ/۲۰۲

سترګې يې پټې کړې، لاسونه يې اسمان ته داسې هسک ونيول
لکه دعا چې کوي
لکه څښتن ته چې د زړه له کومې
د کوم نوموړکي مساپر د ورتلو زيرى ليږي
لکه د زړه کومه ټوټه چې څوک په خداى وسپاري
څه شيبه روسته هوسۍ موږ ته په موسکا وکتل
او ملنګ بيا زموږ د دنګو غرو د کلي
يو بل داستان پيل کړ
يوه غمجنه کيسه
يو بل قيامت،
چې و راغلی زموږ د هسکو دنګو غرو په کلي.

دویم قیامت

ملنګ بابا وویل:
تر هغې ورځې روسته،
چې موږ د غره په دیواله کې له زاړه برجه راوخوځېدو
تر دې ځنګله پورې د اوږد سفر په سترو لارو
هغه شپې، چې د کوډګرو د لښکر متروکو
د هوا ډډو کې د شړک زخمونه ونڅول
هغوی، چې ژېړو کاغذونو نه ماران او ښاماران کړی کړی سوزوي
چې راروان وو د زړې کلا درشل ته د لوګیو ترمنځ
د غبرګو تورو د پاچا جنډه یې هسکه په لښکر رپیده
هغوی، چې ډېر د پېغلو نجونو او د ښځو د دوه سترګو له لیدو وېرېدل
او د سړیو له ویښتیا څخه یې کرکه راتله

هوسۍ/۲۰٤

د ژېړ زمري په فرمان راغلل او د ټولو ښځو سترګې یې پرې وتړلې
په هغه ورځ چې اسه
او پرهغه مینه ښکلې پرتمینه پېغله
ولاړل له سیند څخه لویدیز لوري ته
غوښتل یې هلته پټه شوې څه سپېڅلې خاوره بیا ومومي
د پرتمینې په زړو او هېرو شویو خاطرو کې لکه خوب چې وینې
د یو ختین منګي کیسه ګرځېده
چې په‌کې پاکه او سپېڅلې خاوره
د پرتمینې مور ساتلې وه، د دې لپاره
چې که د غبرګو تورو هغه پاچا
چې لوی لښکر ورسره
له لمرلویدو نه راته
د څرمښکیو او کربوړو له بیدیا نه راته
له وچو دښتو او سارا نه راته
دلته جګړه وکړي او زمکه ټوله سره شي د انسان په وینو
که اوبه رنګ د وینو واخلي او غنم وسوزي
ښایي چې دا طلسم
بیا د غنمو په کرلو مات شي
خو دا غنم باید په پاکه او سپېڅلې زمکه
دوه میینان وکري
او تر کرلو روسته
ورته اوبه پاکې سپېڅلې ورکړي
داسې اوبه، چې په کې رنګ د وینو نه ښکارېږي

داسې اوبه او خاوره
چې د انسان وينه پرې تويې نه وي
د پرتمينې په زړو زړو يادونو کې څه داسې کيسه
ورو ورو راویښه شوه او رنګ يې راوړ
نيازبينه مور يې په خاطر کې راغله
خوږه مورکۍ، چې د دې غره په شان ښايست يې درلود
او لکه سيند کې د رڼو پاکو اوبو غوندې يې مينه زده وه
مورکۍ د ختو يو منګی درلوده
مخکې تر دې، چې د بيديا لښکر راورسيږي
او تر دې وړاندې چې په وينو سرې شي
د غبرګو تورو د پاچا دوه جلوهلې تورې
وړاندې تردې، چې د سيند دواړه غاړې خلک خپلو وينو کې
راوپرځيږي
او د زړې کلا ترڅنګه يوه لويه هديره جوړه شي
وړاندې تر دې چې ارغوان د وينو ډنډ کې ډوب شي
يو پلو پاکه او سپېڅلې خاوره
بس دومره خاوره چې د سرو زرو تاويز کې ساتل شوي غنم
په کې راشنه شي او طلسم مات شي
د پرتمينې مورکۍ
منګی له خاورو ډک کړ
په خپل پلو کې يې له پاکې زمکې
منګي ته خاوره راوړه
او پرتمينې ته يې داسې وويل:

هوسۍ/۲۰۶

زما خوږې، زما پرتمينې لورې
دغه منگی هېر نه کړې
او دغه پاکه خاوره
کېدای شي موږ به نه یو
خو د جگړو او د لمبو طلسم
د خپلواکۍ له شنو غنمو پرته
په بل څه نه‌ماتیږي
دا شنه غنم سپېڅلې خاوره او د پاکو اوبو څاڅکي غواړي
داسې اوبه او داسې خاوره چې پرې وینه د انسان لا تویې شوې نه وي
دغه منگی هېر نه کړې
او دغه خاوره تل په یاد ولره
زما پرتمینې لورکۍ
زما نازنینې خوږې
زما زړورې بچۍ
زما د دنگو غرو تورپېکۍ
اې د اسه ناوکۍ
په دې منگي کې پاکه خاوره تل په یاد ولره!
او پرتمینه چې نن بیا ویښه شوه
د لوړو غرو د سردرو د ځوان شپانه په شپېلۍ
نو خپل مېین اسه یې لاس څخه نیولی له سیند پورې ولاړه
لکه ورو ورو یې چې څه لرې لرې تللې خاطرې یادیږي
منگی
مورکۍ

او خاوره
غنم
او داسې اوبه
چې په کې وینې بهېدلې نه وي...
مورکۍ ته چېرته یې چې ښکل دې کړمه
خدایزده چې چېرته به دې بیا ووینم؟
منگی به چېرته وي له خاورو نه ډک؟
اې خدایه ته مې مل شې،
چې دا سپېڅلې خاوره بیا پیدا کړم
ښایي، چې زموږ د زاړه کور انگړ کې
یا د باغچې په زړه کې
د ها زړې ونې پښو ته خښ وي
اسه!
راځه چې هغه ځای ته ولاړ شو
راځه باور لرم چې بیا یې مومم
ماته مې بیا د مورکۍ غږ راځي
لکه دا اوس یې چې اروا ماته نارې راوهي
اسه!
راځه چې ورشو
دا سیند مې نه هېرېږي،
د سیند له دغې کږې غاړې څخه لږ ورپورته
زموږ کورگی ودان و
ښایي چې نښې یې لا پاتې وي په هاغه غاړه

هوسۍ/۲۰۸

ښايي منگی پيدا کړم
يا په انګړ کې يا باغچه کې کوم ځای
اسه او ښکلې پرتمينه يوځای
 د سيند له څوژرنده اوبو واوښتل
د سيند له غاړې لرې
څو لس قدمه مخ د غره په لوري
هلته د دوی هغه لرغونی کور ودان و، يو وخت
د پرتمينې ذهن
لکه د لړو او غبار تر شا
خپله مورکۍويني، چې ډک منگی کوم لوري ته وړي
ورو ورو د ذهن د غبار تر شا خپل کور او هغه شنه باغچه په ياد کې
ورځي
چې له اسه سره يې شوی و د مينې ديدن
مورکۍ يې داسې د غبار تر شا ښکاريږي، لکه خوب چې ويني
ښايي منگی او پاکه خاوره د لرغوني کور انگړ کې يا باغچه کې
خښ وي
خو سيند بدل دی بدل
دا سيمه ټوله بدله شوې ښکاري
هوا د هغې زمانې په شان رڼه نه‌ښکاري
اسمان د تورو لړمانو، د مارانو – ښامارانو له لوگيو ډک دی
هرځای د ژېړو کاغذونو او د کوډو بوی دی
خلک بدل دي بدل
نارينه ټول ويده دي

او لکه خوب کې چې روان وي، عجیبه ښکارېږي
ښځې او پېغلې ان کوشنۍ نجونې څه نه شي لیدای
تېلې سترګې یې تیارو او ترورمیو سره روږدې ښکاري
اسه حیران دی،
چې د سیند د دواړو غاړو په دې خلکو باندې څه
شوي دي؟
زما د سیمې په هوا باندې دا څه پریوتي
هرخوا د کوډو د لوګیو خوبولی بوی دی
نارینه ټول ویده دي
او ښځې هیڅه هم لیدلای نه شي
خو پرتیمنه ده په سوچ کې ډوبه
نه خوبوړي نارینه لیدای شي
او نه تېلې سترګې ښځې و نجونې
هغه په خپلو خاطراتو کې ورک کور لټوي
هغه د ذهن د غبار شاته مورکۍ ته ځیر ده
چې پاکه خاوره یې منګي کې اچولې ده
او ګرځي داسې ځای پسې چې ویې ساتي
ناڅاپه ښکلې پرتمینې له اسه وغوښتل،
چې لاره بېله کړي او ولاړ شي د لرغونې شنې باغچې لوري ته
هلته که ومومي د مور د لاس د پاکې خاورې ډک منګی
او زه به بل لوري ته ولټوم
منګی او پاکه خاوره
هلته چې زموږ د ها لرغوني کور انګړ ودان و

هوسۍ/۲۱۰

ښايي مورکۍ به وي خبښ کړی هلته
«جدايي راغله لارې دوې شوې
مرگ مې قبول ده، جدايي نه قبلومه!»
اسه عجيب وکتل
د خپلې مينې په ښايسته سترگو کې ډوب شو او موسکا يې وکړه
د دواړو سترگې انديښنمنې وې، چې څه به کيږي؟
د دواړو سترگو څه ويل، خو دوی پرې نه پوهېدل
***

خدای پاماني سخته ده
خدای پامانې، د څو شيبو لپاره؟
که نه تر بيا ځلې قيامته پورې؟
خدای خبر څه پيښيږي؟
خدايزده د دوه ميينو بل ديدن به څه وخت وشي؟
خو اسه هېڅ ونه وېل
د پرتمينې لاس يې ورو خوشې کړ
ښي لاس ته مخامخ د سيند پرغاړه
يو ناڅرگند ځای ته روان شو او له سترگو ورک شو
چې د لرغونې باغچې ځای پيدا کړي
او پرتمينه د خپل ذهن د غبار ترشا روانه شوله
په خاطرو کې زنگېده زنگېده
که د لرغوني کور انگړ پيدا کړي
ورو ورو نږدې شوه څه اشنا سيمې ته
د غبرگو تورو د باچا قبر ته ورسېده

هغه کوډله، چې له رنګارنګ جنډو ډکه ده
چې پرې ولاړ دي له رنګه توتو نه ډک توغونه
هلته، چې ځوان اسه په خپله سېلاوه ورپرې کړه
د غبرګو تورو له باچا څخه مغروره غاړه
دا ځای اشنا غوندې و
او پرتميني لا يو څو ګامه اخيستي نه وو...
چې يو ناڅاپه يې تر مخ يو څو کوډګر ښکاره شول
لکه پيريان،
لکه د کوډو ديوان
او سم له لاسه يې د ژېړو کاغذونو د مارانو –ښامارنو لوګي
د دې تر مخې دود کړل
د ښامارانو د انځور د لوګي بوی هوا کې ګډ شو
او د خلکو هنګامه جوړه شوه

کوډګرو غږ وکړ، چې هلئ خلکو!
يوه پردۍ نجلۍ راغلې دلته
په سترګو نه‌ده ړنده
داسې نجلۍ چې يې دوه سترګې لا تړلي نه دي
هرڅه ته ګوري په پرانيستو سترګو
هرڅه ليدلای شي په سترګو يې خورې نه‌دي کوډګرې تيارې
هلئ!
پردې خورې کړئ
هلئ!
د تورې توتې داسې يوڅپوڼی راوړئ

هوسۍ/۲۱۲

چې زموږ مشر کوډګر
د دغې بدې نجلۍ سترګې په خپل لاس وتړې
هلئ!
چې زمکه باندې اور بل نه‌شي
هلئ!
چې ټکه له اسمانه په موږ پرې‌نه‌وځي
هلئ!
چې بیا کوم سرپرې کړی اتل
د دې د سترګو په کتو پر زمکه ونه‌لویږي
هلئ!
دا سترګې یې وروتړئ په تورو ټوټو
هلئ!
نظر ورڅخه وتروړئ د ژېړو کاغذو په لوګو
هلئ!
او هلئ!
هلئ!
او پرتمینه چې رګونو کې یې وینه لا د هسکو دنګو غرو بهېده
د خونړیو کوډګرانو په بدرنګه نظرونو سترګې برګې کړلې
او په وچت غږ یې کوډګر ته وویل:
ولې به سترګې تړم؟
زه مې په خپلو دواړو سترګو دا نړۍ وینمه
زه مې په خپل نظر د سیند اوبه، د غرونو څوکې
د خپل محبوب څېره او هرڅه ګورم

زه لمر لیدلی شم او ستوري وینم
زه د سپوږمۍ پلوشې
چې سپینې اوري وینم
دا تاسو څوک یاست، چې زما سترګې تړئ
دا تاسو ولې د سپېڅلو نجونو
د ښکلیو پېغلو او ښځمنو له لیدلو نه ویریږئ داسې؟
په تاسو څه شوي دي؟
چا؟
او په کوم طلسم داسې جادو کړي یاستئ
چې مو د ښځو له نظر سره بدي ده داسې
زه بیا راغلې یم،
دونیا په برندو برندو ګورم
زه پاڅېدلې یم، چې دغه تور طلسم مات کړم
زه به د نورو ښځو سترګې هم رڼې پرانیزم
زه به د ښکلو نجونو سترګو نه پردې لرې کړم
زه به دا ستاسو کوډې ونه‌منم
د دې مارانو، لړمانو، ښامارانو تور لوګي به د دې غرونو شنه اسمان
څخه جارو کړم، جارو!
زه به منګی او پاکه خاوره بېرته بیا ومومم
چې زما خوږې مورکۍ ساتلی راته
زه به د پاکو اوبو هغه چینه بیا پیدا کړم
چې د زرین تاویز غنمو ته اوبه ورکړي او شنه شي غنم
چې زموږ د دنګو هسکو غرو کلي ته

هوسۍ/۲۱٤

بیا نېکمرغي راولي
بیا خپلواکي راولي
هوسۍ به بیا شي زموږ د کلي د ښکلا او ازادۍ ملکه
زه غواړم کلی له دې تورو تورو کوډو او کوډګرو څخه وژغورم د تل لپاره
د هسکو دنګو غرونو کلی
زموږ د مینې او خوښۍ ټاټوبی
زموږ د اصل او نیکونو وطن
زموږ د ښکلي ماشومتوب او د ځوانیو چمن
زه به دونیا ته ګورم
زه به مې سترګې په رڼا ومینځم
زه به سهار کله چې لمر راخیژي
ښکلي شفق ته ځیر شم
زه به هرڅه ته ګورم
هیڅوک زما نظر له مانه اخیستلای نه شي
هیڅوک زما سترګې له ما نه غلا کولای نه شي
هیڅوک رڼا رانه لوټلی نه شي
زه د مارانو، ښامارنو د لوګیو د دې تورو کوډو
ژېړ کاغذونه د بدمرغه ژوند طلسم ګڼم
او د سپیڅلي پاڅون
د رڼا زیری خپل نظر کې ساتم...
د پرتمینې غږ ناڅاپه د کوډګرو قهرجن ځوږ وخوړ
ناڅاپه مشر کوډګر

په نورو چيغې کړې، چې مه يې پرېږدئ
دا نجلۍ ووژنئ!
سنگساره يې کړئ!
دا نجلۍ سترگې لري، ژبه لري
د دې نجلۍ داسې خبرې نارينه ويښوي
د دې نجلۍ کتل د ژيړو کاغذونو واک ته گواښ پېښوي
دغه نجلۍ د ژيړو ژيړو کاغذو په فرمان
يوه کافره و گنهگاره ده، عاصي ده عاصي!
د دې نجلۍ سترگې د تل لپاره وتړئ او ويې وژنئ!
هلئ!
د لويې فتنې
او د روښانه کفر،
د ستر فساد او گناهونو دغه لوی درمند ته اور واچوئ
هلئ کوډگرو لړمان، او ښاماران لوگی کړئ
په ژيړو ژيړو کاغذونو کې د تورو ليکو
کړۍ کړۍ او کرښې کرښې انځورونه په هوا کې گډ کړئ
دا خوبوړي نارينه غوسه کړئ
دا چې په خوب کې گرځي
دغه له هرڅه ناخبره ويده
په دغې بدې نجلۍ
داسې ورولمسوئ
چې په لغتو او سوکانويې ځواب ووايي
بيا يې سنگساره کړي او اور ورته کړي

هوسۍ/۲۱٦

دغه نجلۍ ایره ایره کړئ او په سیند کې یې ایرې واچوئ
چې نورې ښځې پوه شي
او خوبوړو نارینه وو ته عبرت شي عبرت!
د ښځو سترګې پرانیستل څه مانا؟
او د سړیو ویښول او پوه کول څه مانا؟
هلئ!
او مه یې پرېږدئ!
او داسې بیاځلې قیامت شو، قیامت!
په پرتمینې یې دویم قیامت کړ:
اول کوډګرو په ډبرو باندې وویشتله
بیا د سیند د دواړو غاړو خوبوړو نارینه وو زلمو
خپلو لمنو او لاسو کې د ډبرو درمندونه جوړ کړل
لس کوډګر سل شول او بیا زر شول خوبولي نران (!)
ګڼ نارینه لکه لښکر د جذامیانو راغلل
په نګوښېدلو ګامو
لاس و لمنې یې وې ډکې د سنګسار له تیږو
د جذامیانو د لښکرو سترګې سرې په وینو
څېرې یې مسخ وې له ډېرو زخمو
هغه زخمونه، چې لوګیو د کوډګرو یې وو پریښي په غمجنو څېرو
هغه زخمونه، د متروکو او غمچینو، چې ترې وینې راتلې
هغه زاولن زخمونه
چې دوی ته نښې د غیرت ښکارېدل
د خوبولو جذامیانو غیرتي سړیو

غیرت راوپارېده
ډکې لمنې له ډېرو او لاسونه یې له قهره موټې
چې پرتمینه پېغله ووهي او ویې ولي
او د سرو وینو او لمبو په تاو یې زړونه یخ کړي
د غبرګو تورو د پاچا په قبر جوړې خونې
چې پرې د رنګارنګ جنډو توغونه نېغ ولاړ وو
دې منظرې ته کتل
ښایي د غبرګو تورو شاه به موسک و
ښایي د شاه هغه بې سره تنه
دا وخت خوشاله وه، خندل یې او څه ښاده به وه
چې پرتمینه تر ډېرو لاندې
په خپلو وینو سره شوه
د خوبوړو جذامیانو، غیرتي نرانو
زر،
نه په زرګونو کاڼي
په پرتمینې داسې ووریدل،
لکه د قهر باران،
چې د ښایست په کوم صنم ووري
هرچا ویشته په کاڼو
یوه یوازې، د زمان له ډېرو ډېرو پړاونو نه راغلې پېغله
هغې نارې وهلې:
های زما خلکو!
اې د سیند د دواړو غاړو خلکو!

هوسۍ/۲۱۸

اې غيرتي نرانو!
په تاسو کوډې شوي
تاسو په ښو او بدو نه پوهېږئ
د يو کوډګر په چيغه
خپله بېوزلې خور په کاڼو ولئ
دغه کوډګر ستاسو د هرڅه دوښمنان دي،
ولې نه وينښېږئ؟
لږ څه راوينښ شئ، ګورئ دا څه کوئ؟
زه يم راغلې، چې طلسم مات کړم
زه يم راغلې، چې دې ښځو ته رڼا راولم
او نارينه وو ته وينښتيا راولم
دغو تيارو ته روښانتيا راولم
زه يم راغلې چې سپېڅلې خاوره بيا ومومم
د خدای لپاره وينښ شئ!...
خو خوبوړو غيرتي نرانو
د پرتمينې چيغې نه اورېدې
د ښامارانو او مارانو په لوګيو مستو غيرتي نرانو
لاپسې غټې غټې تيږې کړې لاسو کې پورته
او پرتمينه يې سنګساره کړله
د پرتمينې له بدن څخه د وينو لارې لارې بهېدې هره خوا
کوډګران لوړ د غبرګو تورو د پاچا د قبر څنګ ته ولاړ
او دې هرڅه ته يې په برندو کتل
د غيرتي نرانو شور و زوږ کې

د کوډګرانو د کړس کړس خنداوو غبږ ننوت
لکه د دنګو هسکو غرو په شنه اسمان کې، چې د ژېړو کاغذونو لوګي
کړۍ کړۍ ورکېدل
غټ کوډګر موسک و او وړو وړو يې
په ژېړو داړو خندل
د خوبولو غيرتي نرانو نوي لښکرونه راتلل
لاس و لمنو کې يې پنډ ډبرې
چې د رنګينو جنډو
او رنګارنګ توغونو
د خونې خواته،
هلته
چې په کې بې سره تنه پرته وه
د غبرګو تورو د اتل پاچا
د دغې خونې ترڅنګ
يوه نجلۍ په خپلو وينو لژند
د تورو زلفو له هر ول څخه يې ليکې د سرو وينې راتلې
او نوره نه څګېروېده
يوازې سپين لاس يې و هسک نيولی
د هغې سپين لاس هم په وينو سور و
له لرې داسې برېښېده لکه د ناوې لاس چې سور وي په نکريزو
باندې
نجلۍ لوېدلې وه
او

هوسۍ/۲۲۰

د غیرتي نرانو ډلو پرې د کاڼو ګوزارونه کول
نجلۍ لا سپین، په وینو لړند لاس و هسک نیولی
څه شېبه روسته غیرتي نرانو
د نجلۍ هغه بدن
چې نیم په وینو سور و
نیم یې په خاورو سپېره
له دغه ځایه کش کړ
چا له ویښتو څخه نیولې وه روښانه نجلۍ
او چا له هغه سپین، په وینو لړند لاس څخه کاږله د ډبرو ترمنځ
چې یې نیولی هسک و
د پرتمینې په بدن پسې د وینو یوه سره لیکه روانه وه په توره زمکه
خدایزده په دې لیکه یې څه کښلي وو؟
لکه د خپلو جلادانو د طلسم لوګي
داسې کړۍ کړۍ د وینو کرښه
د کاڼو لوټو ترمنځ
وه راکښل شوې مخ د سیند په لوري
د سیند په غاړه یې د ښکلې پرتمینې په بدن باندې د ژېړو کاغذنو یو
لوی درمند جوړ کړ
او بیا یې اور ورته کړ
په ژېړو ژېړو کاغذونو کې د لویو ښامارانو او مارانو لیکې وسوزېدې
او پرتمینه یې ایرې ایرې کړه
د لمبو منځ کې لاهم لاس د پرتمینې هسک و
د هغې سپین لاس، چې لا لړند په سرو وینو یې و پاس نیولی

تورو لوګیو لا تور کړی نه و
او
پرتمینه د مارانو، ښامارنو په لمبو ستي شوه
داسې ایرې ایرې شوه
چې شین اسمان د هسکو دنګو غرو د کلي یې لوګي ته په ژړا سترې شو
د غبرګو تورو د پاچا د قبر خواته لا کوډګرو خندل
په ژېړو داړو یې کړس کړس خندا ته خولې خلاصې وې
او غټ کوډګر لا موسک و
د پرتمینې د بدن روستۍ ایرې د ژېړو ژېړو کاغذونو تر ډېرۍ لاندې د سیند په غاړه
داسې په مړو اوبو کې وښوییدې
لکه ختیځ ته چې د تلو تېرې وي
لکه د خپل اسه په ورک او ناڅرګنده برخلیک پسې، چې لاره باسي
او پرتمینه لاړه
ایرې ایرې اوبو کې وبهېده
ښایي یو لاس یې لا هم هسک ساتلی
ښایي تر هغو یې سپین لاس چې نور په وینو سور و
اسمان ته هسک وي، چې اسه پیدا کړ ی
خدای خبر څه به پېښ شي؟
د پرتمینې مین
زلمی اسه به اوس په کوم مالت کې
د پاکې خاورې په منګې پسې باغچه لټوي؟

هوسۍ/۲۲۲

د خوبولو غیرتي نرانو
سینې د ښکلې پرتمینې په لمبو یخې شوې
او لا کوډګرو د رنګینو جنډو خوا ته په کړس کړس خندلې
په سیند کې څو ژرندې اوبه لا مړاوې مړاوې په حسرت بهیږي
سیند خپلې لور ته ژاړي
د پرتمینې ایرې لیکه لیکه
د سیند اوبو سره راونې دي ختیځ لوري ته
د پرتمینې ایرې
د اوبو ذهن مینځې
سیند لا روان دی،
لیکه لیکه د ایرو یې په اوبو ګډې دي
ختیځ د خپلې ښکلې لور ایرو ته لارې څاري
ختیځ د خپلې ښکلې لور راتلو ته فرش د رڼو اوښکو غوړولی په لار...
په هغه تور ماښام، چې سیند خپلې اوبه د پرتمینې په سپېڅلو ایرو ومینځلې
په هغه شپه، چې د ستي پېغلې اروا د غره په لوړ دیواله ونښېده
دلته هوسۍ وژړل
د خپلواکۍ د ملکې له سترګو ډېرې اوښکې وبهېدې
په هغه تور ماښام زموږ ځنګله کې
یو لیونی باد داسې توند لګېده
لکه د ونو له ډډونو سره جنګ چې کوي
باد لکه وږی لیوه

په ځنګله ننوت له څانګو نه یې خرپ پورته کړ
او غره د باد له انګولا سره په کوکو ژړل
هوسۍ سلګیو کې څو پېغلې کلیوالې ځانته وبللې
وې‌ویل: ولاړې شئ، په تن کړئ د وریښمو تورې تورې جامې
او په تیاره کې ورشئ
د هغه سیند په لوري
چې په کې زموږه پرتمینه وسوه
زموږ ستې مینه پېغله چې اوبو کې د ډېوې په شان روښانه بل شوه
له هغې پاتې ایرې
او هغه لاس چې یې لا پاس نیولی
هغه سپین لاس، چې اوس په وینو سور دی
چې لا لوګیو او لمبو د اور تور کړی نه دی
د دغه غره د ښتر ډډ نه په جوړ شوي میناتور تابوت کې
د غره په ډډه ها دیوال ته یوسئ
او هاغه برج کې یې دویم ځل خښ کړئ
چې په کې باد لا په اتڼ سر دی
د پرتمینې تابوت
یوازې پېغلې په اوږه پورته کړئ
د خوبوږو غیرتي نرانو سیوري نه یې هم وساتئ
ورځئ!
زما ښکلیو نجونو
ورځئ!
د مینې او پاکۍ ښاپېرو!

او کليوالو نجونو داسې وکړل
د پرتمينې تابوت،
چې يې لا سپين په وينو سور لاس ښکارېده ورڅخه
پاس يې نيولی و او نه و لا تور کړی د لمبو لوگيو
په هغه برج کې خښ کړ
چې په کې باد لا په اتڼ څرخېده
ها ليونی باد، چې ځنگله کې يې له ځانگو څخه ملا ماته کړه
د زاړه برج تر منځ لا هغسې ترڅانه گرد اتڼ کولو
لا سباوون د لمر زرين جام ته شپې شمارلې،
چې کليوالې پېغلې بېرته راغلې
او د هوسۍ غوږ ته يې راز غوندې کوم څه وويل...
ملنگ بابا داسې کيسه وکړله
او موږ حيران و حيران
ما ورنه وپوښتل:
بابا !
زموږ اسه،
هغه اتل،
په پرتمينې مېين
ها چې وتلی و، د پاکې خاورې ورک منگي لټون پسې، په کومه ولاړه؟
د خپلې مينې له غمجنې کيسې چا خبر کړ؟
خدايزده په هغه به څه پېښه وي اوس؟
اسه خبر دی که نه؟

ملنګ بابا په لمدو سترګو موسک شو
د هغه سترګو کې د راز برېښنا بیا وځلېده
او زه پرې پوه شوم، چې دا راز لا د ویلو نه دی
ملنګ بابا د خپلو سترګو په برېښنا پوه کړمه
چې دغه راز به درته روسته بیا هوسۍ ووایي
زموږ د دنګو هسکو غرونو د خوښۍ او ازادۍ ملکه
چې اوس زموږ د کلي
ورک برخلیک ته ژاړي
د مرګ و ژوند په بستر
د سپین ململ شاته یې سترګې نیمه خلاصې شنه اسمان ته ګوري...

څلورمه برخه

لا يو څرک د رڼا ښکاري

ورک منزل د پاکې خاورې

هوسۍ لږ وځګېروېده
ورو يې بيمارې ښکلې سترګې ما او زما ښايسته ميينې ته راواړولې
هغه چې تورې تورې سترګې يې له اوښکو ډنډ وې
موږ ورنږدې شو، چې يې غږ واورو
نور کليوال چې پوه شول
هوسۍ څه راز وايي
څو ګامه شاته ولاړل
او په ادب يې سترګې زمکه باندې وګنډلې
هوسۍ عجيبه افسانه پيل کړه
زموږ د د نګو دنګو غرو د کلي
د سبا ورځې يې کيسه پيل کړه
څه يې په ماتو او رنځورو تورو
څه يې په ډېره تلوسه پيل کړه

زموږ د دنګو هسکو غرونو د عزت او خپلواکۍ ملکې داسې وويل:
اسه هغه کتيبه وموندله،
چې په‌کې پته د سپېڅلي خاورې
د ها لرغونو زمانو په ژبه
ده ليکل شوې په مرموزو کرښو
ها ډبرليک، چې ليکل شوی و تر ډېرو زمانو ورهاخوا
د پرتميني مورکۍ
د يوې نښې په شان پرېښی موږ ته
په ډبرليک کې د منګي او پاکې خاورې ځای کښل شوی په لرغونې ژبه
په ډبرليک کې ډېر رازونه په مرموزو کرښو
د هسکو دنګو غرو د کلي پرې داستان ليکلی
او هغه لويې خزانې، چې زموږ د کلي په سينه کې نغښتې
اصلي کيسه دلته ده
زموږ د هسکو دنګو غرو په زړه کې
زموږ د خوار کلي په هره لويشته
زموږ د هرځنګل سمسور ګوګل کې
زموږ د هر اېلبند په پراخه سينه
زموږ د دښتو بيابانونو تر پراخو تېږونو لاندې
د سرو لالونو او غميو خزانې خښې دي
په هره لويشت کې مو د سرو زرو سِکې خښې دي
د دغه کلي دغه لويې خزانې، دغه بېشمېره سِکې
ځان ته راکاږي د دونيا ښاماران

د سپینو، سرو او تورو،
د اورنیو خونړیو او یوسترګو زنځیري دیوانو
د څه خوني، د څه وحشي دیوانو
د بلاګانو د شیشکو او پیریانو جنګ په دغو خزانو باندې دی
زه د دې کلۍ هوسۍ
د دغو خلکو د ژوندون ښاپېرۍ
د خپلواکۍ څښتنه
د دنګو هسکو غرو د کلي د سپېڅلو ساده خلکو د ارمان ملکه
د دې پراخو خزانو بلهاري شوې یمه
د دې بېشمېره شتمنۍ قرباني شوې یمه
زه که لاتدیو کړمه اسیره، د لویدیځ د ماښامونو ښار کې
زه که اوردیو د کنګلونو ښار ته
په زنځیرونو، زولنو کې بوتلم
که زمانې پخوا،
د غبرګو تورو شاه و له بیدیا راغلی
د ځرمښکیو او کربوړو له صحرا راغلی
که روسته بیا د غبرګو تورو د پاچا بل لمسی
هغه چې ژېړ زمری یې نوم و او د ژېړو کاغذونو لوی کاروان یې راوړ
او له هغه سره یوځای و د کوډګرو لښکر
که د ختیځ له لوري
د ابلیس دښتې نه پیریان یا د یوسترګي دیو زوزات راتلل
دا هرڅه هرڅه بس د دغو خزانو لپاره
د دې بېشمېره شتمنیو او د سرو زرو سِکو لپاره

هوسۍ/۲۳۰

ټولو غوښتل، چې زموږ د دنګو هسکو غرو له زړونو
زموږ د کلي له ګوګل،
زموږ د ځنګلو له منځه
زموږ د دښتو له ټټر او زموږ د هرې لويشتې زمکې له رګ رګ څخه د
وينې په شان
دا خزانې ولوټي
زموږ غمي يوسي
او
زموږ سِکې ولوټي
زموږ شتمني خپلو ښارونو او بيديا ته يوسي
دوی زموږ له رګ رګ څخه وينه باسي
لکه له زړونو مو چې مينه باسي
ديوان،
پيريان،
ښاماران
ابليس،
شيشکې،
کوډګر
ټول خزانو پسې دي
زموږ غميو او سِکو پسې دي
دوی په لوګيو، طلسمونو او د کوډو په زور
زموږه خلک ټل بنګساره ساتي
لکه ويده ګرځنده مړي يې ناکاره ساتي

د ښځو سترګې تړي،

نجونې يې خوښې دي ړندې په نظر

د پيغلو سترګو ته رڼا نه‌غواړي

ويښو زلميانو څخه ويره يې په زړونو خوره

له بينا نجونو نه يې ترهه په وهمونو خوره

ټول سره يو دي، بس زموږ کلي يې وران خوښيږي

د خزانو او سرو غميو يې کاروان خوښيږي

زموږ سيندونو کې روانې د ژوندون چينې دي

«آب حيات» زموږ د غرونو اوښکې

ټول دي راغلي، چې له موږ «آب حيات» ولوټي

رڼې خوږې اوبه، غمي غوندې نبات ولوټي

ژېړ زمري پټ د لات‌ديو لاس نيولی

لات‌ديو په تاج کې لا زموږ هغه الماس نيولی

د کوه نور په ځل يې سترګې لا ځليږي د ديو

اورديو په ييره راسپريږي، چې بيا جنګ ته راشي

د خزانو او د سکو په هوس ړوند يوسترګی ديو راځي

شيشکو لارې دي نيولې چې کوډګر له ژېړو ژېړو کاغذونو ښامارن لوګی کړي

دا ټولې کوډې، طلسمونه او ړانده دمونه

د لړمانو او مارانو ليکه ليکه تاويزونه او بوينه د خنزير وازده

په زعفرانو ليکل شوي اوراد

او نيل‌توتيا د شيطان

زموږ کليوالو باندې شوي دي بلا د بنګسارۍ کوډې

هوسۍ/۲۳۲

نران ويده دي په تيارو کې بېخبره ګرځي
اوتر اوتره ګرځي
د نجونو سترګې يې تړلي دي په تورو ټوټو
ښځو او پېغلو ته ليدل لويه ګناه ده، ګناه
د خزانو او سرو سِکو په مينه مست ديوان زموږ له کلي ګرد تاويږي
زموږ د دنګو هسکو غرو د زړونو پانګو ته يې لاس نه رسي
ځکه د ټولو خزانو د پرانيستلو رموز
په يو زاړه ډبرليک
زموږ په لرغونې ژبه
او په مرموزو تورو
دي ليکل شوي پخوا
دا ډبرليک اوس له اسه سره دی
اسه د هسکو دنګو غرو په سردرو کې ورک دی
په ډبر ليک کې د رموزو ترڅنګ
د يو منګي او پاکې خاورې پته هم ليکلې
چې د غنمو درې دانې يې غېږ کې
دمې ته لارې څاري
کوډګر لا کوډې کوي
چې دا لرغونې کتيبه ومومي
چې په مرموزو تورو
او په لرغونې ژبه
د خزانو د پرانيستلو په رموزو پوه شي
اسه،

زموږه اتل

په پرتمينې مين
له کتيبې سره له ټولو کوډګرانو ورک دی
له تورو، سرو، سپينو ديوانو ورک دی
هم له شيشکو او پيريانو ورک دی
کوډګر لګيا دي او لا کوډې کوي
د ژېړو ژېړو کاغذونو د مارانو- ښامارانو تور لوګي يې شين اسمان ته درومي
په دغو کوډو نارينه ويده دي
لکه بنګساره په اپيمو روږدي
لکه جذام وهلي،
لکه زخمونو د متروکو او غمچينو په بدن چيچيلي
له هرڅه هرڅه بېخبره او په خوب کې روان
نجونې او پيغلې لا ليدلی نه شي
سترګې يې پټې دي،
رڼا ورته ګناه ښکاريږي
کوډګر د کوډو په زور
له کليوالو غلي
په کتيبې پسې هرځای لټوي
په کتيبې پسې راغلي ديوان
په کتيبې پسې راغلي پيريان
شيطان،
شيشکې

او
د ژېړ زمري ړانده لارويان
ټول راټول شوي دي د دنګو هسکو غرو د کلي ګردچاپېره
څه يې ختيځ ته د ابليس دښته کې
څه يې ړانده دي زموږ د غرونو له رګونو راوتليو د ژوندون اوبو ته
او کوډګر کوډې کوي
خو اسه ورک دی
خدای خبر د کوم شپانه په شپول کې پټ دی
يا ځنګله کې چېرته
د ها زاړه تندر وهلي چنار ډډ کې ناست دی
له ډبرليک سره يې زړه دربيږي
هغه مېين زړګی چې
له هر يو درز سره دوه نومه اخلي
د پرتمينې نوم د مينې په ياد
او ډبرليک کې د لرغونې زمانې افسانه
دې کتيبه کې ليکل شوې په زړه ژبه اسه پوهيږي
بل څوک يې نهشي لوستی
اوس د کوډګرو او ديوانو هم اسه په کار دی
هم کتيبه او هم د ډبرو خزانو هغه مرموزه ژبه
چې د غميو او سِکو خزانې پرانيزي د رمز په کيلي

***

لا هم طلسم د ديوانو او کوډګرو هغه وخت ماتيږي

چې ستا د تورو تورو سترګو د نجلۍ د غاړې
په پروت زرين تاويز کې
غنم راشنه شي په سپېڅلې خاوره
د داسې زمکې خاوره،
چې د انسان وينه پرې تويې نه وي
او دا غنم خړوب شي
په داسې پاکو اوبو
چې د انسان د وينو رنګ په کې ګډ شوی نه وي
د پاکې خاورې منګی
د پرتمينې مور خښ کړی يوه داسې ځای کې
چې کتيبه کې يې نوم
زموږ په لرغونې ژبه کښلی دی، په ورکو تورو
اې! زموږ د دنګو هسکو غرو شپونکيه
ما ستا شپېلۍ نه دا کيسه واورېده
ستا له نغمو مې دا عجيبه افسانه واورېده
زموږ د کلي د غمونو دا داستان خو ستا شپېلۍ کړ بيان
ستا د شپېلۍ نغمو کې بل فصل د اور هم شته لا
يو ژېړ ښامار چې يې له خولې نه سره اورونه اوري
په شهپرونو يې د غرونو ديوالونه هسک دي
د لوړو لوړو غرو له شا نه راځي
د افسانو د لوی ديوال هغې دونيا نه راځي
چې له ديوانو او کوډګرو خزانه خپله کړي
ښامار په چوغو سترګو

هوسۍ/۲۳٦

زموږ د دنګو هسکو غرو ګاونډ کې داسې غځونې کوي
چې زمکه هم لړزوي
اور دیو،
لات‌دیو
او کوډګر
ابلیس، شیشکې پیریان
د غبرګو تورو د شاه نوي زوزات
له دې ښاماره ریږدي
د ټولو زړه باندې د ویرې بوږبوکۍ ګډه ده
ښامار زموږ د کلي
په خزانو پسې تکل کړی دی
د لوړو غرونو ترشا
په یوې لارې یې بورجل کړی دی
کوډګر لا کوډې کوي
او کلیوال له خوبه نه ویښیږي
د نجونو، پېغلو سترګې پټې دي لا
او د ښځمنو لیدل
لویه ګناه ده،
ګناه.
خو له دې هرڅه سره
لا وچې نه دي زموږ د هیلو چینې
د هر طلسم ماتېدو لپاره
موږه ژوندي یو دلته

او سترڅښتن مو ويني
مور لا ژوندي يو،
زما ښکليو کليوالو واورئ!
دا طلسمونه ماتول غواړي
د ښامارانو او ديوانو ملاوې
سر او هډونه لړزول غواړي
د هسکو دنگو غرونو دغه کلی
له دغو ټولو نه ژغورل غواړي
د خوبولو نارينه وو ويښول غواړي
د پېغلو، نجونو، ښځو
تړلې سترگې پرانيستل غواړی
رڼا ته تلل غواړي
هرڅه ليدل غواړي
غنم کرل غواړي
د دنگو هسکو غرونو
د کليوالو ژوند ژغورل غواړي.
غنم کرل غواړي

پاکې اوبه چېرته دي؟

هوسۍ موسکۍ وه،
ښکلو سترګو یې اسمان ته کتل
غبږ یې اوس نه ځګېروېده
د قهر اور یې اننګو کې ګلابي رنګ په نښا راوسته
په ښکلو شونډو کې یې وینه تاو وه
یوځل یې ماته په عجیب شانې نظر وکتل
بیا یې زما د تورو تورو سترګو مینه کړه له سترګو تېره
او تر دې مخکې چې موږ وپوښتو: د پاکو اوبو راز به څه وي؟
چېرې به بیا مومو رښې اوبه، چې وینه د انسان پرې بهېدلې نه وي؟
هوسۍ په خپله وویل:
د هغو پاکو اوبو
چې به خړوب کړي غنم
هغه غنم، چې د منګي سپېڅلې خاوره کې یې تاسو کرئ!
هو!

د هغو پاکو اوبو راز هم شپېلۍ ووايه
دا اوبه شته،
خو نه په زمکه کې چینه لري،
نه سیند او نه باران نه راځي
نه چېرته لوړو غرو نه
نه له بیابان نه راځي
د دغو پاکو او سپېځلو اوبو
چینه په سترگو کې ده
د لوړو غرونو هسکو دنگو څوکو
د سردرو لمن کې
زموږ د کلي د ښځمنو، ښکلو پېغلو او کوشنیو نجونو
په هغو سترگو کې، چې
له زمانو راهیسې پټې دي او هېڅ نه وینې
چې د لوگیو کوډگرانو دي تړلې د تیارو په ټوټو
هو هغه سترگې، چې لیدل پرې د دونیا گناه ده
د هغو نجونو سترگې، چې د مارانو – ښامارنو په لوگو بندې دي
چې ژېړو ژېړو کاغذونو ترې رڼا لوټلې
د دغو سترگو اوښکې
په یوه جام کې څاڅکی څاڅکی واخلئ
لکه سپېځلې اوبه
دغه رڼې او ځلېدلې اوښکې
داسې راټولې کړئ په نوم د رڼا
چې ترې یوجام ډک شي

هوسی/۲٤۰

او بیا د هغه منگي
سپېڅلي خاوره کې غنم وکرئ
له دغه جام څخه په نوم د رڼا
راڅڅېدلي دغه اوښکې ورکړئ
که زموږ د دنگو هسکو غرو د کلي
د ښځو، پېغلو او کوشنیو نجونو
د سترگو اوښکې –پاکه خاوره کې– غنم وشنبي
په هغه ورځ به طلسمونه مات شي
هغه شېبه به لمر راوخیژي زموږ په کلي
هغه شېبه به د مارانو –لړمانو لوگي
د کوډگرانو په سپږمو ننوځي
زموږ د کلي نارینه به ټول راویښ شي او روښانه به شي
د نجونو، پېغلو، ښځو
سترگې به ووینې رڼا او دونیا
د ښځو سترگې چې رڼا وویني
نارینه ټول ویښیږي
او بیا به زموږ کلي کې فصل د غنمو شین شي
زموږ کلیوال به کړي په دې غنمو
ماته له ډېرو زمانو نه رانیولې روژه
او زه به تاج په سر کړم
یو ځل به بیا شمه د کلي د خوښۍ او ازادۍ ملکه
موږ به په ټولو زمکو
بیا شنه غنم وکرو

دیوان به مات شي، ښاماران به مړه شي
کوډګر به وسوزي د ژېړو کاغذونو اور کې
پیریان به وتښتي، شیشکې به د دروغو افسانو کې مړې شي
او ژېړ ښامار به بندي پاتې شي د دنګو دیوالونو ترشا
زمری به بېرته د کربوړو ځرمښکیو بیابان ته ستون شي
اتل اسه به په پالنګ د پرتمینې پریوزي
او زاړه برج کې به لا باد په اتڼونو سر وي
ولاړ شئ اسه پیدا کړئ
کتیبه ووایئ: چې چېرته پاکه خاوره د منګي خښه ده؟
ولاړ شئ!
د کلي د ښځمنو، پېغلو، نجونو له تړلیو سترګو
د اوښکو جام را ډک کړئ
ولاړ شئ غنم وکرئ
او زموږ کلي ته بیا ژوند راولئ!
پاک خدای مو مل شه! ګرانو!
ورځئ! په مخه مو ګېډۍ ګېډۍ ګلونه!

او موږه دوه میینان

د لوړو ځوکو هسکو دنګو غرونو
د سردرو د شنو لمنو خوا کې
هلته یو کلی دی د وینو کلی
د ژېړو ژېړو کاغذونو د لوګیو کلی

هوسی/۲٤۲

چې نارینه یې ټول ویده دي، ویده
او نجونې، پېغلې، ښځې
په سترګو هېڅ نهویني
داسې یو کلی، چې ماران او ښاماران په کې په کوډو مست دي
او مور ددې کلي یو دوه لیونیان
دوه کلیوال او دوه میین ملنګان
یو یې شپونکی،چې په شپیلو باندې کوډې کوي
بله ملنګه نجلۍ
هغه چې تورې تورې سترګې لري
غاړه په غاړه ځو د غرو څوکو ته
چې خپل اتل پیدا کړو
د زمانو له ډېرو ډېرو پړاوونو هاخوا
د شنو غنمو د فصلونو له خوږې زمانې
ها راستون شوی اسه
چې کتیبه یې زمور د ژوند موندلې
په کتیبه کې زمور د ورکې ځای لیکلی په لرغونې ژبه
د پاکې خاورې منګی
او زمور د ډېرو خزانو په رمز لیکلې پته
چې د دیوانو، ښامارانو او پیریانو پرې سیالي ده د ابلیس دښته کې
مور له اسه سره یوځای ورځو
پاکو اوبو سپېڅلې خاورې پسې
پاکې اوبه زمور د نجونو، پېغلو
او کلیوالو ښځو اوښکې دي، چې جام ډکوي

هوسۍ /۲٤۳

او د منگې په پاکه خاوره کې موږ دوه میینان
غواړو غنم وکرو
او کلیوالو ته مو ژوند وښو
هغوی چې ټول عمر روژه نیولې
کلونه وشول د اورونو منځ کې
زموږ غنمو ته په تمه ناست دي
موږه له غره څخه خپل کلي وینو
چې ترې لمبې او تور دودونه خیژي
خو موږه دوه لیونیان
غاړه په غاړه ځو د غرو څوکو ته
پاکو اوبو سپیڅلې خاورې پسې
غواړو
غنم
وکرو.

پای

۱٦ دلو ۱۴۰۲

«... د هوسۍ ډرامه په پښتو ادب کې د خپل اسلوب له مخې د رمزنگارۍ یوه ښه نمونه ده. په دغه ډرامه کې هوسۍ د خپلواکۍ رمز دی او د لوړو غرونو کلی د گران افغانستان سېمبول. یو سل او څلورشپېته کاله کیږي د لوړوغرونو د کلي د نازولې او ښایستې هوسۍ د خپلولو لپاره لاتدیو (لویدیز استعمار) او بیا اوردیو (ختیزاستعمار) ناپاکې لېچې راغښتي دي. د دوی د خونریزو او مهاجمو لښکرو د وحشیانه برید له کبله چې نازولې او ښایستې هوسۍ ته کوم مصیبتونه او شواخونونه ورپېښ دي، د هوسۍ ډرامه د هغو دردناکو او زړه‌رپېلونکو حادثو یو مرموز حماسي رویداد دی.

زَړَه لات بوډۍ (د انگلستان ملکه)، چې کوه نور یې په تاج کې ځلیږي، ټیپي لاتدیو ته سلا ورکوي: «دهوسۍ کلي ته توره په لاس مه ورځه، لمن له زرو ډکه ورسه، دا د هوسۍ د لاس ته راوستلو راز دی.»

اکاډیمېسین پوهاند رشاد